

Årsredovisning för Sveriges riksbank för räkenskapsåret 2009

Sammanfattning

Under 2009 fortsatte Riksbankens verksamhet att präglas av den globala finansiella krisen och en djup internationell lågkonjunktur. Följande ekonomiska utfall, åtgärder och händelser hade stor betydelse för verksamheten:

- Situationen på de globala finansiella marknaderna förbättrades under året, men ännu vid årets slut var stabiliteten i de finansiella systemen beroende av de stödåtgärder som vidtagits av centralbanker och myndigheter världen över. Den internationella lågkonjunktur som följde i den finansiella krisens spår fördjupades. Fallet i världsekonomin stannade dock av under året, och under hösten kom allt fler tecken på att en återhämtning var på gång.
- Riksbanken fortsatte att låna ut kronor och dollar till bankerna för att förse dem med likviditet. Den akuta likviditetskrisen mildrades dock under loppet av året, och behovet av denna typ av stöd minskade så småningom.
- I spåren av den finansiella krisen har ett omfattande arbete inletts för att stärka regler och tillsyn på det finansiella området. Riksbanken deltog aktivt i arbetet med dessa frågor både på det nationella och internationella planet.
- Riksbanken sänkte reporäntan från 2,0 procent vid årets ingång till 0,25 procent i början av juli. Från juli hölls reporäntan oförändrad på 0,25 procent. Direktionen bedömde att reporäntan skulle behöva ligga kvar på denna låga nivå under en lång period för att dämpa den negativa konjunkturutvecklingen och hålla inflationen nära inflationsmålet.
- Penningpolitiken behövde under året kompletteras med andra verktyg för att få avsedd effekt eftersom de finansiella marknaderna fortfarande inte fungerade normalt. Riksbanken beslutade därför vid tre tillfällen att erbjuda bankerna lån med fast ränta under upp till tolv månader om sam-

manlagt 300 miljarder kronor. Åtgärden bedömdes kunna bidra till att räntorna på lån till företag och hushåll skulle bli lägre.

- Inflationen, mätt som förändring av konsumentprisindex (KPI), var under året $-0,3$ procent i genomsnitt. Inflationstakten minskade från $1,3$ procent i januari till $0,9$ procent i december. Nedgången förklaras huvudsakligen av att bostadsräntorna föll snabbt till följd av Riksbankens kraftiga räntesänkningar, men även lägre energipriser bidrog till fallet. Inflationen mätt med KPI var därmed långt under målet på 2 procent. Inflationen exklusive bostadsräntor (KPIF) höll sig däremot nära målet och var $1,9$ procent i genomsnitt. Mätt med KPIF ökade inflationstakten från $2,1$ procent i januari till $2,7$ procent i december. Enligt Riksbankens bedömning i december minskade den totala produktionen (mätt med BNP) i Sverige med $4,3$ procent 2009 och arbetslösheten steg till $8,5$ procent som årsgenomsnitt.
- I början av februari togs den nya tekniska plattformen för betalningssystemet RIX i drift. Driftstarten gick mycket bra, och systemet har sedan dess fungerat väl.
- Riksbankens resultat blev $14,2$ miljarder kronor. Jämfört med 2008 ökade resultatet med $2,7$ miljarder kronor till följd av ökade valutakursvinster och med $0,9$ miljarder kronor till följd av ökade kursvinster vid försäljning av värdepapper.
- Under året publicerade Riksbanken bland annat tre penningpolitiska rapporter, tre penningpolitiska uppföljningar, ett underlag för utvärdering av penningpolitiken och två rapporter om den finansiella stabiliteten. I mars utkom dessutom en bok om Riksbankens historia "Pengarna och makten", skriven av Gunnar Wetterberg på Riksbankens uppdrag.
- Riksbanksfullmäktige beslutade den 30 januari att utse Svante Öberg till förste vice riksbankschef och Karolina Ekholm till vice riksbankschef.

Årsredovisningen för Sveriges riksbank omfattar resultaträkning och balansräkning samt förvaltningsberättelse. I förvaltningsberättelsen redogör Riksbanken för hur banken bedrivit penningpolitiken, främjat ett säkert och effektivt betalningsväsende samt utfört övriga uppdrag med hänsyn till de viktiga ekonomiska utfall, åtgärder och händelser som påverkat bankens verksamhet under räkenskapsåret.

I enlighet med 10 kap. 3 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank lämnar Riksbankens direktion denna redovisning för Riksbankens verksamhet under 2009 till riksdagen, Riksrevisionen och riksbanksfullmäktige.

Direktionen föreslår

att riksdagen fastställer Riksbankens resultaträkning och balansräkning enligt förslaget.

Stockholm den 10 februari 2010

På direktionens vägnar

STEFAN INGVES

/Ann-Christine Högberg

Stefan Ingves (ordförande), Svante Öberg (förste vice ordförande), Karolina Ekholm, Lars Nyberg, Lars E.O. Svensson och Barbro Wickman-Parak har deltagit i beslutet.

Föredragande har varit Joanna Gerwin.

Innehållsförteckning

Riksbankschefens kommentar	5
1 FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	8
Riksbankens uppgifter och roll.....	8
Året i siffror.....	10
Ett fast penningvärde – prisstabilitet	11
Ett säkert och effektivt betalningsväsende	28
Tillgångsförvaltning	49
Organisation och styrning.....	64
Medarbetare.....	72
Ledning	74
2 BALANSRÄKNING OCH RESULTATRÄKNING	82
Redovisningsprinciper.....	82
Balansräkning.....	86
Resultaträkning.....	88
Kassaflödesanalys	89
Noter.....	92
Riksbankens resultaträkning och balansräkning fördelade på verksamhetsområden	109
Femårsöversikt	114
3 ÖVRIGT	117
Riksbankens remissarbete	117
Publikationer	121
Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2009.....	123
Ordlista	125

Riksbankschefens kommentar

2009 var ett turbulent år. Det var ett år då den internationella finanskrisen höll sitt grepp om den svenska ekonomin. Ett dramatiskt år som trots kraftfulla åtgärder från centralbanker och andra myndigheter världen över kännetecknades av den djupaste konjunkturedgången på många decennier. Under årets senare del kunde vi skönja tecken på en återhämtning, även om osäkerheten om utvecklingen framöver fortfarande var stor och det fanns många risker som kantade vägen. Händelseutvecklingen fortsatte att ställa stora krav på Riksbankens verksamhet. Detta hindrade oss dock inte från att sträva efter att utföra alla våra uppgifter så bra och effektivt som möjligt – för att behålla ett högt förtroende och leva upp till vår vision att vara ”bland de bästa”.

Efter att den internationella finansorn i september 2008 hade trappats upp till en världsomspännande kris blev det på många håll nödvändigt att gräva betydligt djupare än vanligt i den ekonomiska politikens verktygslådor. Det gällde också Riksbanken.

Extraordinära åtgärder i krisens spår

Finanskrisen fortsatte under 2009 och vi behövde hitta nya vägar för att åter skapa förtroendet på de finansiella marknaderna, upprätthålla den finansiella stabiliteten och motverka krisens negativa effekter på konjunkturen. Det krävde att vi vidtog en del extraordinära åtgärder – åtgärder utöver den politik vi sannolikt hade bedrivit under mer normala omständigheter.

När krisen på allvar slog in över Sverige använde vi nya verktyg för att få de finansiella marknaderna att fungera bättre, öka tillgången på lån och försöka få ned olika räntor och riskpremier som hindrade penningpolitiken att verka i ekonomin. Vi började låna ut både kronor och dollar till bankerna på längre löptider än normalt. Med hjälp av dessa lån kunde de svenska bankerna lättare och effektivare klara av att finansiera sig på kort och medellång sikt. För att kunna låna ut dollar till bankerna förlängde vi vid två tillfällen vårt swapavtal med Federal Reserve. Vi ökade valutareserven till en nivå som gav oss möjlighet att förbättra vår beredskap att värna stabiliteten på de finansiella marknaderna. Att öka valutareserven genom upplåning via Riksgälden visade sig besvärligare än väntat. Därför utnyttjade vi också, temporärt, vårt swapavtal med Europeiska centralbanken (ECB). Vi fortsatte därutöver att acceptera fler typer av värdepapper som säkerhet när bankerna lånade pengar av Riksbanken. Vi utökade också, i olika sammanhang, kretsen av våra penningpolitiska motparter för att fler finansiella aktörer skulle få låna hos Riksbanken och därmed lättare kunna hantera sin likviditet och finansiering.

Under året sänkte vi vidare reporäntan till den lägsta nivån hittills sedan inflationsmålet infördes – 0,25 procent – och kommunicerade att vi räknade med att reporäntan skulle ligga kvar på den nivån under en ganska lång period. För att ytterligare stärka penningpolitikens genomslag använde vi kompletterande åtgärder för att säkra tillgången på lån i ekonomin och försöka få

ned det allmänna ränteläget ytterligare. Vi erbjöd då bankerna att låna pengar på närmare ett år och till fast ränta, med avsikt att bidra till lägre räntor på lån till företag och hushåll. Erbjudandet upprepades därefter två gånger, i september och i oktober.

Flexibelt samspel mellan alla verksamheter

Alla dessa åtgärder ledde till att det finansiella systemet började fungera bättre och att de mekanismer genom vilka Riksbanken kan påverka den reala ekonomin och inflationen normaliserades. Detta illustrerar tydligt att gränserna mellan våra verksamheter inte är så knivskarpa och att dessa verksamheter inte kan bedrivas oberoende av varandra. Det blir särskilt påtagligt under kriser av den typ som vi upplever just nu. Samspelet mellan Riksbankens makroekonomiska bedömningar och vår stabilitetsanalys var även under 2009 avgörande för att vårt agerande skulle kunna mildra effekterna av krisen på ekonomin. Detta var möjligt endast tack vare en flexibel samverkan mellan våra verksamheter, särskilt de som är inriktade på penningpolitik, finansiell stabilitet och den operativa förvaltningen av Riksbankens tillgångar.

Vårt arbete med att hantera effekterna av den finansiella krisen begränsades dock inte enbart till dessa tre områden. Vi agerade både på den internationella arenan och internt inom Riksbanken för att säkra förutsättningarna för att bedriva penningpolitik och genomföra stabilitetsanalys på ett bra sätt. Bland annat fortsatte vi att engagera oss starkt inom Internationella valutafondens (IMF) och EU:s ramar för att förstärka regelverket för banksektorn när det gäller tillsyn, kapitaltäckning och riskhantering. Våra swapavtal med centralbankerna i Island, Estland och Lettland kompletterade samtidigt de finansiella stödinsatserna från IMF och EU i syfte att mildra de ekonomiska problemen i våra närområden. Vi började även förbereda oss för att ansluta vår egen statistiska verksamhet till ECB:s värdepappersdatabas, vilket lättare ska förse oss med statistik som är nödvändig för analys av den finansiella stabiliteten. Dessutom utvecklade vi vår interna styrning och kontroll genom att lägga grunden för en ny riskorganisation där riskprocesserna tydligare kopplas till verksamhetsplaneringen.

Trots att den pågående krisen ställde stora krav på organisationen sattes vi i februari ett nytt, modernare system för betalningar mellan banker och andra aktörer i det finansiella systemet. För att modernisera och effektivisera Riksbankens arbete med att hantera kontanter beslutade vi att bygga ett nytt kontanthanteringskontor. Vi har också kommit en bit på väg med att utarbeta ett förslag till en ny sedel- och myntserie som ska bli mer modern, miljövänlig och säker.

Öppenhet viktig även i kristider

Under året kunde vi även uppmärksamma att det var tio år sedan som Riksbanken formellt blev självständig. Ökad självständighet går hand i hand med ökad öppenhet och tydlighet, det som på centralbanksspråk brukar kallas transparens, vilket är grunden för utvärdering och ansvarsutkrävande. Inte minst under den aktuella krisen har det visat sig att öppenhet och tydlighet är

viktiga faktorer i Riksbankens arbete. Sedan krisens början har vi kontinuerligt informerat finansmarknaden och allmänheten om krisförloppet och de åtgärder som vi vidtagit, vilket har bidragit till att osäkerheten i samhället blivit mindre. Uppföljningar visar också att förtroendet för Riksbanken är fortsatt stort bland olika grupper i det svenska samhället. Det kan också vara värt att framhålla att Riksbanken även i dessa kristider fortsätter att rankas som en av de allra mest öppna centralbankerna i världen. Våra ansträngningar att på ett tydligt sätt förklara våra bedömningar och intentioner belönades dessutom i maj med Klarspråkskristallen, ett pris för myndigheter som använder just ett klart och begripligt språk i sina texter.

Men vi ska inte nöja oss med dessa resultat. Med ökad transparens ökar också ambitionen att så bra som möjligt leva upp till de krav som ställs på oss, både i vår myndighetsroll och i samspelet med de finansiella marknaderna och allmänheten. Vår omvärld är i ständig förändring, inte minst till följd av krisen, vilket ger upphov till nya krav och nya förväntningar. Det innebär i praktiken att vi som en självständig centralbank hela tiden måste utveckla och förbättra vårt sätt att arbeta. Beslutet i april att i omedelbar anslutning till de penningpolitiska mötena publicera röstsiffrorna och eventuella reservationer ska i detta sammanhang ses som ytterligare ett steg mot ökad transparens.

Medarbetarnas engagemang och kompetens avgörande

Nu ligger den här finansiella krisens mest akuta skede förhoppningsvis bakom oss. Trots att vi ännu inte kommit upp på andra sidan av den djupa ekonomiska svackan tyder mycket på att vi åtminstone har passerat botten. Även om våra extraordinära åtgärder fortfarande behövs för att garantera att det finansiella systemet fungerar, börjar vi nu få tid att reflektera. Den tiden ska vi använda för att dra lärdomar av krisen. Vi ska också göra klart det vi inte hunnit med på grund av krisen det senaste året och tydligt prioritera det som är viktigt.

Vi lever dock fortfarande i en tid då det inte är lätt att göra planer och prognoser. Därför behöver vi ha ett flexibelt förhållningssätt till våra planer och vara beredda att prioritera om och anpassa oss under arbetets gång. Svaren i årets medarbetarundersökning visar att vi har goda förutsättningar att lyckas med detta. Det är främst det starka engagemanget bland Riksbankens medarbetare och deras höga kompetens som gjort att våra verksamheter kunnat fungera så effektivt under den osäkerhet som krisen fört med sig. De flesta upplever dessutom att de arbetar i en väl fungerande organisation och under en stark och förtroendeingivande ledning. Vi behöver dock fortfarande satsa på ännu mer kompetensutveckling och ge medarbetarna möjlighet att växa ytterligare med hjälp av återkoppling och individuella mål.

Jag vill tacka alla medarbetare för deras framstående insatser under det gångna året och det stora förtroendet för mig som högste chef för verksamheten. Jag ser fram emot vårt samarbete under ännu ett intressant år tillsammans på Riksbanken.

Stefan Ingves

1 FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Riksbankens uppgifter och roll

Riksbanken är Sveriges centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbanken ansvarar för penningpolitiken med målet att upprätthålla ett fast penningvärde. Riksbanken har också i uppdrag att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Ett fast penningvärde – prisstabilitet

Enligt riksbankslagen ska Riksbanken upprätthålla ett fast penningvärde, det vill säga se till att inflationen är låg och stabil. Det ger goda förutsättningar för att tillväxten ska bli gynnsam och uthållig.

Riksbanken har preciserat ett mål för inflationen som säger att den årliga förändringen av konsumentprisindex (KPI) ska vara 2 procent. Kring målet finns ett toleransintervall på ± 1 procentenhet för att markera att det inte är möjligt att uppnå inflationsmålet exakt hela tiden.

För att påverka inflationen beslutar Riksbanken om nivån på sin styrränta, den så kallade reporäntan. Reporäntan påverkar andra räntor i ekonomin och i förlängningen den ekonomiska aktiviteten och inflationen.

Ett säkert och effektivt betalningsväsende – finansiell stabilitet

Riksbanken har fått riksdagens uppdrag att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Det innebär att Riksbanken ska verka för stabilitet i det finansiella systemet som helhet. I uppdraget ingår också att ge ut sedlar och mynt. Riksbanken tillhandahåller dessutom ett system som hanterar stora betalningar mellan banker och andra aktörer på ett säkert och effektivt sätt.

Riksbanken analyserar löpande stabiliteten i det finansiella systemet för att tidigt upptäcka förändringar och sårbarheter som kan leda till störningar. Analysen fokuserar främst på de svenska storbankerna, finansmarknadens sätt att fungera och den infrastruktur som behövs för att betalningar ska fungera. I en krissituation kan Riksbanken under vissa förutsättningar ge tillfälligt likviditetsstöd till banker.

Riksbankens självständiga ställning

Riksbanken är en myndighet under riksdagen. Riksdagen utser ledamöterna i riksbanksfullmäktige. Riksbanksfullmäktige utser i sin tur ledamöterna i Riksbankens direktion. Fullmäktige ska också övervaka och kontrollera direktionens arbete.

Riksdagen har gett Riksbanken en självständig ställning. Det innebär att Riksbankens direktion fattar de penningpolitiska besluten utan att ta direktiv från någon annan. Genom att delegera uppgiften att hålla inflationen låg och stabil till Riksbanken har riksdagen gett penningpolitiken ett långsiktigt perspektiv och skapat goda förutsättningar för att inflationsmålet ska uppfattas som trovärdigt.

Öppenhet och kommunikation

Riksbanken lägger stor vikt vid att vara öppen och tydlig om bankens verksamheter. En bred krets av utomstående ska kunna förstå vad banken gör och varför. På så sätt ökar trovärdigheten för inflationsmålet på 2 procent, och det blir lättare att få penningpolitiken att fungera. Öppenhet och tydlighet skapar dessutom förtroende för hur Riksbanken bedömer och hanterar situationen på de finansiella marknaderna. Riksbankens självständiga ställning ställer också stora krav på insyn i bankens verksamheter så att dessa kan granskas och utvärderas.

Öppenheten tar sig till exempel uttryck i att Riksbanken på webbplatsen publicerar protokoll och beslutsunderlag från direktionens sammanträden samt protokoll från de penningpolitiska sammanträdena. Dessutom är de makroekonomiska prognosmodeller som Riksbanken använder i sitt analysarbete offentliga.

Året i siffror

Riksbankens resultat för 2009 uppgår till 14,2 miljarder kronor, vilket är en ökning med 3 miljarder kronor jämfört med 2008. Ökningen beror till största delen på att realiserade vinster vid försäljning av valuta ökade med 2,7 miljarder kronor. Därutöver ökade realiserade vinster vid försäljning av värdepapper med 0,9 miljarder kronor under året.

Marknadsvärdet på guld- och valutareserven ökade under 2009 från 220 miljarder kronor till 313 miljarder kronor, vilket huvudsakligen beror på att Riksbanken förstärkte valutareserven genom att låna upp utländsk valuta motsvarande 100 miljarder kronor.

Värdet på Riksbankens tillgångar ökade marginellt från 700 miljarder kronor till 709 miljarder kronor. Riksbanken avvecklade under året utlåningen i dollar och ökade utlåningen i kronor samt ökade guld- och valutareserven.

Nyckeltal	2007	2008	2009
<i>Vid årets utgång</i>			
Årets resultat (miljarder kronor)	4,1	11,2	14,2
Guld- och valutareserv (miljarder kronor)	185	220	313
Totala tillgångar (miljarder kronor)	212	700	709
Antal årsarbetskrafter	364	348	351
Reporänta (procent)	4,00	2,00	0,25
Kort ränta (tre månader SSVX, procent)	4,18	1,36	0,20
Lång ränta (tio år statsobligationer, procent)	4,35	2,43	3,30
<i>I genomsnitt</i>			
BNP (kalenderkorrigerad, procentuell förändring)	2,7	-0,5	-4,3
Arbetslöshet (procent)	6,1	6,2	8,5
Inflation, mätt med KPI (procentuell förändring)	2,2	3,4	-0,3
Inflation, mätt med KPIF (procentuell förändring)	1,5	2,7	1,9

Anm. I tabellen anges utfallet för samtliga poster med undantag för uppgifterna om BNP och arbetslöshet under 2009, vilka anges enligt Riksbankens prognos från december 2009. KPIF beräknas som KPI med fast bostadsränta.

Ett fast penningvärde – prisstabilitet

Årsgenomsnittet för inflationen mätt som förändringen av KPI var -0,3 procent under 2009. Större delen av nedgången i inflationen förklarades av att bostadsräntorna föll mycket snabbt till följd av Riksbankens kraftiga räntesänkningar. Exklusive bostadsräntor var inflationen 1,9 procent. Den kraftiga internationella konjunktunedgången som följde i spåren av finanskrisen drabbade den svenska ekonomin hårt. Enligt Riksbankens prognos i december föll BNP med 4,3 procent under 2009 och arbetslösheten steg till 8,5 procent som årsgenomsnitt.

Enligt riksbankslagen ska Riksbanken upprätthålla ett fast penningvärde. Riksbanken har preciserat målet för inflationen till 2 procent per år, mätt som årlig procentuell förändring av konsumentprisindex (KPI).

Riksbanken bedriver vad som brukar kallas en flexibel inflationsmålspolitik. Det betyder att Riksbanken bedriver penningpolitik med utgångspunkt i att prognosen för inflationen i normala fall ska vara nära inflationsmålet på ett par års sikt samtidigt som resursutnyttjandet i ekonomin inte avviker alltför mycket från sin normala nivå. Genom att inte föra inflationen tillbaka till målet så fort som möjligt vid en störning kan Riksbanken bidra till att dämpa svängningarna i realekonomin.

Riksbanken påverkar inflationen i Sverige genom att bestämma nivån på sin styrränta, den så kallade reporäntan, och genom att presentera en prognos för hur reporäntan kommer att utvecklas de närmaste åren. Reporäntan avgör vad bankerna får betala för att låna eller får i ersättning för att placera pengar hos Riksbanken. På så sätt påverkas även andra räntor i ekonomin och i förlängningen den ekonomiska aktiviteten och utvecklingen av priserna.

Det tar normalt ganska lång tid innan Riksbankens förändringar av reporäntan får full effekt. En vanlig uppskattning är att det tar upp till ett par år innan en ränteförändring får fullt genomslag på produktion och inflation. Det är därför viktigt för Riksbankens direktion att ha framförhållning när räntebesluten fattas, vilket innebär att penningpolitiken måste baseras på prognoser.

Arbets- och beslutsprocessen inom penningpolitiken

Den ekonomiska verkligheten är komplex. Därför använder Riksbanken i sitt prognosarbete förenklade samband i form av modeller som bygger på ekonomiska erfarenheter. Dessa kombineras sedan med bedömningar av experter inom olika områden och av direktionen. Riksbankens prognoser baseras på den utveckling av reporäntan de närmaste åren, den så kallade räntebanan, som direktionen betraktar som mest lämplig utifrån den information som finns tillgänglig vid varje beslutstillfälle.

Direktionen håller sex ordinarie penningpolitiska sammanträden per år där den beslutar om reporäntan. Vid tre av dessa publiceras en utförlig penning-

politisk rapport som innehåller detaljerade prognoser för ekonomin och inflationen samt bedömningar om räntan framöver. Vid de övriga tre sammanträdena publiceras en så kallad penningpolitisk uppföljning som innehåller prognoser för samma variabler som den penningpolitiska rapporten, men som inte innehåller en lika utförlig beskrivning av prognosen. Efter varje penningpolitiskt sammanträde publicerar Riksbanken ett pressmeddelande och håller en presskonferens. I pressmeddelandet framförs om det förekommit några reservationer mot majoritetens bedömning av det ekonomiska läget och mot beslutet om reporäntan och räntebanan. Ungefär två veckor efter varje penningpolitiskt sammanträde publicerar Riksbanken ett penningpolitiskt protokoll.

Riksbanken ska också enligt lag lämna en skriftlig redogörelse för penningpolitiken till riksdagen minst två gånger per år. Den första redogörelsen består av ett särskilt underlag för utvärdering av penningpolitiken som sammanställs till riksdagens finansutskott. Den andra redogörelsen utgörs av den aktuella penningpolitiska rapporten. Ett par veckor efter att de skriftliga redogörelserna har lämnats besöker riksbankschefen riksdagens finansutskott för att svara på frågor om penningpolitiken.

Verksamheten 2009

I spåren av finanskrisen och den mycket kraftiga konjunkturnedgången fortsatte Riksbanken att sänka reporäntan fram till sommaren 2009. Dessutom vidtog Riksbanken en rad extraordinära åtgärder under året. Bland annat beslutade direktionen vid tre tillfällen i samband med de penningpolitiska mötena i juli, september och oktober att erbjuda bankerna lån till fast ränta med upp till ett års löptid för att förstärka penningpolitikens genomslag. Riksbanken utökade också sin bevakning av kreditförsörjningen till företag och hushåll. Vidare togs ytterligare steg mot ökad öppenhet i kommunikationen om penningpolitiska beslut.

Riksbanken hade hög beredskap och genomförde extraordinära åtgärder

Under året medförde störningarna på de finansiella marknaderna att det blev svårare att genomföra penningpolitiken såväl i Sverige som i omvärlden. Riksbanken, i likhet med andra centralbanker, bemötte dessa problem genom att vidta extraordinära åtgärder.

Ett problem var att bankerna hade svårigheter att finansiera sig på värdepappersmarknaden – normalt en viktig finansieringskälla. Detta medförde allt större skillnader mellan styrräntan och de marknadsräntor som hushåll och företag mötte, den så kallade räntespreaden. För att penningpolitiken ska kunna påverka inflation och tillväxt måste förändringar i styrräntan få effekt på de räntor på krediter som hushåll och företag möter. Marknadsräntorna

förblev emellertid höga även när reporäntan under året närmade sig noll. Sålunda hade förändringarna i reporäntan mindre effekt än vanligt.

Riksbanken beslutade därför att erbjuda bankerna lån på längre löptider och att utöka kretsen av penningpolitiska motparter. Under årets gång växte antalet penningpolitiska motparter med fyra så kallade begränsade penningpolitiska motparter.

Ytterligare en försvårande omständighet var att den kraftiga konjunkturunedgång som följde av den finansiella krisen ledde till att styrräntan i Sverige, liksom i flera andra länder, började närma sig nollstrecket. Därmed begränsades Riksbankens möjlighet att ta till kraftiga räntesänkningar. Ett sätt att i det läget föra en mer expansiv penningpolitik var att tydligt markera att räntan skulle komma att ligga kvar på en låg nivå under en längre period. För att förstärka trovärdigheten i ränteprognozen och för att penningpolitiken skulle få bättre genomslag beslutade Riksbanken därför att erbjuda bankerna lån till fast ränta med upp till tolv månaders löptid (dessa lån benämns i senare delen av förvaltningsberättelsen även som lån eller utlåning till fast ränta).

Riksbanken analyserade också löpande möjligheten att genomföra ytterligare stimulanser om behovet skulle uppstå. En möjlighet var att Riksbanken skulle köpa olika typer av värdepapper, i första hand statsobligationer med längre löptider. I likhet med utlåning till fast ränta är det främsta syftet med köp av statsobligationer att få ned det allmänna ränteläget. Riksbanken bedömde dock vid flera tillfällen att de åtgärder som vidtagits var tillräckliga för att på sikt påverka inflationen och realekonomin i önskvärd riktning.

Riksbanken utökade sin bevakning av kreditförsörjningen till företagen och hushållen

Riksbanken utökade under året sin bevakning av kreditförsörjningen till företag och hushåll och undersökte bland annat om det fanns tecken på att kreditgivningen i Sverige minskat utöver det som motiverades av konjunkturutvecklingen. Undersökningen visade att det även i detta fall var mycket svårt att dra tydliga gränser mellan den minskning av utlåningen som förklaras av konjunkturen och den del som kan förklaras av problemen på kreditmarknaden. Undersökningens resultat – som publicerades i ekonomisk kommentar nr 8 2009 – gav dock inget stöd för hypotesen att det skulle finnas en allvarlig kreditåtstramning i Sverige. Ett viktigt förbehåll var att utredningen beaktade att Riksbanken och staten hade vidtagit åtgärder för att kreditmarknaderna skulle fungera. Utan Riksbankens och andra svenska statliga myndigheters åtgärder hade störningarna i det finansiella systemet i slutändan troligen lett till en allvarlig kreditåtstramning.

Som ett led i den utökade bevakningen av kreditförsörjningen gick Riksbanken i mars ut med en separat finansieringsenkät till samtliga företag som tidigare medverkat i Riksbankens företagsintervjuer. Finansieringsenkäten visade dels att en del företag bedömde att de inte fick den finansiering de sade sig behöva, dels att vissa finansieringsformer hade blivit mindre tillgängliga.

Exempelvis ansåg företagen att de inte hade tillfredsställande tillgång till finansiering via certifikats- och obligationsprogram.

I Riksbankens företagsintervjuer i maj ställdes bland annat åter frågor om företagets finansieringssituation. En knapp majoritet av företagen uppgav då att deras tillgång till finansiering hade förbättrats det senaste kvartalet jämfört med kvartalet innan.

Ytterligare steg mot ökad öppenhet i kommunikationen

Under året tog Riksbanken ytterligare ett steg för att bli mer öppen och tydlig i sin kommunikation. I april fattade direktionen beslut om att röstsiffrorna från de penningpolitiska mötena skulle offentliggöras samtidigt med de penningpolitiska besluten. Om någon av ledamöterna reserverat sig mot beslutet ska det framgå av pressmeddelandet vem det är och hur han eller hon motiveerar sin ståndpunkt. Detta steg underlättar för de finansiella marknadsaktörerna såväl som för allmänheten att redan i samband med att ett beslut blir offentligt förstå graden av osäkerhet i Riksbankens prognoser och värdera de argument som legat till grund för olika ståndpunkter.

Penningpolitiska beslut under 2009

Från februari till början av juli sänkte Riksbanken räntan från 2,0 till 0,25 procent. Räntebanan reviderades dessutom ned vid varje penningpolitiskt möte under denna period. Under andra halvåret lämnades räntan oförändrad på 0,25 procent. Riksbanken annonserade också sin avsikt att låta räntan ligga kvar på denna nivå under en relativt lång period. Riksbanken beslutade också vid tre tillfällen att erbjuda bankerna lån på upp till 100 miljarder kronor med fast ränta på upp till tolv månaders löptid.

De kraftiga räntesänkningarna och övriga extraordinära åtgärder syftade till att både dämpa fallet i produktion och sysselsättning och klara inflationsmålet. KPI-inflationen föll från 0,9 procent i december 2008 till som lägst -1,6 procent i september 2009. I genomsnitt uppgick den till -0,3 procent under 2009. KPI-inflationen pressades ned av snabbt fallande bostadsräntor och lägre energipriser. Inflationen exklusive bostadsräntor och energipriser var något högre och översteg målet marginellt. Enligt Riksbankens prognos i december föll bruttonationalprodukten (BNP) i Sverige med i genomsnitt 4,3 procent (kalenderkorrigerat) under 2009.

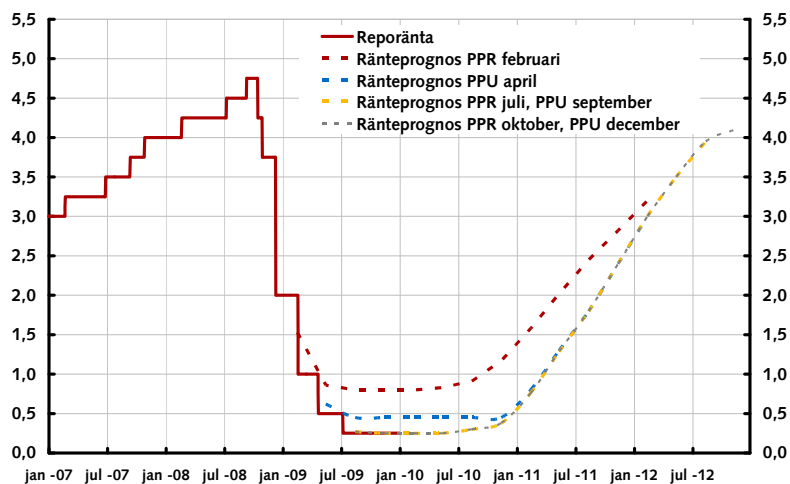
Penningpolitiska beslut 2009

10 februari	Reporäntan sänktes med 1 procentenhet till 1,0 procent. Reporäntebanan justerades ned och innehöll en prognos om ytterligare en räntesänkning under 2009.
20 april	Reporäntan sänktes med 0,5 procentenheter till 0,5 procent. Räntan förväntades ligga kvar på en låg nivå till början av 2011.
1 juli	Reporäntan sänktes med 0,25 procentenheter till 0,25 procent. Räntan förväntades ligga kvar på denna låga nivå fram till hösten 2010. Riksbankens direktion beslutade samtidigt att erbjuda bankerna lån på upp till 100 miljarder kronor med fast ränta under tolv månader.
2 september	Reporäntan lämnades oförändrad på 0,25 procent. Synen på räntebanan var oförändrad. Som en kompletterande penningpolitisk åtgärd beslutade Riksbankens direktion att erbjuda bankerna ytterligare lån på upp till 100 miljarder kronor med fast ränta under tolv månader.
22 oktober	Reporäntan lämnades oförändrad på 0,25 procent. Även prognosen för reporäntan lämnades oförändrad. Som en kompletterande penningpolitisk åtgärd beslutade Riksbankens direktion att erbjuda bankerna ytterligare lån på upp till 100 miljarder kronor med fast ränta under elva månader.
15 december	Reporäntan lämnades oförändrad på 0,25 procent. Även prognosen för reporäntan lämnades oförändrad.

Räntan sänktes och räntebanan reviderades ned i februari

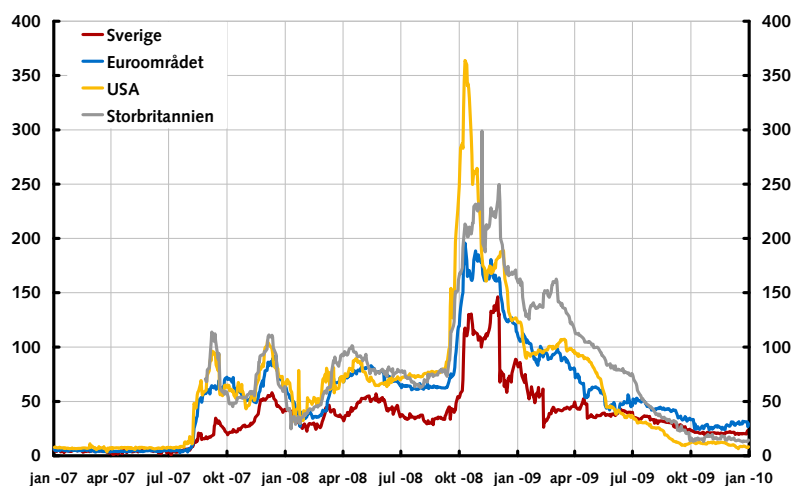
Vid det penningpolitiska mötet i februari sänkte Riksbanken reporäntan med 1 procentenhet till 1 procent samtidigt som räntebanan justerades ned. Riksbanken annonserade också att reporäntan kunde komma att sänkas ytterligare något under 2009 (se diagram 1). Den kraftiga sänkningen av räntan och räntebanan bedömdes vara nödvändig för att dämpa fallet i produktion och sysselsättning och för att klara inflationsmålet på 2 procent.

Nedgången i konjunkturen såväl i Sverige som i omvärlden såg ut att bli ännu djupare och ske mycket snabbare än vad som hade förväntats i slutet av 2008. De internationella tillväxtprognoserna reviderades ned kraftigt och BNP väntades falla i alla de utvecklade ekonomierna under 2009. Prognosen om negativ tillväxt gällde även Sveriges viktigaste handelspartner. Statistik och andra indikatorer pekade också på att världshandeln avtog kraftigt. I december 2008 sjönk världshandeln med närmare 10 procent jämfört med samma månad året innan, vilket var den största nedgången sedan jämförbar statistik började samlas i slutet av 1940-talet.

Diagram 1: Reporänteutfall och reporänteprogoser under 2009, procent

Anm. PPR betecknar Penningpolitisk rapport och PPU betecknar Penningpolitisk uppföljning. Ränteprognoserna från juli och september sammanfaller i diagrammet och visas med hjälp av en streckad linje. Även ränteprognoserna från oktober och december följer till större delen samma linje.

Källa: Riksbanken.

Diagram 2: Skillnad mellan interbankräntor och förväntade styrräntor (basis-spread), räntepunkter

Anm. Differensen är beräknad som skillnaden mellan tre månaders interbankränta och tre månaders Overnight Index Swap.

Källor: Reuters Ecowin och Riksbanken.

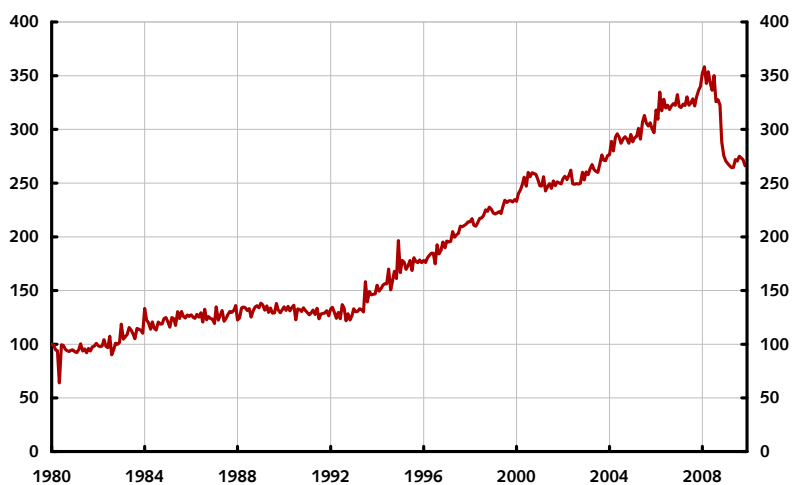
Läget på de internationella finansiella marknaderna såg däremot ut att ha förbättrats något i början av året. Skillnaden mellan interbankräntor och förväntade styrräntor, den så kallade basis-spreaden, sjönk. Men situationen var långt ifrån normal och spreadarna var fortfarande höga (se diagram 2). Att de

finansiella marknaderna över huvud taget fungerade var dessutom ett resultat av massiva stödsatser från stater och centralbanker runt om i världen.

Den dystra utvecklingen i omvärlden och den kraftiga nedgången i världshandeln drabbade Sverige hårt eftersom den svenska ekonomin är starkt exportberoende. Exporten uppgick som mest till cirka 40 procent av den totala efterfrågan i Sverige under första kvartalet 2008. Under fjärde kvartalet 2008 föll den svenska varuexporten med över 10 procent (se diagram 3). Indikatorer för exportorderingången visade på ett fortsatt brant fall framöver.

Försvagningen av arbetsmarknaden såg ut att bli kraftigare än bedömningen i slutet av 2008. Antalet varsel om uppsägning ökade kraftigt och visade de högsta nivåerna sedan slutet av 1992. BNP-tillväxten i Sverige reviderades ned för 2009 och 2010 men reviderades upp något för 2011. Både KPI-inflationen och inflationsförväntningarna hade fallit mer än vad Riksbanken hade prognostiserat i december 2008.

Diagram 3: Varuexport i fasta priser, index, säsongrensade uppgifter

Källor: SCB och Riksbanken.

Räntan sänktes till 0,5 procent i april

Konjunkturen i världen hade fortsatt att försvagas mycket snabbt. Den statistik som publicerades efter det penningpolitiska mötet i februari visade att fallet i BNP i världen under fjärde kvartalet 2008 hade varit större än vad som tidigare bedömts. I både USA och euroområdet föll BNP samtidigt med över 6 procent, uppräknat i årstakt. Nedgången i den amerikanska sysselsättningen under hösten och vintern 2008 var den största som uppmäts sedan 1939, då den statistiken började tas fram, och arbetslösheten steg kraftigt. Inflationen föll snabbt i både USA och euroområdet.

Enkätundersökningar i USA, euroområdet och Sverige tydde på att kreditvillkoren för företagen var restriktiva, och det fanns en risk för att en allvarlig kreditåtstramning skulle kunna inträffa. Vid sidan av de kraftiga räntesänk-

ningarna vidtog flera centralbanker därför också andra åtgärder för att underlätta kreditförsörjningen, utöver den utökade utlåningen till banksystemet. Det handlade bland annat om köp av statspapper eller bolånerelaterade tillgångar.

Även i Sverige var utfallet för BNP svagare än vad Riksbanken räknat med i februari. Statistiken visade att BNP hade fallit med 2,4 procent under fjärde kvartalet 2008 jämfört med föregående kvartal. Indikatorer som sammanfattar läget för svensk ekonomi, såsom Konjunkturinstitutets barometerindikator och inköpschefsindex för industrin, visade dessutom entydigt att utvecklingen under första delen av 2009 hade varit mycket svag. Sammantaget tydde utfallet och indikatorerna på att BNP under årets första kvartal fortsatte att falla kraftigt, och BNP-prognosen för 2009 reviderades följaktligen ned jämfört med Riksbankens bedömning i februari. Riksbanken bedömde därför att inflationen mätt med KPI skulle falla mycket snabbt under 2009, till stor del beroende på de snabba räntesänkningarna under slutet av 2008 och början av 2009.

Riksbankens direktion beslutade att sänka reporäntan till 0,5 procent på det penningpolitiska mötet i april. Samtidigt annonserades att räntan väntades ligga kvar på en låg nivå till början av 2011 (se diagram 1) och att det fanns en viss sannolikhet för att räntan skulle kunna sänkas ytterligare framöver. Direktionen påpekade dock samtidigt att när reporäntan är på så låga nivåer måste man väga in att detta kan få negativa effekter på hur de finansiella marknaderna fungerar. Dessutom meddelade direktionen att Riksbanken hade möjlighet att vidta andra penningpolitiska åtgärder om konjunkturen framöver fortsatte att försämrans mer än väntat.

Vice riksbankschef Lars E.O. Svensson reserverade sig mot beslutet och förordade en sänkning av reporäntan till 0,25 procent och en reporäntebana där reporäntan hålls på den låga nivån några kvartal in i 2010. Han motiverade sin ståndpunkt med att en sådan reporäntebana skulle innebära en bättre avvägd penningpolitik med högre resursutnyttjande och lägre arbetslöshet, utan att inflationen skulle avvika för mycket från målet.

Räntan sänktes ytterligare till 0,25 procent i juli

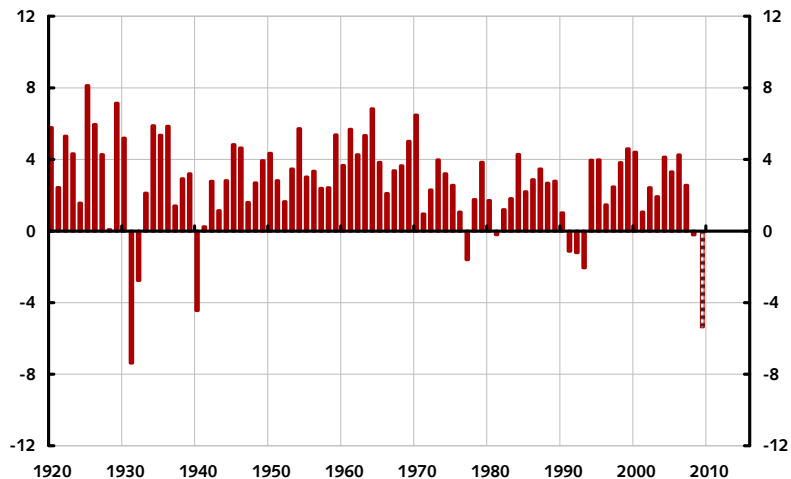
Läget på de finansiella marknaderna i Sverige och i omvärlden fortsatte att visa tecken på förbättring under våren. Den ekonomiska utvecklingen i världen var dock fortfarande mycket svag. Fram till årsskiftet 2008/09 hade världsekonomin genomgått den snabbaste försämringen i konjunkturen sedan andra världskriget och för många länder fortsatte fallet i BNP under första kvartalet 2009. Centralbanker runt om i världen fortsatte att föra en mycket expansiv penningpolitik genom att hålla styrräntorna nära noll. Inflationen i omvärlden fortsatte att falla främst till följd av lägre energipriser.

Under våren kom det flera signaler om att fallet i världsekonomin hade hejdats. Det fanns tecken på förbättring i Asien, framför allt i Kina, där omfattande finanspolitiska satsningar nu verkade ha gett resultat. Det fanns också indikationer på att fallet i den amerikanska ekonomin hade dämpats. Det

kraftiga fallet i världshandeln såg ut att ha upphört och en viss stabilisering verkade ha skett även på detta område.

Sedan den kraftiga konjunkturedgången hade inletts föll BNP-tillväxten i Sverige både snabbare och kraftigare än i euroområdet och USA. Resursutnyttjandet sjönk snabbt till mycket låga nivåer enligt flera indikatorer. Både exporten och den inhemska efterfrågan föll också kraftigt. I juni beräknade Riksbanken att BNP skulle falla med över 5 procent för helåret 2009, vilket var mer än prognostiserat i den penningpolitiska uppföljningen i april. Senast något lika stort fall i BNP inträffade i Sverige var 1940 (se diagram 4).

Diagram 4: BNP i Sverige, årlig procentuell förändring

Anm. IMF-uppgifter fram till och med 1950. Streckad stapel avser Riksbankens prognos i juli 2009.

Källor: IMF, SCB och Riksbanken.

Ökningstakten i KPI fortsatte att falla i linje med Riksbankens prognos i april, vilket främst berodde på att bostadsräntorna föll kraftigt.

Men även i Sverige fanns det tecken på att nedgången i konjunkturen hade hejdats. Indikatorer och statistiskt utfall visade att konsumtionsutvecklingen under andra kvartalet blev något starkare än prognostiserat i april. Ordergången från exportmarknaden återhämtade sig något före halvårsskiftet. Samtidigt tydde olika konfidensindikatorer, såsom inköpschefsindex och konsumentförtroendet, också på en viss återhämtning. Nivåerna på de flesta indikatorerna var ändå långt under det normala och utsikterna för konjunkturen var fortfarande osäkra.

Den tillgängliga informationen tydde sammantaget på att nedgången i konjunkturen skulle bli något djupare än i den bedömning som Riksbanken gjorde i april. Mot bakgrund av detta bedömde Riksbanken att reporäntan och reporäntebanan skulle behöva bli lägre. Reporäntan sänktes därför med 0,25 procentenheter till 0,25 procent. Riksbanken hade också analyserat frågan om reporäntans nedre gräns och bedömde att den beslutade sänkningen varken

hotade finansmarknadernas funktionssätt eller inflationsmålet. Den nya räntebanan innebar att reporäntan skulle ligga kvar på den nya nivån ett år framåt. Riksbanken bedömde vidare att reporäntan efter sänkningen till 0,25 procent i praktiken hade nått sin nedre gräns (se diagram 1). Samtidigt var läget på de finansiella marknaderna fortfarande inte normalt. I och med detta behövdes kompletterande åtgärder för att penningpolitiken skulle få avsedd effekt. Därför beslutade Riksbankens direktion att erbjuda bankerna lån på upp till 100 miljarder kronor med fast ränta under tolv månader. Åtgärden bedömdes kunna bidra till att räntor på lån till företag och hushåll skulle bli lägre.

Vice riksbankschef Lars E.O. Svensson reserverade sig mot beslutet om räntesänkning till 0,25 procent. Han förordade att reporäntan skulle sänkas till 0 procent och hållas kvar på den nivån ett år framåt. En sådan räntebana, menade Svensson, skulle innebära en bättre avvägd penningpolitik med lägre arbetslöshet och högre resursutnyttjande utan att inflationen avvek för mycket från målet.

Vice riksbankschef Barbro Wickman-Parak ställde sig bakom beslutet att sänka reporäntan till 0,25 procent, men reserverade sig mot den penningpolitiska rapportens tillväxtprognoser och den tillhörande räntebanan. Wickman-Parak hade en mer positiv syn på den framtida konjunkturutvecklingen i omvärlden och i Sverige. Hon ansåg därför att reporäntan skulle kunna behöva höjas tidigare än vad som framgick av prognosen i den penningpolitiska rapportens huvudscenario.

Räntebanan hölls oförändrad både i september och i oktober

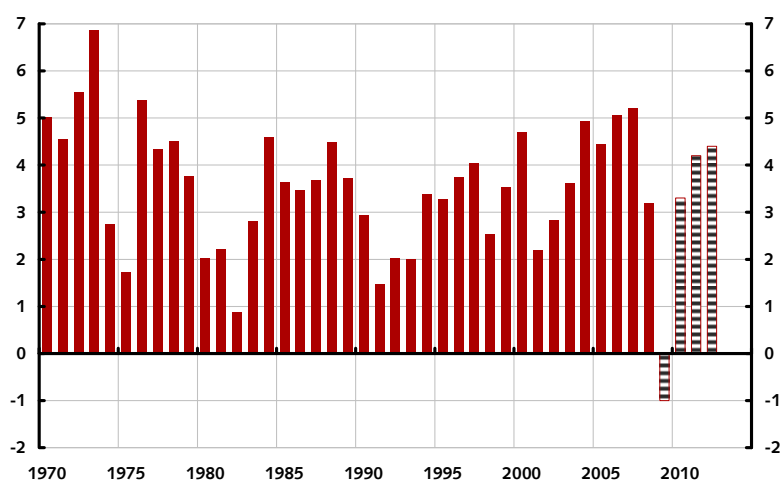
Efter beslutet i juli kom allt fler tecken på en vändning i konjunkturen. Den finansiella krisen avtog, vilket avspeglades i att kreditspreadarna hade sjunkit på de flesta håll, exempelvis i USA och euroområdet. Samtidigt hade både utfall och indikatorer på den framtida ekonomiska tillväxten stabiliserats eller vänt upp i de flesta regioner. Särskilt i Asien hade ekonomierna tydligt börjat växa under andra kvartalet. Riksbankens prognos för tillväxten i världsekonomin reviderades därför upp något både för 2009 och för de kommande åren. Världsekonomin väntades dock ändå krympa med cirka 1 procent under 2009, vilket skulle innebära en historiskt sett mycket svag ekonomisk utveckling (se diagram 5).

Nyinkommen information för svensk ekonomi visade att återhämtningen hade fortsatt, men många indikatorer befann sig fortfarande långt ifrån vad som kan betecknas som normala nivåer. Konjunkturinstitutets företagsbarometer för augusti visade exempelvis att företag inom privata tjänstenärings- och tillverkningsindustri fortfarande uppgav att läget var mycket svagt. Hushållen hade dock enligt hushållsbarometern blivit mer optimistiska om framtiden. Även detaljhandeln och bilförsäljningen visade på en positiv utveckling under sommaren. Inköpschefsindex tydde på att läget inom industrin under de senaste månaderna stadigt hade förbättrats. I stora drag följde de svenska indikatorerna utvecklingen av indikatorerna i omvärlden, även om exempelvis inköpschefsindex de senaste månaderna hade stigit något snabbare i Sverige.

Sammantaget tydde indikatorerna för utvecklingen under tredje kvartalet på att återhämtningen kunde komma att ske något snabbare än vad som väntades i juli. Samtidigt var resursutnyttjandet mycket lågt och arbetsmarknaden utvecklades svagt.

Den årliga procentuella förändringen i KPI för juli uppgick till $-0,9$ procent, vilket var något lägre än väntat. Det lägre utfallet berodde främst på att bostadsräntorna föll mer än väntat. I september uppgick den årliga procentuella förändringen i KPI till $-1,6$ procent, medan KPIF-inflationen uppgick till $1,4$ procent. Utfallen för KPI och KPIF var något lägre än vad Riksbanken hade prognostiserat i september. Enligt Riksbankens prognos i september och oktober skulle den underliggande inflationen mätt med KPIF ligga något under 2 procent åren $2009-2012$. KPI-inflationen skulle stiga snabbt och uppgå till strax under 4 procent mot slutet av prognosperioden. Detta förklarades av att bostadsräntorna skulle sluta falla och börja stiga igen i takt med att Riksbanken höjer reporäntan.

Diagram 5: BNP-tillväxt i världen, årlig procentuell förändring

Anm. Streckade staplar avser Riksbankens prognos i oktober 2009.

Källor: IMF och Riksbanken.

Riksbanken beslutade att låta räntan vara oförändrad på $0,25$ procent vid de penningpolitiska mötena i september och oktober. Räntan bedömdes behöva ligga kvar på den låga nivån till hösten 2010 för att stödja återhämtningen av den svenska ekonomin och för att inflationsmålet skulle kunna uppnås (se diagram 1). Vidare bedömde Riksbanken att kompletterande åtgärder behövdes för att penningpolitiken skulle få avsedd effekt. Riksbanken beslutade därför vid båda mötena att erbjuda bankerna ytterligare lån på upp till 100 miljarder kronor med fast ränta på tolv respektive elva månader. Det skulle bidra till att räntorna på lån till företag och hushåll skulle hållas fortsatt låga. Den låga reporäntan väntades tillsammans med den ekonomiska uppgången i omvärlden bidra till positiv BNP-tillväxt i Sverige mot slutet av året. I takt

med att konjunkturen återhämtade sig skulle reporäntan höjas relativt snabbt till mer normala nivåer under 2011 och 2012.

Vid de två penningpolitiska mötena reserverade sig vice riksbankschef Lars E.O. Svensson mot majoritetens beslut och förordade en sänkning av reporäntan till 0 procent och en lägre reporäntebana, så att reporäntan skulle hållas på denna nivå ett år framåt. Svensson ansåg att en sådan reporäntebana innebar en bättre avvägd penningpolitik med lägre arbetslöshet, högre resursutnyttjande och en KPIF-inflation närmare målet. Detta utan att det skulle uppstå några problem för de finansiella marknadernas funktionssätt eller den finansiella stabiliteten.

Vid de båda mötena ställde sig vice riksbankscheferna Lars Nyberg och Barbro Wickman-Parak bakom besluten att hålla reporäntan oförändrad på 0,25 procent. De reserverade sig dock mot tillväxtprognoserna i den penningpolitiska uppföljningen respektive den penningpolitiska rapporten och därmed den tillhörande reporäntebanan. De motiverade sina ställningstaganden bland annat med en mer positiv syn på hur utvecklingen på de finansiella marknaderna skulle kunna komma att påverka konjunkturen både i omvärlden och i Sverige. Därmed skulle räntan behöva höjas något tidigare än vad som tidigare hade prognostiserats. De ansåg inte heller att ekonomin behövde stimuleras med ytterligare lån till fast ränta till bankerna.

Vid mötet i oktober reserverade sig även förste vice riksbankschef Svante Öberg mot ytterligare ett lån till fast ränta mot bakgrund av att läget på de finansiella marknaderna hade förbättrats och med hänsyn till lånets föreslagna längd. Han ställde sig dock bakom beslutet om oförändrad reporänta och reporäntebana.

Räntebanan hölls oförändrad även i december

Återhämtningen från den djupa konjunkturedgången fortsatte under hösten. Världsekonomin fortsatte att förbättras, världshandeln steg och de finansiella marknaderna fungerade allt bättre. Dessutom var tillväxten stark i Asien under tredje kvartalet. Riksbankens prognoser för tillväxten i världsekonomin reviderades därför upp något i december, för både 2009 och 2010.

Indikatorer för fjärde kvartalet tydde sammantaget på att BNP-tillväxten i Sverige skulle bli något starkare jämfört med prognosen i oktober. Till detta bidrog den starkare återhämtningen i omvärlden, i kombination med att den inhemska efterfrågan förväntades bli starkare. Hushåll och företag var mer optimistiska om utvecklingen framöver och konsumtionen ökade. Prognosen för Sveriges BNP 2010 reviderades därför upp något, och konjunkturen förväntades bli starkare i takt med stigande export. Återhämtningen skulle dock ske från en mycket låg nivå, vilket innebar att det skulle finnas gott om lediga resurser i ekonomin under de efterföljande åren.

Bedömningen i december visade att utvecklingen på arbetsmarknaden skulle bli mindre svag än i prognosen från oktober. Men sysselsättningen väntades fortfarande falla och arbetslösheten stiga under 2010. Till följd av

det svaga arbetsmarknadsläget beräknades lönerna öka långsammare längre fram. Det skulle bidra till ett lågt inflationstryck de efterföljande åren.

Samtidigt dämpades inflationstrycket också av lägre hyror, lägre inflation i omvärlden och en starkare krona. Inflationsprognosen för de kommande åren reviderades därför ned något.

Vid det penningpolitiska mötet i december beslutade Riksbankens direktion att lämna reporäntan oförändrad på 0,25 procent. Även prognosen för reporäntan lämnades oförändrad. Direktionen bedömde att det fortfarande var lämpligt att hålla räntan låg under en lång period för att gynna uppgången i produktionen och sysselsättningen och samtidigt klara inflationsmålet.

Vid det penningpolitiska mötet reserverade sig vice riksbankschef Lars E.O. Svensson mot beslutet och förordade en sänkning av reporäntan till 0 procent och en reporäntebana 0,25 procent under huvudscenariots räntebana till och med tredje kvartalet 2010. Han hävdade att en sådan reporäntebana skulle innebära en bättre avvägd penningpolitik med lägre arbetslöshet, högre resursutnyttjande och en KPIF-inflation närmare målet, utan att medföra några problem för de finansiella marknadernas funktionssätt eller den finansiella stabiliteten.

Vid mötet ställde sig vice riksbankscheferna Lars Nyberg och Barbro Wickman-Parak bakom beslutet att hålla reporäntan oförändrad på 0,25 procent men reserverade sig mot reporäntebanan i den penningpolitiska uppföljningen. De motiverade sitt ställningstagande bland annat med att de hade en något mer positiv syn på tillväxtutsikterna. De ansåg dessutom att konjunkturen i slutet av 2009 hade börjat normaliseras. Vidare bedömde de att räntan skulle behöva höjas tidigare än vad den föreslagna räntebanan utvisade och att denna under den resterande prognosperioden inte behövde bli lika brant.

Riksbankens forskning 2009

Syftet med Riksbankens forskning är att ta fram modeller och verktyg för de analyser som direktionen behöver för att fatta sina beslut. De forskare som är anställda på Riksbanken arbetar också som interna rådgivare vid bankens analysarbete. Forskningen ökar bankens möjligheter att möta de utmaningar som uppstår i arbetet med att hålla inflationen låg och stabil och värna om den finansiella stabiliteten.

Riksbankens forskning är främst inriktad på områden som har betydelse för Riksbankens verksamhet, exempelvis penningpolitik, bankväsende och finansiella marknader. I verksamheten ingår också att utveckla analysmetoder, precis som på många andra centralbanker.

Resultaten av Riksbankens forskning publiceras i internationella vetenskapliga tidskrifter, vilket säkrar kvaliteten. De sprids även genom presentationer vid seminarier och konferenser.

Forskarna arbetar också med analyser av dagsaktuella frågor som exempelvis penningpolitik vid nollränta, osäkerhetsintervallen kring räntebanor och husprisernas betydelse för den allmänna konjunkturutvecklingen. Artikeln ”Penningpolitik när styrräntan är noll”, publicerad i årets andra nummer

av Riksbankens tidskrift Penning- och valutapolitik, kan särskilt nämnas i sammanhanget. Artikeln diskuterar hur penningpolitiken kan bedrivas när styrräntan närmar sig en nollräntenivå. Artikelns författare granskar också specifikt utbudet av ekonomiska stimulansåtgärder som en centralbank kan använda när räntevapnet inte är tillgängligt.

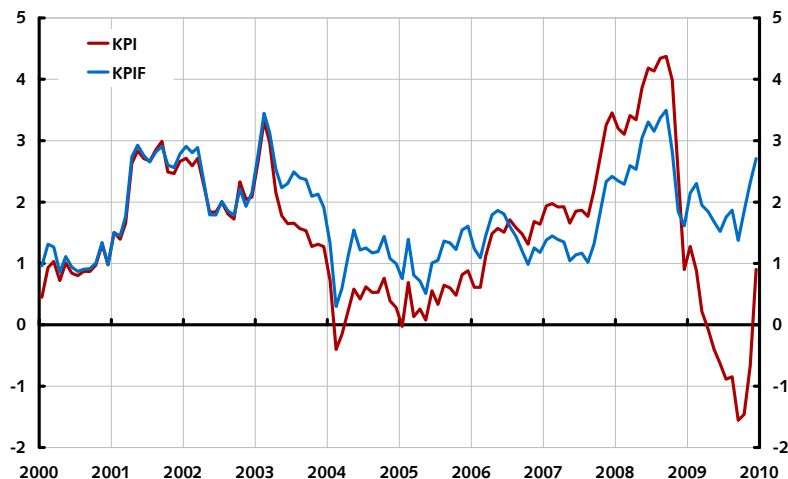
Den finansiella krisens inverknings på världens ekonomier reste under året många och angelägna frågor kring strukturen för finansiella system och deras kopplingar till den reala ekonomin. I början av november arrangerade Riksbanken därför en internationell konferens på temat ”Finansiella marknader och makroekonomin: utmaningar för centralbanker”. Ledande forskare diskuterade bland annat hur finansiella marknader och banker på ett realistiskt sätt kan introduceras i makroekonomiska modeller och vilka kopplingar det finns mellan finansiell stabilitet och penningpolitik. De utbytte också idéer kring hur centralbanker bäst kan hantera ekonomier med långvarigt låga räntor och deflationsrisker samt diskuterade vilka lärdomar från 1990-talets nordiska bankkris som kan ge vägledning i nuläget.

Uppföljning

Riksbankens penningpolitik utvärderas av riksdagens finansutskott. Till denna utvärdering sammanställer Riksbanken en skriftlig redogörelse, ”Underlag för utvärdering av penningpolitiken”, som publiceras efter den första penningpolitiska rapporten för året. Redogörelsen för 2007–2009 överlämnas till riksdagen i mars 2010.

Inflationen 2009

Inflationen mätt med KPI föll snabbt 2009 och var långt under inflationsmålet (se diagram 6). En stor del av nedgången förklaras av att reporäntan sänktes kraftigt under året, vilket pressade ned bostadsräntorna. Även lägre energipriser bidrog till fallet i inflationen.

Diagram 6: KPI och KPIF, årlig procentuell förändring

Källa: SCB.

I genomsnitt över året uppgick KPI-inflationen till $-0,3$ procent, vilket kan jämföras med $3,4$ procent 2008 (se tabell 1). Den underliggande inflationen föll också jämfört med året innan. Mätt med KPIF, som är KPI med fast bostadsränta, var den underliggande inflationen $1,9$ procent under 2009. KPIF exklusive energipriser steg med $2,3$ procent 2009. Mätt som skillnaden mellan KPI och KPIF var effekten av ränteförändringarna $-2,2$ procentenheter.

Tabell 1: Jämförelse mellan olika inflationsmått, årlig procentuell förändring

	Årsgenomsnitt		
	2007	2008	2009
KPI	2,2	3,4	-0,3
KPIF	1,5	2,7	1,9
KPIF exklusive energi	1,6	2,0	2,3

Anm. Uppgifterna för 2009 avser Riksbankens prognos från december 2009.

Källor: SCB och Riksbanken.

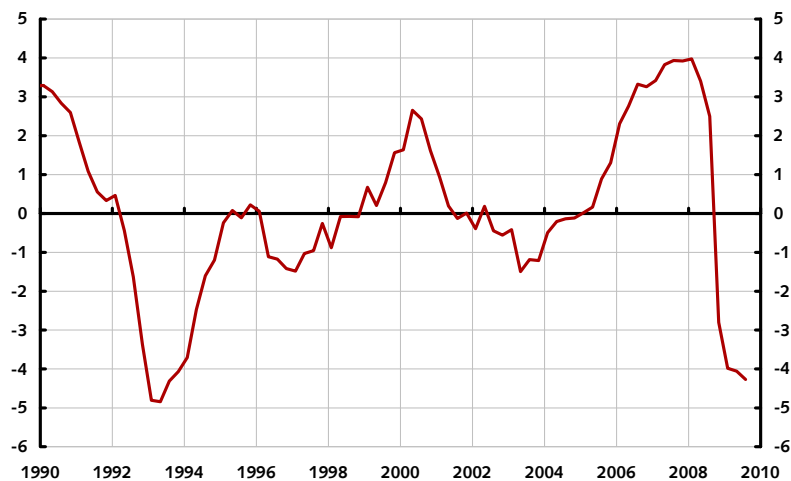
Realekonomisk utveckling under 2009

Under 2009 föll BNP med $4,3$ procent (kalenderkorrigerat) enligt Riksbankens prognos i december. Arbetslösheten steg med över 2 procentenheter till drygt $8,5$ procent i slutet av 2009.

Som ett sammanfattande mått på utvecklingen av real ekonomin används ofta olika mått på resursutnyttjandet. Ett sådant mått är produktionsgapet som mäter BNP:s procentuella avvikelse från dess långsiktiga nivå (se diagram 7). Om gapet är positivt betyder det att aktivitetsnivån i ekonomin är hög och att BNP ligger över sin långsiktiga nivå. Motsatsen gäller när gapet är negativt.

Under året var produktionsgapet mätt på detta sätt -4 procent, vilket var ungefär lika stort som det negativa gap som uppstod under 1990-talskrisen. Andra mått på resursutnyttjande ger en liknande bild.

Diagram 7: Produktionsgap, procent

Anm. BNP:s avvikelse från trenden enligt Hodrick-Prescott-filtret.

Källor: SCB och Riksbanken.

Produktionsfallet och det påföljande svaga resursutnyttjandet förklaras av att den internationella konjunkturen föll kraftigt i spåren av finanskrisen. Till följd av denna konjunkturedgång sjönk också den svenska exporten kraftigt. I och med exportbortfallet växte emellertid överkapaciteten i industrin, och investeringarna minskade kraftigt. Att investeringarna minskade är också en viktig orsak bakom det kraftiga fallet i BNP under året.

Inflationen under målet efter kraftiga räntesänkningar och lägre energipriser

Ekonomi drabbades 2009 av störningar av den typ som generellt sett är mycket svåra att förutse. Givet det allvarliga ekonomiska läget under 2009 fanns det enligt Riksbanken inga andra vägar att gå för penningpolitiken än att sänka räntan snabbt och kraftigt. Både det låga resursutnyttjandet och den fallande inflationen talade för detta. Men räntesänkningarna pressade ned bostadsräntorna, vilket i sin tur pressade ned KPI-inflationen. Detta är dock enligt ekonomiska teorier en tillfällig effekt. På längre sikt bidrar räntesänkningarna till att hålla inflationen uppe i linje med målet. KPIF, det vill säga den underliggande inflationen mätt som KPI med fasta bostadsräntor, låg betydligt närmare inflationsmålet. Även om man bortser från utvecklingen av energipriserna låg den underliggande inflationen nära målet.

Statistik

Enligt riksbankslagen ska Riksbanken löpande offentliggöra statistiska uppgifter om valuta- och kreditförhållanden. Konkret ansvarar Riksbanken för statistik som rör betalningsbalansen, finansmarknaden, omsättningen på penning- och obligationsmarknaden samt räntor och valutor.

Statistiken över såväl finansmarknaden som betalningsbalansen produceras och publiceras på Riksbankens uppdrag av Statistiska centralbyrån (SCB). Riksbanken har dock ansvaret för statistikens kvalitet, innehåll och utveckling.

Riksbanken samlar in och publicerar daglig omsättningsstatistik från primära penningpolitiska motparter och motparter i valutatransaktioner. Därutöver sammanställs och publiceras dagligen räntor och valutor på Riksbankens webbplats.

En stor del av arbetet under 2009 präglades av ökade behov av statistiska uppgifter till följd av den finansiella krisen. Det gällde såväl finansmarknads- och betalningsbalansstatistiken som statistiken över omsättningen på de finansiella marknaderna. Ett fortsatt utvecklingsarbete tillsammans med SCB kommer emellertid att krävas på flera områden för att tillgodose dessa ökade behov. Bland annat har finansutskottet önskat en mer detaljerad uppdelning av den samlade officiella statistiken över bankernas utlåning till icke-finansiella företag. Med anledning av detta deltog Riksbanken tillsammans med SCB i en sluten utfrågning i finansutskottet i november 2009.

När varje EU-land bättre har anpassat sin nationella statistik till den europeiska standarden för finansmarknadsstatistik kommer det att bli lättare att uppfylla de behov av data som konstaterats under krisen. Inom ramen för detta arbete beslutade Riksbanken under året att blanketterna för insamling av uppgifter till finansmarknadsstatistiken ska förändras. Beslutet var ett resultat av en översyn som inleddes tillsammans med SCB under 2008 för att bland annat utreda möjligheterna att förbättra och förenkla blanketterna.

En annan åtgärd som Riksbanken för närvarande utreder är möjligheten att upprätta en svensk värdepappersdatabas genom att delta i arbetet med ECB:s värdepappersdatabas CSDB (Central Securities Database). De uppgifter som kan bli tillgängliga genom denna databas ska kunna användas inom statistikproduktionen och i arbetet med finansiell stabilitet. I och med detta blir statistiken säkrare och uppgiftslämnarnas arbete mindre, samtidigt som det blir lättare att komma åt sådana uppgifter som efterfrågats under den finansiella krisen.

Under 2009 fortsatte dessutom arbetet med att anpassa statistiken till kommande förändringar i den internationella standarden för betalningsbalansen. Riksbanken bedriver projektet i samarbete med SCB.

Ett säkert och effektivt betalningsväsende

Det svenska finansiella systemet fortsatte under året att påverkas av den internationella finansiella krisen. Problemen handlade framför allt om de kreditriskerna som växte fram när världskonjunkturen försämrades till följd av krisen. Även om det finansiella systemet successivt blev mindre beroende av centralbankernas åtgärder för sin likviditetsförsörjning och kreditgivningsförmåga, fortsatte Riksbanken att tillhandahålla flera faciliteter för att säkerställa att systemet fungerar. Samtidigt inriktades Riksbankens arbete alltmer på reformeringen av regelverket och tillsynen över finansiella marknader. I början av februari togs den nya tekniska plattformen för betalningssystemet RIX i drift, och systemet har sedan dess fungerat väl. Riksbanken beslutade dessutom att bygga ett nytt kontor för kontanthantering för att modernisera och effektivisera arbetet med att hantera sedlar och mynt.

Riksbanken har fått riksdagens uppdrag att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Betalningsväsendet är ett vitt begrepp och omfattar i praktiken hela det finansiella systemet. En viktig uppgift för detta system är att omvandla sparande till lån som kan användas till investeringar, konsumtion och köp av bostäder. Systemet ska också hantera finansiella risker och tillhandahålla betalningstjänster. De stora bankerna är särskilt viktiga för det finansiella systemet.

För att det finansiella systemet ska fungera säkert och effektivt krävs också en väl fungerande infrastruktur för betalningar och marknadsplatser där köpare och säljare av olika finansiella instrument kan mötas.

I Riksbankens uppdrag ingår att arbeta förebyggande för att minska sannolikheten för att en finansiell kris uppstår, liksom att vara förberedd för att kunna hantera en kris om en sådan trots allt skulle uppstå. Riksbanken har också ansvaret för att ge ut sedlar och mynt. Banken tillhandahåller dessutom ett system för betalningar i svenska kronor mellan bankerna, det så kallade RIX-systemet (se figur 1).

Figur 1: Riksbanken ska främja ett säkert och effektivt betalningsväsende**Riksbankens arbete med finansiell stabilitet****Riksbankens operativa uppgifter***Förebyggande arbete:*

- Övervaka det finansiella systemet
- Rapportera om finansiell stabilitet
- Påverka regelverk och lagstiftning
- Forska
- Påverka marknadsaktörer och myndigheter genom kommunikation

- Ge ut sedlar och mynt
- Tillhandahålla ett system för stora betalningar mellan banker och andra aktörer

Krishantering:

- Upprätthålla en väl förberedd organisation för att hantera störningar i det finansiella systemet
- Öva kriser
- Tillhandahålla likviditetsstöd
- Agera för att de finansiella marknaderna ska fungera väl

FINANSIELL STABILITET

Att betalningar kan genomföras på ett säkert och effektivt sätt är viktigt för att ekonomin ska fungera väl. Ju smidigare och säkrare transaktioner kan göras, desto lägre blir kostnaderna och riskerna i produktionen av varor och tjänster. Det gynnar på sikt tillväxt och sysselsättning. Skulle någon av delarna i det finansiella systemet drabbas av en allvarlig störning kan kostnaderna för samhället bli mycket stora. Därför finns det ett behov av att någon övervakar hela det finansiella systemet så att det fungerar smidigt. Riksbanken har fått denna uppgift främst därför att Riksbanken är den myndighet i Sverige som ger ut sedlar och mynt och samtidigt fungerar som bank för de andra bankerna.

Riksbanken förebygger problem i det finansiella systemet

En viktig del i Riksbankens förebyggande stabilitetsarbete är att övervaka det svenska finansiella systemet. Det handlar om en löpande uppföljning och analys för att kunna bedöma om risker är på väg att byggas upp i detta system eller i den infrastruktur som är viktig för betalningar. Till den senare räknas de tekniska system samt de regler och rutiner som används för att betala för värdepapper, valutor, varor och tjänster.

De fyra stora bankerna i Sverige står i fokus för Riksbankens övervakning eftersom de har en central roll i det svenska finansiella systemet. Riksbanken övervakar även de finansiella marknaderna eftersom bankerna är beroende av dessa för att kunna finansiera sig och för att hantera sina risker. Med den tilltagande integrationen mellan länder har även finansiella marknader i ut-

landet kommit att öka i betydelse för de svenska bankerna. En stor del av bankernas intäkter kommer dessutom från handel med värdepapper. En förutsättning för att denna handel ska fungera är en säker och effektiv infrastruktur. Riksbanken övervakar därför löpande de system i den svenska finansiella infrastrukturen som bedöms vara kritiska för det finansiella systemets funktion och stabilitet.

För att förebygga kriser analyserar och följer Riksbanken utvecklingen samt informerar om resultat och bedömningar. Riksbanken ger bland annat ut en rapport om finansiell stabilitet två gånger om året. I rapporten redovisar direktionen sin bedömning av de stora bankernas motståndskraft mot oväntade händelser och lyfter fram risker som skulle kunna utvecklas till ett hot mot stabiliteten i det finansiella systemet.

Andra sätt att sprida kunskap om Riksbankens arbete med den finansiella stabiliteten är att föra en kontinuerlig dialog med aktörerna på marknaderna, hålla tal och medverka i den offentliga debatten. Riksbanken har också möjlighet att påverka utformningen av lagar och regler för tillsyn och krishantering, bland annat genom att svara på remisser och att delta aktivt i arbetet i flera internationella organisationer. Det internationella samarbetet är inte minst viktigt för att kontinuerligt anpassa och förstärka formerna för samordnad övervakning och tillsyn mellan nationella myndigheter.

Riksbanken hanterar finansiella kriser

Det finansiella systemet är så starkt sammanlänkat att ett problem som uppstår i en bank snabbt kan sprida sig till andra banker. Det beror på att bankerna lånar av varandra, ofta lånar ut till samma grupper och är beroende av samma finansiella marknader. De är också utsatta för samma typ av störningar som kan uppstå i realekonomin. Den ökade globaliseringen innebär dessutom att förtroende- och likviditetskriser som drabbar banker i omvärlden kan sprida sig till de svenska bankerna.

Om en finansiell kris uppstår är det Riksbankens uppgift att hantera krisen så att de samhällsekonomiska kostnaderna begränsas. I detta samarbetar Riksbanken med Finansinspektionen, Finansdepartementet och Riksgälden. Riksbanken har ett särskilt ansvar för de svenska bankernas likviditetsförsörjning. Det innebär både att bankerna kan låna i Riksbanken till givna villkor och att Riksbanken kan ge särskilt likviditetsstöd till enskilda banker som hamnar i akut likviditetskris. Stödet ges under förutsättning att banken står under Finansinspektionens tillsyn och att dess framtida intjäningsförmåga bedöms vara tillräcklig för att banken ska kunna överleva. Dessutom ska banken i fråga vara systemviktig i bemärkelsen att dess konkurs skulle kunna skapa allvarliga störningar i det finansiella systemet. Det går inte att på förhand avgöra huruvida en bank är systemviktig, utan bedömningen får göras utifrån rådande omständigheter.

Riksbanken har också möjlighet att vidta generella åtgärder för att stödja tillförseln av likviditet till det svenska banksystemet, till exempel om de internationella och svenska finansiella marknaderna drabbas av allvarliga

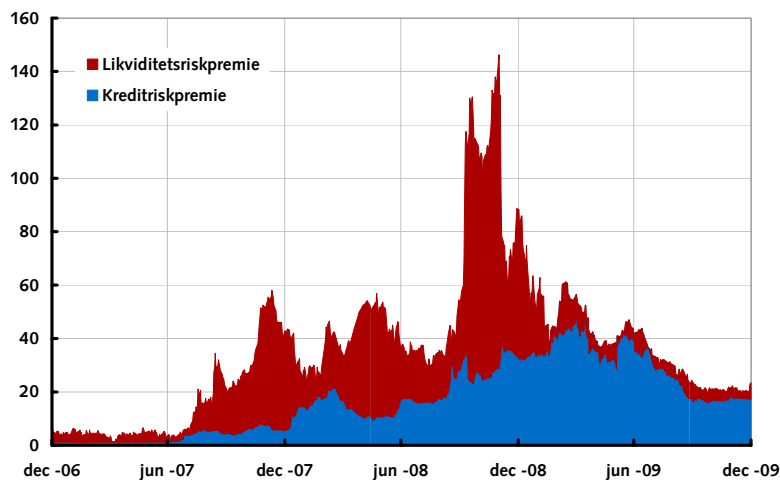
störningar. Syftet med sådana åtgärder är att minska risken för att brist på likviditet ska orsaka akuta likviditetsproblem i enskilda banker och att underlätta kreditförsörjningen i ekonomin.

För att hantera en kris effektivt måste Riksbanken också ständigt hålla sin krisorganisation aktuell. För att värdera och förbättra krisberedskapen organiserar Riksbanken egna krisövningar och deltar även i övningar tillsammans med andra svenska och utländska myndigheter, i första hand tillsynsmyndigheter och finansdepartement. I takt med att bankernas gränsöverskridande verksamhet har ökat blir det allt viktigare att genomföra krisövningar där myndigheter från olika länder deltar. Finansiell krishantering har också blivit en profilfråga för Riksbankens arbete i olika internationella forum.

Verksamheten 2009

Riksbankens arbete med finansiell stabilitet präglades 2009 av den kris som startade på den amerikanska bolånemarknaden 2007 och som på allvar drabbade Sverige hösten 2008. De massiva åtgärder som genomfördes efter Lehman Brothers fall hösten 2008 reducerade ganska snabbt de akuta likviditetsproblem som följde i krisens spår. Under 2009 kom problemen mer att handla om de kreditrisker som orsakades av att världskonjunkturen hade försämrats kraftigt till följd av finanskrisen (se diagram 8). Fallet i världsekonomin stannade av under årets lopp, och under hösten kom allt fler tecken på att en återhämtning var på gång. Men ännu vid årets slut var de finansiella systemen beroende av de åtgärder som vidtagits av centralbanker och myndigheter världen över.

Diagram 8: Riskpremier fördelade på kreditrisk och likviditetsrisk, räntepunkter

Anm. Diagrammet visar en indikativ uppdelning av den svenska basis-spreaden vid tre månaders interbankränta.

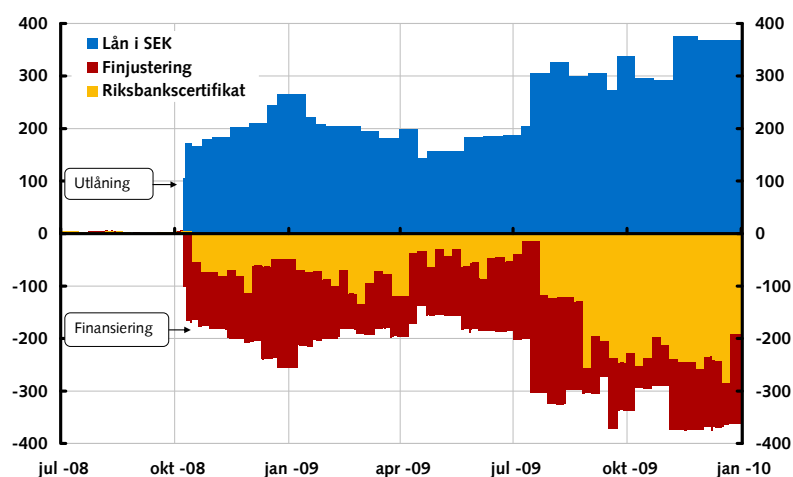
Källa: Riksbanken.

De finansiella systemen blev successivt mindre beroende av centralbankernas åtgärder för sin likviditetsförsörjning och kreditgivningsförmåga. Arbetet med den finansiella stabiliteten inriktades därför i allt högre grad på att diskutera hur de nationella och internationella finansiella regelverken och tillsynen skulle kunna reformeras för att förebygga uppkomsten av nya systemkriser.

Åtgärder för att stärka bankernas likviditet och kreditgivning

Merparten av de åtgärder som Riksbanken och andra myndigheter hade sjö-satt under 2008 fortsatte att vara i kraft under 2009. Möjligheten för Riksbankens motparter att låna i kronor mot säkerhet på längre löptid än normalt, liksom att låna i dollar, fanns således kvar under stora delar av året. Det gällde också möjligheten att låna i Riksbanken mot säkerhet i nyutgivna företagscertifikat. Även Riksgälden stödde under året bankernas och bostadsinstitutens finansiering på medellång sikt genom det så kallade garantiprogrammet. De banker som anslöt sig till detta program kunde ge ut statsgaranterade obligationer.

Diagram 9: Riksbankens utlåning i kronor och dess finansiering, miljarder kronor

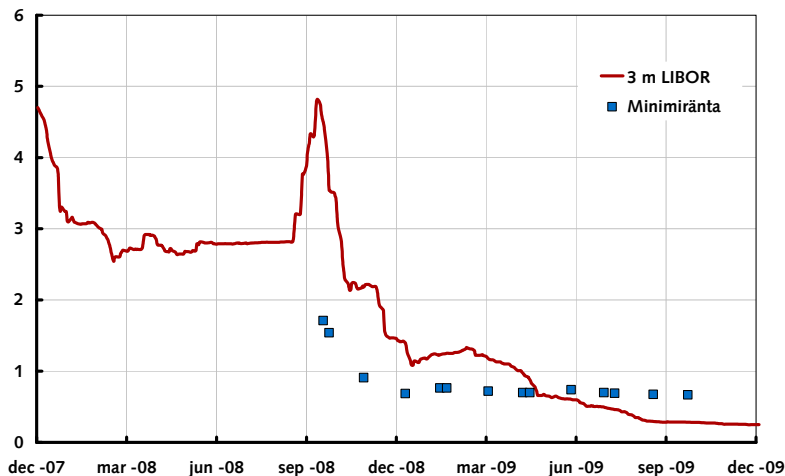
Källa: Riksbanken.

Läget på de finansiella marknaderna förbättrades under årets lopp. Ett tecken på att likviditetsproblemen i det svenska banksystemet minskade var att fler banker under andra halvåret valde att placera den likviditet som de fick genom att låna kronor i Riksbanken i så kallade riksbankscertifikat till reporänta (se diagram 9). Bankerna agerade således annorlunda än i ett tidigare skede av krisen då de i stället hade placerat merparten av sin likviditet på konto i Riksbanken till en ränta som låg 0,1 procentenhet under reporäntan. Genom att placera sin likviditet på konto i Riksbanken hade bankerna omedelbar

tillgång till likviditet för att kunna täcka eventuella underskott i sina löpande betalningar.

När möjligheterna att hitta finansiering på marknaderna förbättrades minskade efterfrågan på stödåtgärder både i världen och i Sverige. Efterfrågan på de lån som gav svenska banker möjlighet att finansiera sin utlåning till företag i Riksbanken mot säkerhet i nyutgivna företagscertifikat upphörde helt. Under andra halvåret började penningmarknaden i dollar fungera bättre, och det blev mer fördelaktigt för bankerna att låna på marknaden. När marknadsräntorna sjönk under nivån för Riksbankens minimiränta för lån i amerikanska dollar (se diagram 10) visade bankerna inte längre något intresse för att låna den amerikanska valutan av Riksbanken (se diagram 11).

Diagram 10: Tre månaders LIBOR och Riksbankens minimiränta för lån i amerikanska dollar, procent

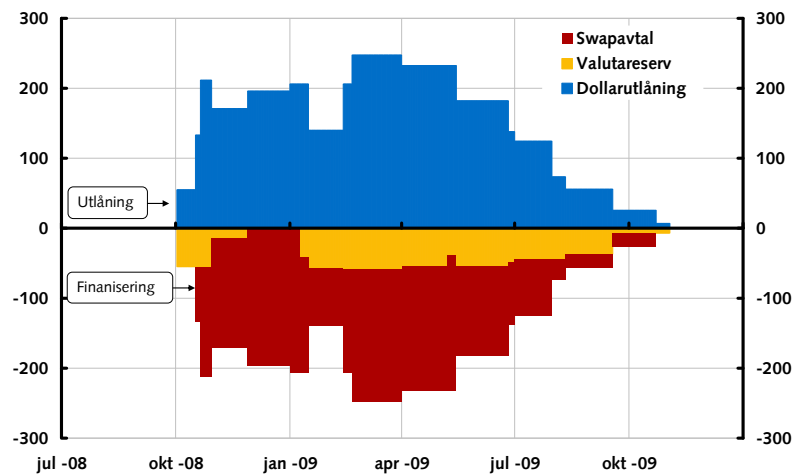
Källa: Riksbanken.

Den minskade efterfrågan på stödåtgärder i världen ledde till att flera centralbanker annonserade att de inlett en avveckling av vissa åtgärder. I Sverige avvecklade Riksbanken i september den lånefacilitet som gav bankerna möjlighet att finansiera sin utlåning till företag genom att låna i Riksbanken. I november beslutade Riksbanken att lånefaciliteten i dollar skulle upphöra. Samma månad höjdes räntepåslaget på lånefaciliteterna i kronor till rörlig ränta för att på så sätt rikta bankernas intresse mot att låna på marknaden och därmed inleda en naturlig avveckling av dessa faciliteter.

I slutet av året uppgick bankernas lån i Riksbanken till 369 miljarder kronor. Merparten av dessa var lån med fast ränta som Riksbanken vid tre tillfällen under andra halvåret erbjudit bankerna i penningpolitiskt syfte (se avsnittet "Ett fast penningvärde – prisstabilitet"). Stocken av obligationer med statsgaranti var som högst i juni 2009 och uppgick då till 349 miljarder kronor. Under andra halvåret minskade den till 271 miljarder kronor. Värdet på

den utelöpande stocken av statsgaranterade obligationer och Riksbankens utlåning uppgick sammantaget till 640 miljarder kronor vid årets slut (se diagram 12).

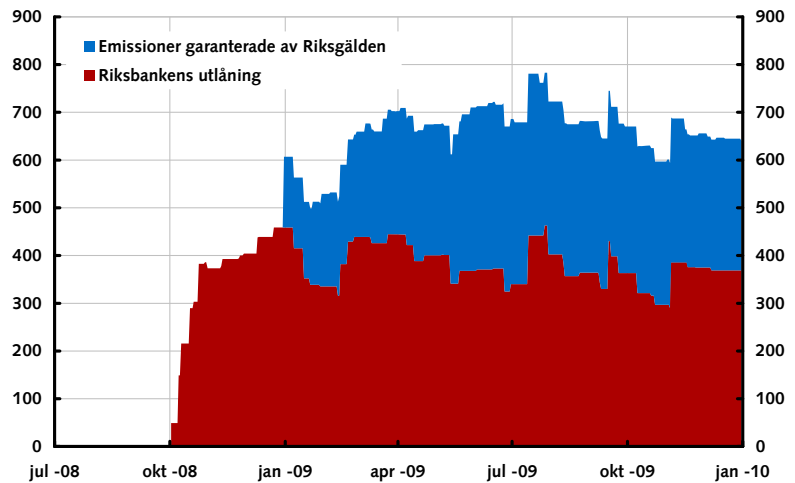
Diagram 11: Riksbankens utlåning i dollar och dess finansiering, miljarder kronor

Anm. Uppgifterna om finansieringen av Riksbankens utlåning i dollar är tillgängliga endast i svenska kronor. Därför anges utlåningen omräknat till kronor.

Källa: Riksbanken.

Diagram 12: Riksbankens utlåning och upplåning garanterad av Riksgälden, miljarder kronor

Källor: Riksgälden och Riksbanken.

Beredskap för likviditetsstöd i utländsk valuta

Riksbankens utlåning i dollar till svenska banker finansierades under 2009 dels med lån via ett swapavtal med Federal Reserve, dels med hjälp av valuta-reserven (se diagram 11). Riksbanken förlängde vid två tillfällen swapavtalet med Federal Reserve för att kunna fortsätta låna dollar i utbyte mot kronor.

Dessutom hade Riksbanken sedan 2008 swapavtal med centralbanken på Island respektive i Lettland, vilka kompletterade de finansiella stödinsatserna från Internationella valutafonden (IMF) och andra långgivare. Avtalen gav centralbankerna i dessa länder möjlighet att vid behov låna utländsk valuta av Riksbanken. I februari 2009 ingick Riksbanken också ett swapavtal med centralbanken i Estland i syfte att förbättra den estniska centralbankens möjligheter att värna den finansiella stabiliteten i Estland. Det isländska swapavtalet löpte programenligt ut vid utgången av 2009.

Riksbanken utvidgade vidare sitt åtagande att bidra till en aktiv handel med IMF:s särskilda dragningsrätter (SDR). Därutöver bedömde Riksbanken att det är rimligt att Riksbanken, i enlighet med en överenskommelse inom EU, medverkar i finansieringen av Sveriges andel av den planerade förstärkningen av IMF:s resurser. Riksbanken sökte under året riksdagens godkännande för sitt bidrag till denna förstärkning, vilket består av en utfästelse om ett tillfälligt lån på cirka 25 miljarder kronor som motsvarar Sveriges andel. Om riksdagen godkänner denna utlåning ökar det kraven på Riksbanken att vara beredd att ge likviditetsstöd i utländsk valuta. Det tillfälliga lånet ska kunna bidra till IMF:s finansiering i avvaktan på en tioudubbling av New Arrangements to Borrow (NAB) – en komplettering av IMF:s ordinarie finansieringsresurser – där Riksbanken kommer att svara för det svenska kapitalåtagandet.

Dessa åtaganden i utländsk valuta motsvarade ungefär 100 miljarder kronor och ställde stora krav på beredskap i valuta-reserven. I slutet av mars uppgick Riksbankens guld- och valuta-reserv till cirka 218 miljarder kronor, varav ett belopp motsvarande 53 miljarder kronor använts som säkerhet vid upplåningen av dollar som lånats ut till svenska banker. Den tillgängliga delen av valuta-reserven uppgick alltså till 165 miljarder kronor. Av dessa skulle dock endast 65 miljarder kronor ha funnits kvar om de aktuella åtagandena hade infriats, vilket var minst 100 miljarder kronor lägre än Riksbankens bedömning av de svenska bankernas refinansieringsbehov på kort sikt. Detta givet att Riksbanken skulle fortsätta att låna dollar av Federal Reserve. Den totala upplåningen av dollar från Federal Reserve motsvarade i slutet av mars 194 miljarder kronor.

För att upprätthålla Riksbankens beredskap för de olika åtagandena beslutade direktionen i maj att förstärka valuta-reserven genom att via Riksgälden låna upp utländsk valuta till ett värde som motsvarar 100 miljarder kronor. Medan upplåningsprocessen pågick lånade Riksbanken tillfälligt 3 miljarder euro av ECB via det swapavtal som de två centralbankerna tidigare under-tecknat. Förstärkningen av valuta-reserven är temporär och bör enligt direktio-

nens beslut avvecklas när all extraordinär utlåning från Riksbanken har upphört och andra statliga åtgärder med anledning av krisen avvecklats.

Riksbanken träffade också under året ett avtal om möjligheter att i särskild ordning låna internationell valuta av Bank for International Settlements (BIS).

Åtgärder vidtagna av Riksbanken under den finansiella krisen 2009

För en komplett redovisning av åtgärder som Riksbanken genomförde under året se Riksbankens webbplats www.riksbank.se.

3 februari	Riksbanken förlänger tillsammans med flertalet andra länder swapavtal med Federal Reserve. Avtalen innebär att länderna kan låna amerikanska dollar i utbyte mot annan valuta.
13 februari	Riksbanken erbjuder lån med längre löptid och till rörlig ränta. Lånen lämnas dels mot vanliga säkerheter i upp till sex månader, dels mot säkerheter i form av företagscertifikat i upp till tolv månader. Minimiräntan på dessa lån sätts till den genomsnittliga reporäntan under lånets löptid med ett påslag på 0,15 procentenheter.
27 februari	Riksbanken tecknar swapavtal med Estlands centralbank, Eesti Pank.
27 mars	Riksbanken får tillbaka det utbetalade likviditetsstödet till Kaupthing Bank Sverige AB i samband med att Ålandsbanken köper denna bank.
3 april	Riksbanken utökar antalet penningpolitiska motparter genom att fler finansiella institut får möjligheten att bli begränsad motpart och därmed får tillgång till Riksbankens tillfälliga lånefaciliteter.
7 maj	Riksbanken erbjuder lån i svenska kronor med löptid på tolv månader och mot säkerhet. Minimiräntan på dessa lån sätts till den genomsnittliga reporäntan under lånets löptid med ett påslag på 0,15 procentenheter.
8 maj	Riksbanken förlänger det swapavtal som ingicks med Lettlands centralbank, Latvijas Banka, i december 2008. Swapavtalet ger Lettlands centralbank rätt att låna upp till 500 miljoner euro mot lettiska lats om och när behov uppstår.
27 maj	Riksbanken förstärker valutareserven genom att besluta om att låna upp motsvarande 100 miljarder kronor.
10 juni	Riksbanken beslutar att låna 3 miljarder euro av ECB. Det är ett tidigare swapavtal med ECB om att låna euro i utbyte mot svenska kronor som nu används för att låna upp valutan.
25 juni	Riksbanken förlänger tillsammans med flertalet andra länder swapavtal med Federal Reserve.
2 juli	Riksbanken erbjuder i penningpolitiskt syfte lån till fast ränta mot säkerhet med löptid på tolv månader.
28 augusti	Riksbanken förlänger återigen det swapavtal som ingicks med Lettlands centralbank i december 2008.

3 september	Utlåningen mot säkerheter i företagscertifikat upphör.
3 september	Riksbanken erbjuder i penningpolitiskt syfte ett andra lån mot säkerhet till fast ränta med en löptid på knappt tolv månader.
11 september	Lånet från ECB återbetalas.
22 oktober	Riksbanken erbjuder i penningpolitiskt syfte ett tredje lån mot säkerhet till fast ränta med en löptid på ungefär elva månader.
5 november	Riksbanken höjer minimiräntan på lån till rörlig ränta. Påslaget utöver den genomsnittliga reporäntan höjs till 0,25 procentenheter på lån med tre till sex månaders löptid och till 0,30 procentenheter för lån med tolv månaders löptid.
19 november	Utlåningen i amerikanska dollar avvecklas.

Bedömningar av den finansiella stabiliteten

Riksbanken bedömde under året att de svenska bankernas motståndskraft förbättrades i takt med att de finansiella marknaderna gradvis började fungera bättre och konjunkturutvecklingen stärktes. Den positiva utvecklingen var möjlig tack vare att bankerna förbättrade sin kapitalsituation till exempel genom nyemissioner. Det var också viktigt att myndigheterna fortsatte att tillhandahålla stödåtgärder. Bankerna stod dock fortfarande inför stora kreditförluster.

Svenska banker hade under våren tillräckligt med kapital för att möta stora förluster

Riksbanken bedömde i juni 2009 att likviditetsriskerna för bankerna hade minskat sedan november 2008. Riksbankens likviditetsstöd och det statliga garantiprogrammet för upplåning, liksom andra myndigheters åtgärder, hade bidragit till detta. På de finansiella marknaderna var dock känsligheten för enskilda störningar fortsatt stor. Bankernas möjligheter till finansiering kunde därför påverkas om förtroendekrisen skulle få förnyad kraft.

Samtidigt hade konjunkturen i världen försvagats kraftigt. Den svaga konjunkturutvecklingen försämrade utsikterna för bankernas låntagare, och kreditrisken tog över som den mest överhängande risken för bankerna.

Riksbanken tog hänsyn till dessa faktorer i sitt huvudscenario över bankernas kreditförluster för 2009 och 2010. I huvudscenariot bedömdes kreditförlusterna i de svenska bankerna sammantaget uppgå till 170 miljarder kronor för de båda åren (se diagram 13). Nästan 40 procent av förlusterna förväntades härröra från bankgruppernas verksamheter i de baltiska länderna och i övriga Östeuropa. Bankerna hade dock under våren tillräckligt stort kapital för att möta förluster i den storleksordningen.

Osäkerheten om konjunkturutvecklingen framöver och om dess effekter på bankerna var emellertid stor. Därför undersökte Riksbanken bankernas motståndskraft mot ett betydligt värre, men mindre sannolikt, scenario i ett så kallat stresstest. Även stresstestet visade att bankerna skulle klara av att hålla

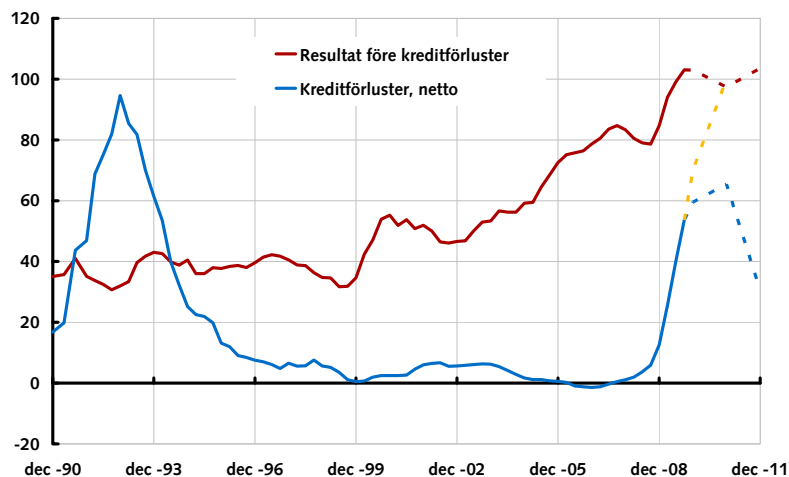
den lagstadgade primärkapitalgraden, det vill säga lagens krav på att bankernas egna kapital i förhållande till riskvägda tillgångar ska överstiga 4 procent.

Bankerna var under hösten bättre rustade för att möta förluster

Under andra halvåret började de finansiella marknaderna fungera bättre, såväl internationellt som i Sverige. Samtidigt inleddes återhämtningen i ekonomin, och BNP-utvecklingen såg ut att bli något starkare än många hade förväntat sig några månader innan. Riksbanken ansåg dock att grunden i återhämtningen var bräcklig och att utvecklingen framöver fortfarande var osäker.

I takt med att förhållandena på de finansiella marknaderna förbättrades och i och med att recessionen tycktes ha passerat botten blev det lättare för bankerna att finansiera sig. Efterfrågan på en del stödåtgärder minskade därför internationellt. Samtidigt minskade risken för framtida kreditförluster, även om det fortfarande var den mest framträdande risken (se diagram 8). Osäkerheten kring storleken på framtida kreditförluster i bankerna kvarstod dock, och förtroendet mellan aktörerna på de finansiella marknaderna var inte helt återställt. Stödåtgärderna bedömdes därför fortfarande ha betydelse för att de finansiella marknaderna skulle fungera.

Diagram 13: Resultat före kreditförluster samt kreditförluster, netto, i storbankerna, summerat över fyra kvartal, miljarder kronor, 2009 års priser

Anm. De streckade linjerna avser Riksbankens prognos för storbankernas resultat före kreditförluster (röd linje) samt kreditförluster netto i huvudscenariot i juni 2009 (gul linje) respektive november 2009 (blå linje).

Källa: Riksbanken.

I Riksbankens huvudscenario i november förväntades de svenska bankernas kreditförluster för perioden 2009–2011 uppgå till 150 miljarder kronor. Det var 20 miljarder kronor lägre än prognosen i juni trots att den nya bedömningen avsåg tre år (se diagram 13). Nedrevideringen berodde främst på att

konjunkturutsikterna hade förbättrats. Dessutom hade bankernas förluster fram till och med hösten visat sig vara lägre än väntat. Liksom i juni förväntades de största förlusterna komma från bankernas verksamhet i de baltiska länderna.

Bankerna hade sedan juni aktivt ökat sitt kapital och minskat sina riskvägda tillgångar. Därmed ökade deras möjlighet att möta förluster av den beräknade storleksordningen. Riksbanken bedömde därför också i november att bankernas kapital var tillräckligt stort för att möta de förväntade förlusterna. Ett bakslag i konjunkturen kunde emellertid medföra att situationen för bankerna skulle kunna bli värre än i huvudscenariot. Ett nytt stresstest visade dock att bankerna skulle klara sig med större marginal än i bedömningen i juni. Detta berodde främst på att bankerna under året stärkte sin kapitalsituation genom emissioner på den privata marknaden. Dessutom bidrog ett ljusare huvudscenario med en något bättre konjunkturutveckling till det positiva resultatet.

Förändrat internationellt regelverk i spåren av krisen

Vid sidan om hanteringen av finanskrisen och den löpande analysen av läget på de finansiella marknaderna kom Riksbankens stabilitetsarbete under året alltmer att handla om att utreda och påverka utformningen av framtida finansiella regelverk och tillsyn. Det rörde sig främst om att agera på den internationella arenan eftersom svenska banker och finansiella företag regleras av de lagar som utformas på EU-nivå och som i sin tur bygger på riktlinjer utformade i andra internationella organ.

Det internationella arbetet med att reformera det finansiella regelverket och utforma tillsynen över den finansiella sektorn var intensivt under året. Det var framför allt inriktat på att utforma regelverket på ett sådant sätt att risken för kriser kan minska och att framtida kriser kan hanteras bättre om de ändå inträffar. Dessutom ska det internationella samarbetet på området kunna bidra till att länderna vidmakthåller de samhällsekonomiska vinster som integrationsprocessen inom EU har bidragit till.

Riksbanken deltog i diskussioner både på EU-nivå och inom BIS om hur regelverket ska kunna förändras så att bankernas motståndskraft ökar. De internationella diskussionerna ledde fram till förslag om att dels förändra de internationella standarder som reglerar sammansättningen av och storleken på bankernas kapital (bland annat de så kallade Basel II-reglerna), dels införa kvantitativa likviditetsmått. Dessutom diskuterade man i flera sammanhang hur regelverket bör utformas så att bankerna kan bygga upp tillräckligt med kapital under goda tider för att bättre kunna möta förluster när konjunkturen vänder nedåt. Inom ramen för EU uppmärksammades också frågan om hur de befintliga reglerna för att värdera finansiella instrument hade bidragit till att förstärka krisen och hur dessa regler skulle kunna ändras för att undvika en liknande situation i framtiden. Bland övriga frågor som diskuterades på den internationella arenan fanns även behovet av reglering för att uppmuntra

bankerna att använda sig av centrala motparter för så kallade OTC-derivat för att lättare identifiera motpartsrisker.

Den globala finansiella krisen har tydligt visat att skillnader i nationell lagstiftning gjort det svårt att hantera problem i banker som bedriver verksamhet i olika länder. På global nivå pågår därför flera projekt för att ta fram förslag om hur kriser i banker med gränsöverskridande verksamhet kan hanteras på ett effektivt sätt. Detta arbete intensifierades under året. Bland annat hade vice riksbankschef Lars Nyberg ett särskilt uppdrag från EU:s ekonomiska och finansiella kommitté att leda en arbetsgrupp för att studera hur samarbetet mellan myndigheter fungerat under finanskrisen och vilka förstärkningar av samarbetsformerna som är särskilt angelägna framöver.

Skillnaderna i nationella regelverk bidrog vidare till att centralbankernas arbete med finansiell stabilitet uppmärksammades mer generellt. Inom BIS inrättades en arbetsgrupp som ska kartlägga hur nationella mandat och uppgifter inom detta område utformats. Riksbankschef Stefan Ingves fick i uppdrag att leda detta arbete.

Under året fick Riksbanken också möjlighet att verka för en effektivare tillsynsstruktur inom EU. Vice riksbankschef Lars Nyberg deltog i en högnivågrupp under Ekonomiska och finansiella kommittén (EFK) för att ta fram ett förslag till effektivare övervakning av det finansiella systemet och de finansiella instituten inom EU. Det förslag som högnivågruppen presenterade ledde under året fram till att EU beslutade att omvandla de existerande organisationerna för tillsynssamarbete inom EU till formella myndigheter med ökade befogenheter och att inrätta ett nytt systemriskråd, European Systemic Risk Board (ESRB). Systemriskrådets uppgift blir bland annat att samla in och analysera information för att göra riskbedömningar av betydelse för stabiliteten i det finansiella systemet i EU.

Samarbete med andra svenska myndigheter och marknadsaktörer

Den finansiella krisen har också tydliggjort vikten av ett nära samarbete mellan svenska myndigheter och aktörer på de finansiella marknaderna.

Regeringskansliet, Riksbanken och Finansinspektionen har sedan 2005 en överenskommelse om samarbete kring finansiell stabilitet och krishantering. Bakgrunden var att finansdepartement, centralbanker och tillsynsmyndigheter i alla EU:s medlemsländer hade slutit en överenskommelse om samarbete i dessa frågor i de fall frågorna är gränsöverskridande. Inom ramen för detta samarbete slöts ett nytt nationellt samarbetsavtal under året. I samarbetet ingår nu även Riksgälden eftersom myndigheten fått en viktig roll i arbetet med finansiell stabilitet och krishantering.

Dessutom bedriver den offentliga och privata sektorn sedan 2005 ett gemensamt projekt kallat FSPOS – Finansiella Sektorns Privat-Offentliga Samverkan. Dess syfte är att förebygga att tekniska störningar i infrastrukturen får allvarliga konsekvenser för det finansiella systemet. Detta samverkansorgan fick 2009 en permanent ställning och ska under de kommande två, tre åren arbeta under Riksbankens ledning.

Uppföljning

Det finansiella systemet kunde under året upprätthålla sina funktioner. När krisen började hösten 2008 befarades allmänt att bankerna på grund av svårigheter att hitta finansiering och oro för framtida kreditförluster skulle bli så restriktiva i sin kreditgivning att normalt kreditvärdiga hushåll och företag inte skulle få låna till investeringar, konsumtion och bostadsköp. En expansiv finans- och penningpolitik i kombination med massiva åtgärder för att stödja likviditeten i banksystemet medförde dock att de värsta farhågorna inte infriades vad gäller det svenska banksystemet. Utlåningen till svenska låntagare fortsatte att öka, och bankerna var vid slutet av 2009 alltså välkapitaliserade efter att i flera fall framgångsrikt ha genomfört nyemissioner av aktier.

Trots att det inte hade gått att förutse en global finanskris av en så betydande omfattning som under hösten 2008 genomförde myndigheterna i världen snabbt en mängd åtgärder som sammantagna bidrog till att ekonomierna började återhämta sig under 2009. Också Riksbanken vidtog i samarbete med andra myndigheter extraordinära åtgärder som tidigare inte använts. Krisen har dessutom visat hur starkt de finansiella marknaderna är sammankopplade världen över.

Den svenska finansiella infrastrukturen fungerade väl under året. Trots påfrestningar, framför allt då systemen fick hantera fler transaktioner, uppstod inga störningar i systemen. De årliga utvärderingarna av betalningssystem och system för handel med finansiella instrument visade att systemen i den svenska infrastrukturen uppfyllde internationellt uppsatta standarder helt eller delvis.

Internationellt samarbete

Utöver arbetet med att hantera konsekvenser av den globala finansiella krisen prioriterade Riksbanken under 2009 särskilt det internationella samarbete som syftar till att förebygga och förbättra hanteringen av internationella finanskriser samt att främja effektiviteten i det internationella finansiella systemet. Riksbanken har ett brett internationellt samarbete som även rör andra ekonomiska och finansiella frågor samt Riksbankens ansvar som delägare eller medlem i ett antal internationella organisationer. Sammantaget är Riksbanken representerad i cirka 130 internationella kommittéer och arbetsgrupper.

Under 2008–2009 representerade Sverige den nordisk-baltiska valkretsen i Internationella valutafonden (IMF). Riksbanken ledde här i samråd med Finansdepartementet arbetet med att utforma instruktioner i viktigare styrelseärenden. Vid IMF:s årsmöte hösten 2009 stödde den nordisk-baltiska valkretsen förslagen om att dels utöka fondens finansiella resurser, dels förstärka inflytandet för främst ett antal tillväxtmarknadsekonomier, vars röststyrka i IMF inte motsvarade deras vikt i världsekonomin. Riksbanken sökte under året riksdagens godkännande för sitt bidrag till förstärkningen av IMF:s resurser. Enligt förslaget, som följer en överenskommelse inom EU, består bidraget av ett tillfälligt lån med en löptid på upp till sju år på cirka 25 miljarder

kronor. Syftet med detta lån är att förbereda ett utökat åtagande för Riksbanken med upp till cirka 40 miljarder kronor inom New Arrangements to Borrow (NAB) som är en kompletterande finansieringskälla för IMF. I samband med IMF:s beslut om en ny tilldelning av särskilda dragningsrätter (SDR) tecknade Riksbanken även ett nytt avtal om handel med SDR, vilket innebär att Riksbankens åtagande om att växla SDR mot reservvaluta och vice versa utökas.

Sverige arbetade under året också för att IMF ska förstärka sin övervakning, främst genom att bättre integrera analyserna av den makroekonomiska utvecklingen och den finansiella stabiliteten. Vidare ställde sig Sverige bakom beslutet att inrätta en särskild lånefacilitet, Flexible Credit Line, för länder som för en ansvarsfull ekonomisk politik men som önskar en utfästelse om att få låna i fonden om de utsätts för störningar.

Inom Bank for International Settlements (BIS) bidrog Riksbanken aktivt i det normskapande arbetet främst i Baselkommittén för banktillsyn. Riksbanken engagerade sig också i diskussionerna om en revidering av styrstrukturen i BIS. Detta gällde särskilt formerna för styrningen av flera centrala BIS-kommittéer som under året utvidgats med nya medlemsländer ur G20-kretsen. Riksbanken ingår fortsatt i berörda kommittéer inom BIS. Vidare leder riksbankschef Stefan Ingves en styrelsekommitté med uppgift att stärka styrelsens ansvarstagande för den interna styrningen av BIS bankverksamhet och riskhantering.

Som medlem i Europeiska centralbankssystemet (ECBS) deltog Riksbanken i diskussioner om bland annat den ekonomiska och finansiella utvecklingen, tillämpningen av gemensamma regelverk inom EU och utvecklingen av den offentliga sektorns finanser. Vidare kommenterade Riksbanken förslag till yttranden från ECB om nya rättsakter inom EU och de enskilda medlemsländerna. Riksbanken var även företräd i de olika kommittéer inom ECBS som förbereder frågor för behandling i ECB:s allmänna råd.

Inom Ekonomiska och finansiella kommittén (EFK) bidrog Riksbanken särskilt i arbetet med att reformera EU:s regelverk och att förstärka samarbetsformerna inom EU när det gäller hanteringen av gränsöverskridande finansiella kriser.

Riksbanken deltog dessutom i vissa ekonomisk-politiska grupper inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) och i informellt samarbete om centralbanksrelaterade frågor mellan centralbankerna i Norden.

Riksbanken ger därutöver experthjälp för uppbyggnad av verksamheten i centralbankerna i några utvecklingsländer, så kallad teknisk assistans. Under året omfattade experthjälpen samarbete med centralbankerna i Albanien, Kenya, Uganda och Vietnam. Verksamheten finansierades med medel från Sida.

BETALNINGSSYSTEMET RIX

Betalningssystemet RIX är Riksbankens system för kontoöverföringar. Det är knutpunkten i det svenska finansiella systemet eftersom det ger deltagarna – banker, clearinghus med flera – möjligheten att göra överföringar mellan varandras konton i Riksbanken. Dessa överföringar kan avse bankernas och clearinghusens egna finansiella transaktioner eller deras kunders transaktioner. I stort sett samtliga betalningar i svenska kronor som inte sker internt i en enskild bank hanteras genom RIX. Omsättningen per vecka, cirka 3 300 miljarder kronor, motsvarar nästan hela Sveriges bruttonationalprodukt (BNP), det vill säga värdet av alla de varor och tjänster som produceras i landet under ett år.

För att öka effektiviteten i betalningssystemet tillför Riksbanken likviditet under dagen genom att lämna kredit till deltagarna mot säkerheter. Säkerheterna utgörs främst av svenska och utländska värdepapper men kan även vara utländsk valuta.

Eftersom RIX är ett system med kritisk betydelse för att det finansiella systemet ska fungera väl har Riksbanken satt ett högt mål för dess tillgänglighet. Systemet ska vara tillgängligt minst 99,85 procent av den tid systemet är öppet. RIX ska även motsvara deltagarnas krav. Därför är det Riksbankens ambition att 80 procent av deltagarna ska vara nöjda med RIX. Samtliga kostnader för att tillhandahålla tjänsterna i RIX ska dessutom finansieras genom avgifter från deltagarna. Detta innebär att även Riksbanken erlägger avgift efter samma princip som övriga deltagare samt betalar för de funktioner som används för att genomföra penningpolitiken.

Verksamheten 2009

Den 9 februari 2009 togs ett nytt tekniskt system för RIX i drift. Driftstarten hade tidigare förskjutits vid två tillfällen: först våren 2007 på grund av leveransförändringar och sedan hösten 2008 för att minimera riskerna för störning under det akuta skedet av den finansiella krisen. Sedan driftstarten har systemet fungerat väl. Riksbanken har totalt investerat cirka 84 miljoner kronor i det nya systemet.

Eftersom RIX har stor betydelse för det finansiella systemet behöver Riksbanken ha väl fungerande reservrutiner om det tekniska systemet skulle falla. Dessa rutiner har under 2009 vidareutvecklats och övats i samverkan mellan Riksbanken och deltagarna. För att Riksbanken ska kunna lämna krediter i RIX är det dessutom viktigt att det system som hanterar alla bankers säkerheter kan lämna relevant information. Detta säkerhetshanteringsystem har uppdaterats två gånger under 2009 för att dess funktioner bättre ska svara mot nya krav som blivit synliga under den finansiella krisen.

Sedan början av året har två deltagare tillkommit i systemet, båda utländska företag. Vid utgången av året fanns 22 deltagare i RIX.

Antalet betalningar som under året hanterades i RIX uppgick till i genomsnitt knappt 10 200 transaktioner per dag. Detta är en ökning med 27 procent jämfört med föregående år. Under oktober och december var genomsnittet knappt 12 600 transaktioner per dag. Denna ökning beror på att några av deltagarna valt att skicka fler transaktioner styckvis i stället för att aggregera dessa till en beloppsmässigt större transaktion. Detta är i sin tur en följd av att det nya tekniska systemet har en högre kapacitet än det gamla och att det innehåller effektivare funktioner för likviditetshantering.

Den dagliga omsättningen var cirka 660 miljarder kronor i genomsnitt. Justerat för transaktioner som hör samman med Riksbankens särskilda låneprogram, innebär detta en minskning med 12 procent jämfört med föregående år.

I genomsnitt hade deltagarna ett kreditutrymme i RIX på drygt 200 miljarder kronor, vilket motsvarar värdet på de säkerheter som lämnats till Riksbanken och som inte använts för andra krediter. Summan av de krediter som varje deltagare maximalt utnyttjade per dag motsvarade i genomsnitt 29 procent av detta kreditutrymme.

Enligt Riksbankens vision ska banken för merparten av sin verksamhet pröva om man är den lämpligaste aktören för att utföra olika uppgifter. Mot denna bakgrund påbörjades under hösten en utredning om Riksbankens roll i det centrala betalningssystemet. Utredningen tittar särskilt på om det är Riksbanken eller någon extern operatör som ska tillhandahålla systemet och i så fall på vilket sätt detta bör ske. Utredningen beräknas vara klar under första kvartalet 2010.

Uppföljning

Betalningssystemet fungerade sammantaget väl under året. RIX berördes endast av en kortare störning som påverkade tillgängligheten. Systemet var tillgängligt till 99,98 procent, vilket väl uppfyller målet.

Den enkät som under hösten genomfördes bland deltagarna i systemet visar att 97 procent är nöjda eller mycket nöjda. Detta är högre än målet på 80 procent. Dessutom har 99 procent av deltagarna förtroende eller stort förtroende för den enhet inom Riksbanken som ansvarar för RIX. Vidare täcktes kostnaden för verksamheten, 67 miljoner kronor, till 94 procent av avgifter. Sammantaget innebär detta att målen för RIX har uppfyllts förutom att verksamhetskostnaden inte täckts fullt ut av användarna.

Under 2009 har Riksbanken börjat sammanställa en tertiär rapport för RIX som skickas till deltagarna och publiceras på Riksbankens webbplats. Rapporten redovisar olika uppgifter från RIX och i viss mån kringliggande system. Den innehåller information om förändringar, speciella aktiviteter, eventuella incidenter, volymer och värden som hanterats inom systemet samt tillgängligt kreditutrymme och hur detta använts. Deltagarna får även en veckorapport som innehåller kortfattade uppgifter om volymer, värden och kreditutrymme per dag.

KONTANTFÖRSÖRJNING

Riksbanken ansvarar för landets försörjning med sedlar och mynt och har ensamrätt att ge ut sedlar och mynt. Detta innebär att Riksbanken tillhanda-håller sedlar och mynt, förstör uttjänta sedlar och mynt och löser in ogiltiga sedlar.

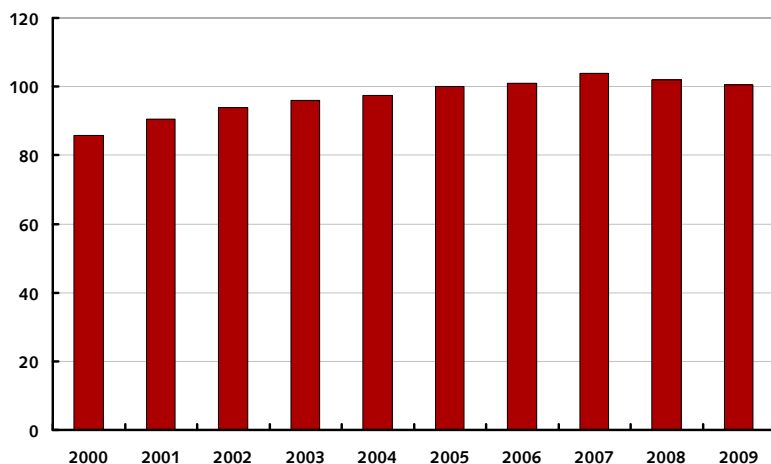
Målet för denna verksamhet är att säkerställa att sedlar och mynt är av hög kvalitet och att Riksbankens kontantförsörjning är säker och effektiv. Allmänheten och de företag som hanterar kontanter ska ha ett stort förtroende både för sedlar och mynt och för kontantförsörjningen.

Riksbanken lämnar ut kontanter till bankerna vid sina två platskontor för kontanthantering i Tumba och Mölndal. Bankerna distribuerar sedan kontanterna vidare till handeln och allmänheten via sina tolv kontantdepåer runt om i landet. Distributionen sköts av värdetransportföretagen.

Verksamheten 2009

Det genomsnittliga värdet på kontanter i cirkulation var 106,5 miljarder kronor under 2009. Värdet på kontanter i cirkulation har under lång tid ökat från år till år, men har nu för andra året i följd minskat. Minskningen mellan 2008 och 2009 uppgick till 1,1 procent.

Diagram 14: Genomsnittligt värde på sedlar i cirkulation, miljarder kronor

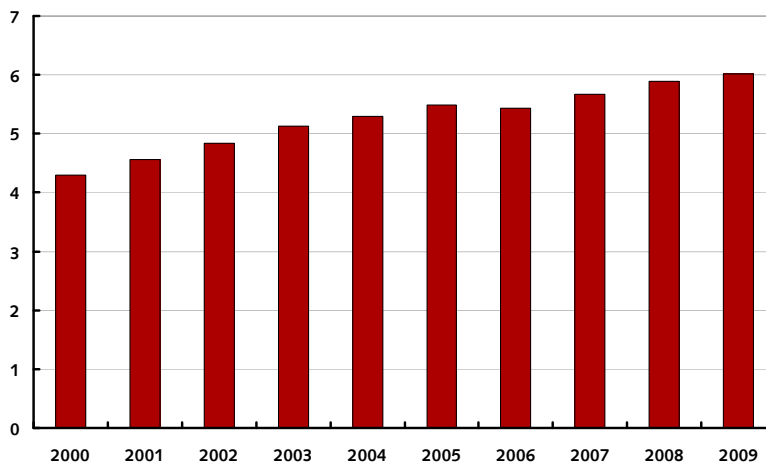
Källa: Riksbanken.

Det genomsnittliga värdet på sedlarna i cirkulation var 100,5 miljarder kronor (se diagram 14). Den sedelvalör som det fanns flest av och som svarade för den största delen av detta sedelbelopp var 500-kronorssedeln. Denna sedel

utgjorde 31 procent av antalet sedlar och stod för 55 procent av det totala värdet av sedlarna i cirkulation i genomsnitt under året.

Det genomsnittliga värdet på mynten i cirkulation var 6,0 miljarder kronor (se diagram 15). Den myntvalör som det fanns flest av var enkronan. Detta mynt utgjorde cirka 60 procent av antalet mynt i cirkulation och stod för 22 procent av det totala värdet av mynten i cirkulation i genomsnitt under året.

Diagram 15: Genomsnittligt värde på mynt i cirkulation, miljarder kronor

Källa: Riksbanken.

Riksbanken fortsatte under året att arbeta med den översyn av den svenska sedel- och myntserien som började 2008. Målet är att utforma en sedel- och myntserie som är lämplig med tanke på effektivitet, miljö och säkerhet. Den första förändringen i sedel- och myntserien beslutades av riksdagen i mars. Den gäller 50-öresmyntet som efter den 30 september 2010 upphör att vara lagligt betalningsmedel. Riksbanken arbetade också vidare med att analysera vilka valörer de framtida svenska sedlarna och mynten lämpligen bör ha. Analysen väntas mynna ut i ett beslut under 2010.

Riksbanken gav under året ut enkronor med en specialprägling på myntens baksida som symboliskt avbildar havet som förbindelselänk mellan Sverige och Finland (se figur 2). Mynten uppmärksammar därmed att det 2009 var 200 år sedan Finland skildes från Sverige.

Figur 2: 2009 års specialpräglade enkrona

Riksbanken beslutade under året att bygga ett nytt kontor för kontanthantering. Kontoret, som kommer att ligga i Sigtuna kommun, beräknas vara i drift i början av 2013 och ska vara väl anpassat för framtidens verksamhets- och säkerhetskrav. De nuvarande två kontoren i Tumba och Mölndal ska samtidigt läggas ned eftersom det inte behövs fler än ett kontor för kontanthantering. Det beror på att de senaste årens renodling av Riksbankens roll i kontanthantering har minskat Riksbankens arbete med att hantera kontanter.

Riksbankens kontanthanteringsråd hade under 2009 ett sammanträde. I rådet deltar representanter för banker, bankdepåer, värdetransportbolag, detaljhandel, fackföreningar och berörda myndigheter. Bland de frågor som togs upp i rådet fanns Riksbankens översyn av sedlar och mynt, det nya kontoret för kontanthantering samt utvecklingen vad gäller rån mot banker, värdetransporter och butiker.

Tabell 2: Sedlar och mynt

	2005	2006	2007	2008	2009
Genomsnittligt värde på sedlar och mynt i cirkulation (miljarder kronor)	105,6	106,5	109,5	107,7	106,5
Genomsnittligt värde på sedlar i cirkulation (miljarder kronor)	100,1	101,1	103,8	101,8	100,5
Genomsnittligt värde på mynt i cirkulation (miljarder kronor)	5,5	5,4	5,7	5,9	6,0
Antal sedlar i cirkulation (miljoner stycken)	366	372	390	392	354
Antal mynt i cirkulation (miljoner stycken)	2 240	2 071	2 047	2 168	2 236
Antal förfalskade sedlar (stycken)	1 849	996	1 248	1 512	1 064

Källa: Riksbanken.

Uppföljning

De svenska sedlarna förfalskades i mycket liten omfattning under 2009. Värde på de falska sedlar som togs ur cirkulation under året uppgick till 182 660 kronor, vilket är en halvering jämfört med 2008. Riksbanken bedömer att säkerheten kring kontanthantering även i övrigt ligger på en bra nivå.

Riksbanken tar löpande in information om hur kontantförsörjningen utanför banken fungerar genom kontanthanteringsrådet och de arbetsgrupper som är knutna till rådet. Därmed får Riksbanken kunskap om hur marknadsaktörerna anser att kontantförsörjningen fungerar och om det finns ett förtroende för sedlar och mynt som betalningsmedel. Riksbankens bedömning är att kontantförsörjningen fungerar väl och att det finns ett förtroende för sedlar och mynt som betalningsmedel.

Tillgångsförvaltning

Marknadsvärdet på Riksbankens finansiella tillgångar uppgick till 707,6 miljarder kronor vid årets slut. Avkastningen var 4,9 miljarder kronor exklusive valutakurseffekter. Under året förstärkte Riksbanken valutareserven genom att låna utländsk valuta till ett värde av 100 miljarder kronor av Riksgälden. Den taktiska förvaltningen av tillgångarna bidrog med 425 miljoner kronor till avkastningen.

Riksbanken förvaltar finansiella tillgångar i första hand för att säkerställa möjligheten att uppfylla sitt lagstadgade mål och sina uppdrag: att genomföra penningpolitiken, att ha beredskap att intervensera på valutamarknaden och att kunna ge tillfälligt likviditetsstöd till banker. Detta innebär restriktioner för förvaltningen, men med beaktande av dessa förvaltas tillgångarna för att ge så hög långsiktig avkastning som möjligt i förhållande till den risk som tas. En långsiktigt god avkastning på tillgångarna stärker också Riksbankens finansiella oberoende.

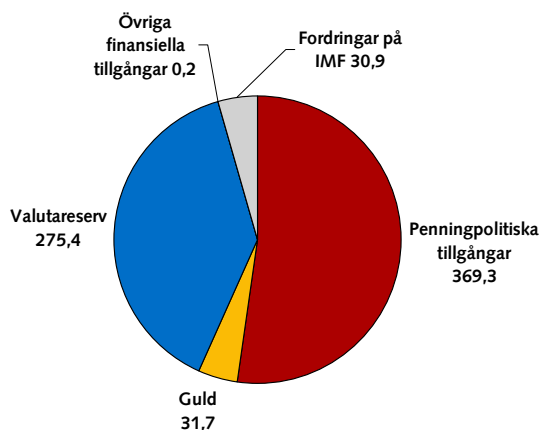
Riksbanken fattar varje år beslut om den strategiska inriktningen för tillgångsförvaltningen. Den anger bland annat hur valutareserven ska fördelas på olika valutor och tillgångar samt vilken genomsnittlig löptid tillgångarna i valutareserven ska ha. I samband med detta beslutar Riksbanken också hur stora avvikelser från den strategiska förvaltningen som förvaltarna får göra i syfte att få högre avkastning. Denna taktiska förvaltning utvärderas mot ett jämförelseindex.

Riksbankens finansiella tillgångar

Riksbankens finansiella tillgångar utgörs av guld- och valutareserven inklusive fordringar på IMF, tillgångar knutna till Riksbankens penningpolitiska verksamhet och övriga finansiella tillgångar (se diagram 16).

Valutareserven består av räntebärande värdepapper i utländsk valuta med hög likviditet och låg risk, i huvudsak statsobligationer. Genom att stora delar av valutareserven är placerad i utländska valutor uppstår en valutarisk som påverkar Riksbankens resultat. För att minska den risken gör Riksbanken placeringar i ett antal olika valutor utöver de som normalt används för interventioner på valutamarknaden eller för likviditetsstöd. Banken placerar främst i euro (EUR) och amerikanska dollar (USD), men även i brittiska pund (GBP), norska kronor (NOK), australiensiska dollar (AUD) och kanadensiska dollar (CAD) (se tabell 3).

Diagram 16: Riksbankens finansiella tillgångar i slutet av 2009, miljarder kronor

Källa: Riksbanken.

Eftersom marknaden för norska statsobligationer är relativt liten och har låg omsättning har Riksbanken valt att inte investera direkt på den norska obligationsmarknaden. I stället placerar Riksbanken i amerikanska obligationer, vars valutarisk omvandlas till norska kronor på valutaderivatmarknaden. I övrigt överensstämmer Riksbankens tillgångsfördelning med valutafördelningen. I syfte att öka avkastningen i den strategiska förvaltningen investerar Riksbanken även i statsgaranterade värdepapper utgivna av amerikanska institut och i australiensiska delstatsobligationer.

Tabell 3: Fördelning på valuta och tillgångar i valutareserven, procent

	USD	EUR	GBP	CAD	AUD	NOK
Valutafördelning	20	50	10	5	5	10
Tillgångsfördelning	30	50	10	5	5	0

Källa: Riksbanken.

I likhet med flertalet centralbanker har Riksbanken en *guldreserv*. Den är till viss del en kvarleva från gamla tider då värdet på utestående sedlar och mynt var kopplat till guld. Priset på guld brukar inte följa priserna på tillgångarna i valutareserven, varför ett innehav av guld kan minska de genomsnittliga prisrörelserna på tillgångarna.

Riksbankens tillgångar utgörs även av fordringar på Internationella valutafonden (IMF).

För att kunna genomföra penningpolitiken kan Riksbanken också hålla tillgångar i svenska kronor, så kallade *penningpolitiska tillgångar*. Normalt

handlar det om fordringar mot säkerheter på de svenska bankerna när Riksbanken lånar ut pengar genom att köpa värdepapper av bankerna, det vill säga genomför den penningpolitiska repån. Sedan hösten 2008 är situationen dock annorlunda. Till följd av den extraordinära utlåning som Riksbanken erbjuder bankerna för att mildra effekterna av den finansiella krisen uppstår ett likviditetsöverskott i banksystemet. Riksbanken drar in likviditetsöverskottet i svenska kronor via dagslån och genom att emittera riksbankscertifikat. Hur stora de penningpolitiska tillgångarna (eller skulderna) är beror på hur mycket bankerna gemensamt lånar av (eller placerar hos) Riksbanken.

Riksbanken har dessutom *övriga finansiella tillgångar* som består av finansiella derivat.

Riksbankens finansiella regelverk och hantering av olika risker

Riksbanken har beslutat om en finansiell riskpolicy som fastställer de övergripande ramarna för den risk Riksbanken är beredd att ta i tillgångsförvaltningen. Inom avdelningen för kapitalförvaltning finns enheten middle office som ansvarar för daglig riskkontroll och beräkning av avkastningen på Riksbankens tillgångar. Det finns också en riskenheter som ansvarar för en övergripande riskkontroll. Den är organisatoriskt skild från avdelningen och har en oberoende ställning.

Riksbankens tillgångsförvaltning medför finansiella risker i form av likviditetsrisk, marknadsrisk och kreditrisk. Likviditetsrisken är risken för att Riksbanken inte kan fullgöra sina uppgifter och åtaganden i rätt tid till följd av att dess tillgångar inte kan avyttras, eller endast kan avyttras till ett väsentligt reducerat pris. Marknadsrisken kan delas upp i valutarisk, ränterisk och guldprisrisk. Valutarisken är risken att marknadsvärdet i kronor på Riksbankens tillgångar i utländsk valuta minskar. Detta sker då kronans värde ökar i förhållande till valutorna i valutareserven. Genom att sprida tillgångarna på flera valutor försöker Riksbanken hålla risken så låg som möjligt. Ränterisken är risken att värdet på tillgångarna påverkas negativt av ränterörelser. Guldprisrisken är risken att marknadsvärdet på guldinnehavet minskar för att priset på guld faller. Kreditrisken är risken för förlust på grund av att Riksbankens motparter eller utgivarna av de värdepapper som Riksbanken investerat i inte fullgör sina åtaganden. Risken för förluster på grund av att en utgivare av värdepapper får försämrat kreditbetyg hänförs också till kreditrisker.

Till de finansiella riskerna kommer operativa risker. Sådana risker finns i all verksamhet och kan leda till förluster om till exempel någon begår ett misstag eller gör något otillåtet eller att det blir fel i de tekniska systemen.

Riksbanken följer löpande upp riskerna i förvaltningen. Det huvudsakliga riskmålet för marknadsrisk är Value-at-Risk (VaR). VaR mäter den största förlust som kan uppkomma till följd av prisrörelser över en bestämd tidsperiod och med en viss sannolikhet. Riskerna i den taktiska förvaltningen mäts i relativ VaR (RVaR) som med samma sannolikhet anger den största förlusten jämfört med index under motsvarande tidsperiod.

Riksbanken testar också regelbundet hur känslig guld- och valutareserven är för oväntade marknadshändelser. Testerna visar hur mycket värdet kan minska om ett visst tänkt eller historiskt scenario inträffar.

Seignorage

Riksbanken ger ut sedlar och mynt som används i Sverige som lagliga betalningsmedel. Det nominella värdet på dessa sedlar och mynt bokförs som skuld i Riksbankens balansräkning. Riksbanken betalar inte ränta på den här skulden till dem som innehar sedlarna och mynten. Riksbanken använder däremot skillnaden mellan det nominella värdet på sedlar och mynt i omlopp och kostnaden för kontanthantering för att skaffa finansiella tillgångar. Dessa tillgångar genererar intäkter som kallas för seignorage. Seignoraget är med andra ord avkastningen på de av Riksbankens tillgångar som svarar mot utelöpande sedlar och mynt minskad med Riksbankens totala kostnad för kontanthantering.

Riksbankens seignorage för 2009 beräknas till 5 793 miljoner kronor, vilket motsvarar en avkastning på 5,44 procent. Underlaget för beräkning av seignoraget finns i Riksbankens balansräkning och resultaträkning samt i redovisningen av bankens förvaltningskostnader fördelade på verksamhetsområden.

Verksamheten 2009

Den internationella finanskrisen fortsatte under året att påverka det svenska finansiella systemet. Flera av de svenska storbankerna hade tidvis fortsatt svårt att finansiera sig på de utländska marknaderna. Därför genomförde Riksbanken flera åtgärder för att motverka bankernas problem med finansiering och förbättra tillgången till krediter i ekonomin (se bland annat rutan ”Åtgärder vidtagna av Riksbanken under den finansiella krisen 2009”).

Penningpolitiska transaktioner

Under året genomförde Riksbanken flera penningpolitiska transaktioner. Bland dessa ingick transaktioner i samband med de extraordinära åtgärder som Riksbanken vidtog till följd av finanskrisen.

Det handlade framför allt om strukturella transaktioner för att säkra finansieringen hos de svenska bankerna dels genom att erbjuda lån i kronor mot säkerhet med längre löptider, dels genom att förse det svenska banksystemet med dollar. Riksbanken erbjöd lån i kronor till rörlig ränta med löptid på tre, sex och tolv månader samt lån till fast ränta med löptid på upp till tolv månader. Lånen till rörlig respektive fast ränta lämnades mot ordinarie säkerheter. Fram till september fortsatte Riksbanken även att erbjuda lån mot säkerheter i företagscertifikat. För att låna ut dollar utnyttjade Riksbanken swapavtalet med Federal Reserve och belånade valutareserven. Då swapavtalet med Federal Reserve utnyttjades lånade Riksbanken dollar mot säkerheter i svenska

kronor. När valutareserven belånades genomförde Riksbanken så kallade repor, vilket mycket förenklat innebär att Riksbanken upptog lån i utländsk valuta på marknaden och lämnade tillgångar i guld- och valutareserven som säkerhet.

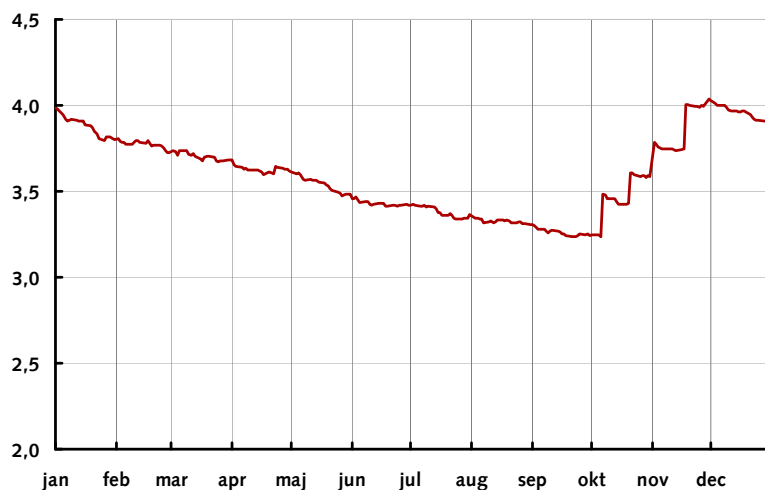
Därutöver lämnade Riksbanken lån till utländska centralbanker. Det handlade om lån enligt swapavtalen med centralbankerna på Island och i Lettland. Dessa lån finansierades främst genom att valutareserven belånades.

Strategisk förvaltning

Riksbanken beslutade för 2009 att behålla den fördelning av valuta och tillgångar som infördes under 2006 (se tabell 3).

Enligt beslutet skulle valutareserven dessutom ha en ränterisk på 4,0 mätt som modifierad duration, vilket betyder att värdet på valutareserven sjunker med cirka 4 procent om räntenivån ökar med en procentenhet. Möjligheten att styra sammansättningen av tillgångarna i valutareserven blev dock under året begränsad eftersom en stor del av Riksbankens värdepappersinnehav användes för att finansiera den extraordinära utlåningen i dollar. Därför fattade Riksbanken i mars beslut att avvika från den tidigare bestämda måldurationen. Till följd av beslutet blev durationen något kortare, vilket ledde till att såväl risken i som avkastningen på valutareserven blev lägre. Under hösten återställdes måldurationen till 4,0 (se diagram 17).

Diagram 17: Valutareservens duration 2009

Källa: Riksbanken.

I maj beslutade Riksbanken att förstärka valutareserven med 100 miljarder kronor. Förstärkningen finansierades av Riksgälden som lånade upp utländsk valuta till motsvarande värde. Medan upplåningsprocessen pågick utnyttjade Riksbanken ett tidigare tecknat swapavtal med ECB och lånade tillfälligt 3 miljarder euro. Detta lån återbetalades i september.

Hela förstärkningsbeloppet är placerat i statsobligationer och statsskuldväxlar utgivna i euro och dollar för att i avspeglade lånens valutafördelning och löptid.

Riksbanken vidhöll även under året sin tidigare bedömning att innehavet av guld utgjorde en för stor andel av de totala tillgångarna och att en del av guldreserven behövde säljas. Mellan oktober 2008 och september 2009 (det så kallade guldåret 2008/09) sålde Riksbanken därför 15 ton guld. Intäkterna från försäljningen återinvesterades i räntebärande tillgångar i valutareserven.

Försäljningen av Riksbankens guldinnehav skedde i enlighet med Central Bank Gold Agreement (CBGA), vilket är ett femårigt avtal mellan centralbanker om hur mycket guld de får sälja varje år. Sedan avtalet började gälla i september 2004 har Riksbanken sålt 60 ton guld. Inför guldåret 2009/10 har Riksbanken skrivit på ett nytt CBGA men inte fattat något beslut om ytterligare försäljning.

Förvaltning på taktisk nivå

Inom ramen för den taktiska förvaltningen har avdelningen för kapitalförvaltning möjlighet att medvetet avvika från den strategiska fördelningen av tillgångarna för att därigenom försöka få en högre avkastning. Inför 2009 beslutade Riksbanken att även inkludera ett mandat att avvika från den beslutade strategiska försäljningen av guld. Riskerna i den taktiska förvaltningen fick inte överstiga 695 miljoner kronor mätt i årlig relativ VaR samtidigt som målet för avkastningen sattes till sammanlagt 84 miljoner kronor. Riksbanken beslutade också att den taktiska förvaltningen skulle avbrytas om förlusten blev större än 250 miljoner kronor.

Uppföljning

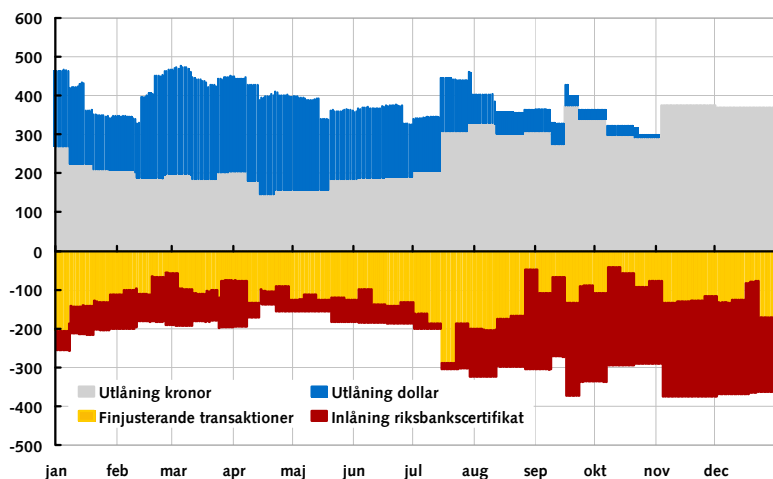
Riksbankens åtgärder för att motverka den finansiella krisen har haft en stor påverkan på balansomslutningen, som sedan början av hösten 2008 ökat markant. Balansomslutningen vid utgången av 2009 var av samma storleksordning som den vid utgången av 2008 och uppgick till 708,8 miljarder kronor.

Penningpolitiska transaktioner

Riksbankens utlåning till de penningpolitiska motparterna i svenska kronor med ordinarie säkerheter respektive företagscertifikat som säkerhet redovisas på tillgångssidan i Riksbankens balansräkning som Strukturella transaktioner. För att ta hand om det likviditetsöverskott som uppstått på marknaden till följd av utlåningen i svenska kronor genomförde Riksbanken emissioner av riksbankscertifikat med en veckas löptid. Likviditetsöverskottet drogs också in med hjälp av finjusterande transaktioner i form av inlåning från bankerna.

Då de svenska bankerna i början av året fortfarande hade behov av omedelbar tillgång till likviditet, valde de att hantera sitt likviditetsöverskott via finjusterande transaktioner. Det blev dock under årets gång lättare för bankerna att låna på marknaden, vilket bidrog till att de penningpolitiska motparterna i allt större utsträckning började placera sitt likviditetsöverskott i riksbankscertifikat (se diagram 18). Detta framgår av balansräkningens skuldsida i posterna Emitterade skuldcertifikat respektive Finjusterande transaktioner.

Diagram 18: Riksbankens in- och utlåning, 2009, miljoner kronor

Källa: Riksbanken.

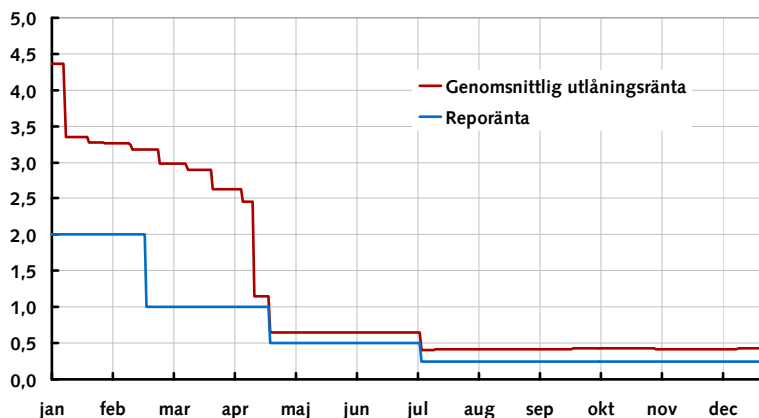
Riksbankens utlåning i svenska kronor genererade under året ett positivt räntenetto i och med att räntan på utlåningen översteg inlåningsräntan för skuldcertifikaten och de finjusterande transaktionerna. Det största bidraget till det positiva räntenettet kom från de lån i svenska kronor som Riksbanken i slutet av 2008 hade lämnat till fast ränta, och vilka fortfarande var utestående vid ingången av 2009. I takt med att reporäntan sänktes ökade skillnaden mellan den fasta utlåningsräntan och den rörliga inlåningsräntan, vilket genererade ränteintäkter för Riksbanken. Under 2009 erbjöd Riksbanken även utlåning i kronor mot rörlig ränta (reporänta plus ett räntepåslag), vilket gjorde att skillnaden mellan in- och utlåningsräntorna, och därmed Riksbankens ränteintäkter, minskade (se diagram 19).

Efterfrågan på Riksbankens lån till rörlig ränta minskade successivt under våren. Intresset för de lån till fast ränta som Riksbanken vid tre tillfällen under andra halvåret erbjöd bankerna var däremot stort. Vid utgången av 2009 var de utestående lånen i kronor därmed större än vid årsskiftet 2008/09. Riksbankens ränteintäkter från denna utlåning översteg räntekostnaderna med 1 453 miljoner kronor under året (se tabell 4).

Efterfrågan på lån i dollar upphörde helt under andra halvåret och lånefaciliteten i dollar avvecklades i november (se diagram 18). Denna utlåning resul-

terade i ett positivt räntenetto motsvarande 156 miljoner svenska kronor (se tabell 4).

Diagram 19: Reporänta och genomsnittlig utlåningsränta på Riksbankens lån i svenska kronor, 2009, procent

Källa: Riksbanken.

Den utlåning i euro mot säkerheter i nationell valuta som Riksbanken via swapavtal erbjöd Islands respektive Lettlands centralbank finansierades genom belåning av befintligt obligationsinnehav i valutareserven. Lånen påverkade Riksbankens räntenetto positivt under 2009 med ett sammanlagt belopp motsvarande 5 miljoner svenska kronor.

Det särskilda likviditetsstödet till Kaupthing Bank Sverige AB som Riksbanken lämnade hösten 2008 återbetalades i mars 2009. Stödet genererade under året ett positivt räntenetto på 23 miljoner kronor.

Tabell 4: Räntenetto av penningpolitiska åtgärder, miljoner kronor

	Räntenetto 2008	Räntenetto 2009	Räntenetto totalt
Utlåning i svenska kronor	769	1 453	2 222
Utlåning i amerikanska dollar	70	156	226
Lån till Island	2	3	5
Lån till Lettland	2	2	4
Lån till Kaupthing	38	23	61
Lån till Carnegie	5	–	5
	886	1 637	2 523
Förstärkning valutareserv	0	–199	–199
Totalt	886	1 438	2 324

Källa: Riksbanken.

En detaljerad sammanställning av finansiellt resultat och utestående lånebe-
lopp för samtliga extraordinära åtgärder som Riksbanken vidtagit till följd av
den finansiella krisen presenteras i årsredovisningens bokslutsdel, före avsnit-
tet ”Femårsöversikt”.

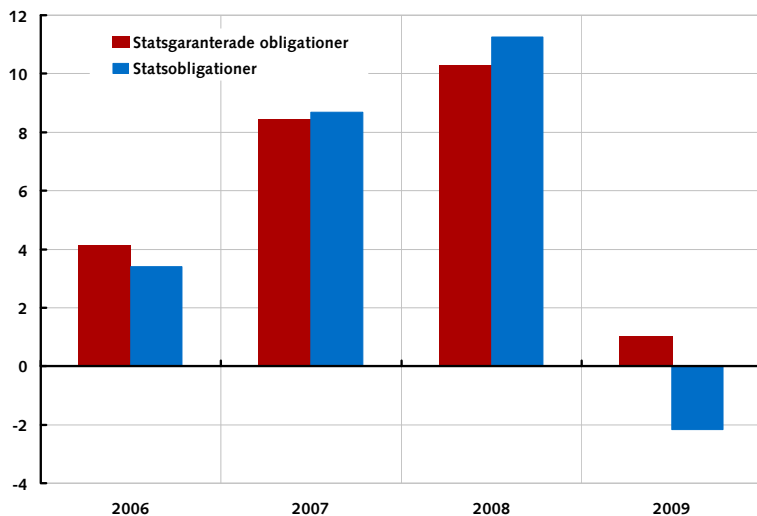
Strategisk förvaltning

Marknadsvärdet på Riksbankens guld- och valutareserv var 312,8 miljarder
kronor vid årets slut. Reserven utgörs av guld till ett värde av 31,7 miljarder
kronor, tillgångar i utländsk valuta till ett värde av 275,4 miljarder kronor
samt nettofordringar på IMF till ett värde av 5,7 miljarder kronor.

Avkastningen på valutareserven uppgick till -2,3 miljarder kronor. Den
negativa avkastningen förklaras av att kronan stärktes mot valutorna i reser-
ven med i genomsnitt 2,7 procent. Detta innebar en negativ valutakurseffekt
på knappt 5,3 miljarder kronor som påverkade valutareservens totala resultat.
Exklusive valutakurseffekter blev avkastningen 3,0 miljarder kronor eller 1,6
procent. Den relativt låga avkastningen förklaras av låga räntor på samtliga
marknader där valutareserven var placerad.

Under årets gång blev läget på de finansiella marknaderna alltmer stabilt,
vilket ledde till att ränteskillnaderna mellan kreditobligationer och statsobl-
igationer började krympa. Denna utveckling var gynnsam för avkastningen på
de värdepapper som ingår i valutareserven. Avkastningen på amerikanska
statsgaranterade värdepapper var 3,2 procentenheter bättre än avkastningen på
amerikanska statspapper (se diagram 20).

**Diagram 20: Avkastning på amerikanska statspapper respektive
värdepapper utgivna av institut med statsgaranti, 2006–2009, procent**

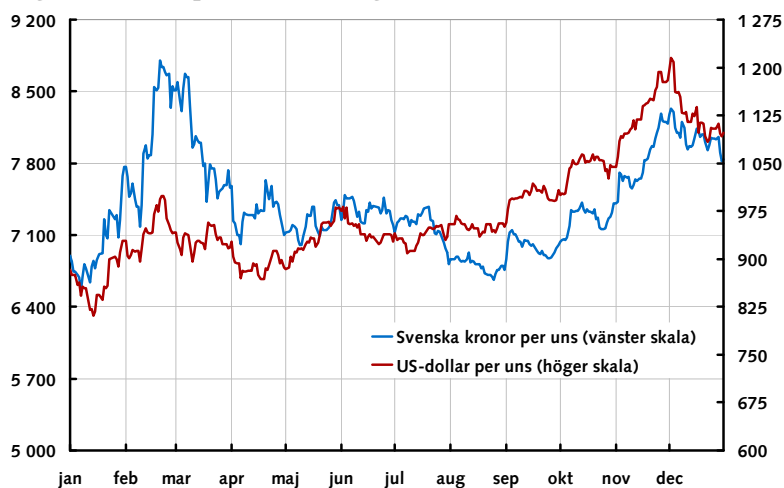

Källa: Riksbanken.

Marknadsvärdet på tillgångarna i den del av valutareserven som utgör den beslutade förstärkningen uppgick vid årets slut till 93,2 miljarder kronor. Resultatet för denna del var under året -201 miljoner kronor, varav drygt 199 miljoner kronor utgörs av ett negativt räntenetto (se tabell 4) och drygt 1 miljon kronor är direkta upplåningskostnader.

Riksbanken sålde under året 11,3 ton guld till ett värde av 2,6 miljarder kronor inom ramen för Central Bank Gold Agreement. Trots försäljningen ökade värdet på Riksbankens guldinnehav med 1,7 miljarder kronor till 31,7 miljarder kronor. Ökningen förklaras av att guldpriset steg under året (se diagram 21).

Diagram 21: Guldprisets utveckling 2009

Anm. Ett ons motsvarar ungefär 31 gram.

Källa: Riksbanken.

Marknadsvärdet på Riksbankens fordringar på Internationella valutafonden (IMF) var vid årsskiftet 30,9 miljarder kronor. Avkastningen på denna del, exklusive valutaeffekter, uppgick under året till 12 miljoner kronor.

Vid årsskiftet var det samlade värdet på de övriga finansiella tillgångarna 198 miljoner kronor. Avkastningen på denna del, exklusive valutaeffekter, uppgick under året till 276 miljoner kronor.

Tabell 5: Avkastning i Riksbankens tillgångsförvaltning 2009, miljoner kronor och procent

	Tillgångar	Skulder	Avkastning	Avkastning exkl. valu- taeffekt	Avkastning exkl. valu- taeffekt (%)
Guld- och valutareserv inkl. IMF	338 050	118 293	1 573	2 970	1,34
Guldreserv	31 691	–	4 366	–	–
Valutareserv	275 449	93 067	–2 302	2 958	1,57
<i>varav förstärkning fr.o.m. juni</i>	<i>93 166</i>	<i>93 067</i>	<i>–199</i>	<i>–199</i>	<i>–0,36</i>
IMF	30 910	25 226	–491	12	0,39
Övriga finansiella tillgångar	198	3	276	276	–
Penningpolitiska åtgärder	369 327	363 341	1 637	1 637	–
Totalt	707 575	481 637	3 486	4 883	–

Anm. Procentuella avkastningar är uttryckta på årsbasis.

Källa: Riksbanken.

Taktisk förvaltning

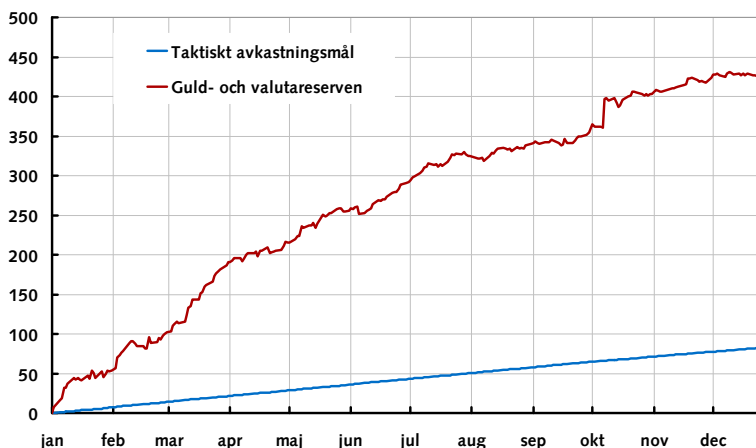
Den taktiska förvaltningen omfattar den del av Riksbankens tillgångsförvaltning som avser avvikelser i tillgångarnas sammansättning i förhållande till dess strategiska inriktning. Resultatet av den taktiska förvaltningen omfattar även Riksbankens värdepappersutlåning i egen regi, oavsett om syftet med denna är att generera avkastning eller att frigöra tillgångar i utländsk valuta för användning i den penningpolitiska verksamheten.

Finanskrisen och de åtgärder som Riksbanken vidtagit till följd av denna påverkade även under 2009 den taktiska förvaltningen. Eftersom Riksbanken använde delar av valutareserven för att finansiera de extraordinära åtgärderna var möjligheten att genomföra taktiska transaktioner begränsad.

Under första halvåret belånade Riksbanken en stor del av guld- och valutareserven, främst tillgångar i dollar, för att finansiera den penningpolitiska utlåningen. Det innebär att Riksbanken genomförde så kallade repor, det vill säga köpte utländsk valuta och sålde guld eller obligationer samt förband sig att vid ett senare tillfälle köpa tillbaka guld eller obligationer (samtliga repo-transaktioner görs med samma marknadsaktör). Denna belåning var lönsam eftersom efterfrågan på de tillgångar som Riksbanken använde som säkerheter var stor.

Den taktiska förvaltningen genererade sammantaget en positiv avkastning på 425 miljoner kronor, vilket är väsentligt högre än målet på 84 miljoner kronor (se diagram 22). Av den positiva avkastningen kan 37 procent hänföras till utlåningen av värdepapper och 63 procent till den övriga taktiska förvaltningen.

Diagram 22: Guld- och valutareservens avkastning över jämförelseindex 2009, miljoner kronor

Källa: Riksbanken.

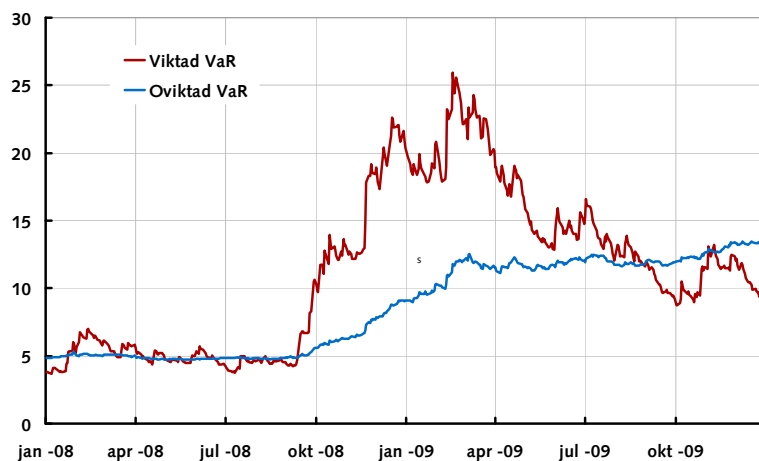
Risker i tillgångsförvaltningen

Oron på de finansiella marknaderna påverkade Riksbankens riskexponering även under 2009. Marknaderna stabiliserades emellertid under senare delen av året, vilket ledde till att volatiliteten på både ränte- och valutamarknaderna blev lägre. Volatiliteten på flertalet räntemarknader återgick successivt till samma nivåer som rådde före finanskrisen. Guldpriset varierade däremot kraftigt under året och steg till rekordnivåer under hösten.

Sammantaget avtog Riksbankens totala marknadsrisk för guld- och valutareserven (mätt som Value-at-Risk), även om den vid slutet av året fortfarande låg högt över nivåerna före finanskrisen. Detta förklaras främst av att den svenska kronan fortfarande var mycket volatil i förhållande till valutorna i valutareserven.

Även risken i den taktiska förvaltningen påverkades under året väsentligt av den höga volatiliteten på räntemarknaderna. I takt med att räntemarknaderna och tillgångspriserna blev mer stabila sjönk de relativa riskerna (det vill säga skillnaderna i risknivå för den taktiska förvaltningen i förhållande till jämförelseindex). Under året uppgick det taktiska risktagandet, mätt som relativ Value-at-Risk, till i genomsnitt 283 miljoner kronor (se diagram 24).

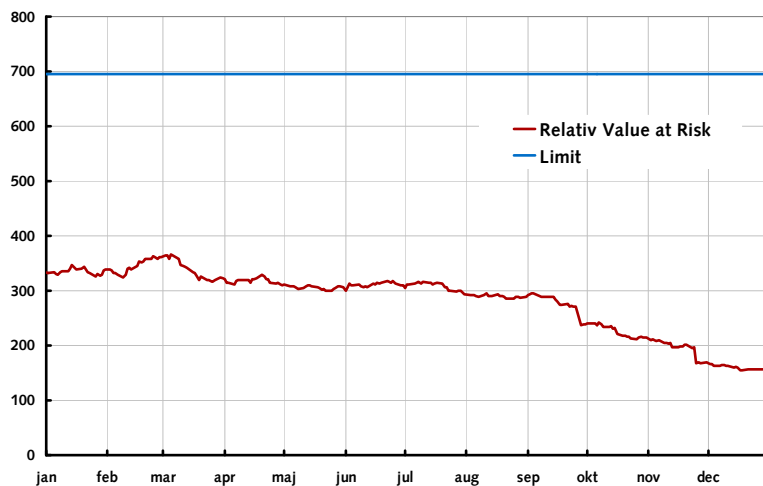
Diagram 23: Value-at-Risk för guld- och valutareserven exklusive fordringar på IMF och penningpolitisk repa, miljarder kronor

Anm. Diagrammet visar två olika VaR-serier. Den ena serien (blå) visar oviktad VaR där historiska prISRörelser ges samma vikt. I den viktade serien (röd) ges prISRörelser nära i tiden en större vikt än rörelser längre tillbaka i tiden, vilket innebär att förändringar på de finansiella marknaderna får ett snabbare och tydligare genomslag i VaR-beräkningarna.

Källa: Riksbanken.

Diagram 24: Relativ Value-at-Risk för guld- och valutareserven, miljoner kronor

Källa: Riksbanken.

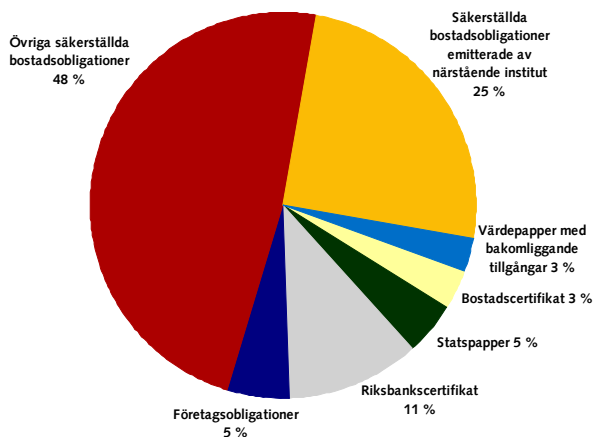
Risker i samband med extraordinära åtgärder

Riskerna i den omfattande utlåning som Riksbanken erbjöd de svenska bankerna i likviditetsstödande syfte och penningpolitiskt syfte begränsades genom att låntagarna, de penningpolitiska motparterna, som vanligt ställde värdepapper som säkerhet för lånen. Riksbanken godtar värdepapper med kreditbetyget A- eller bättre, men majoriteten av säkerheterna har kreditbetyget AAA, vilket är det bästa betyget.

Det värdepappersslag som oftast används som säkerhet är säkerställda bostadsobligationer (se diagram 25). Deras andel av Riksbankens samtliga säkerheter minskade dock under året till förmån för statsskuldväxlar, statsobligationer och riksbankscertifikat, men utgjorde i genomsnitt 73 procent av samtliga säkerheter. Riksbanken godtar även värdepapper emitterade av företag samt värdepapper med bakomliggande tillgångar (Asset Backed Securities). I likhet med tidigare år användes dessa värdepappersslag emellertid i en mindre omfattning.

Den största delen av de värdepapper som används som säkerhet är denominerade i svenska kronor, men Riksbanken accepterar även värdepapper i utländsk valuta. Andelen säkerheter i danska och norska kronor ökade under året. Utlåningen i euro till den isländska centralbanken säkerställdes vidare med isländska kronor. I början av året försvagades den isländska kronan kraftigt mot euron, varför värdet på Riksbankens säkerheter för lånet urholkades. Riksbanken begärde därför i slutet av mars och erhöll kompletterande säkerheter för lånet i enlighet med gällande praxis att ställa högre krav på säkerheternas värde för att kompensera för valutarisk när en låntagare använder säkerheter i en annan valuta än lånevalutan.

Diagram 25: Säkerheter fördelade mellan värdepappersslag, genomsnitt, 2009

Källa: Riksbanken.

Trots den fortsatta oron på de finansiella marknaderna drabbades Riksbanken inte av några kreditförluster.

De omfattande åtgärderna medförde att arbetsbelastningen periodvis var mycket hög, och de operativa riskerna i verksamheten blev högre än normalt. Trots detta var antalet felaffärer och limitöverträdelser på samma låga nivå som innan den finansiella krisen började. Sammantaget kunde Riksbanken hantera riskerna i samband med de extraordinära åtgärderna på ett tillfredställande sätt.

Kostnader för tillgångsförvaltningen

I kostnaderna för tillgångsförvaltningen ingår såväl kostnader för att förvalta guld- och valutareserven som kostnader för att implementera penningpolitiken. Utöver de transaktionskostnader som direkt belastar tillgångarnas avkastning uppgick de totala kostnaderna för tillgångsförvaltningen till 97 miljoner kronor. Det motsvarar 1,4 baspunkter (hundredels procent) av värdet på de förvaltade tillgångarna, vilket är väsentligt lägre än 2008 då Riksbankens tillgångar växte under slutet av året.

Organisation och styrning

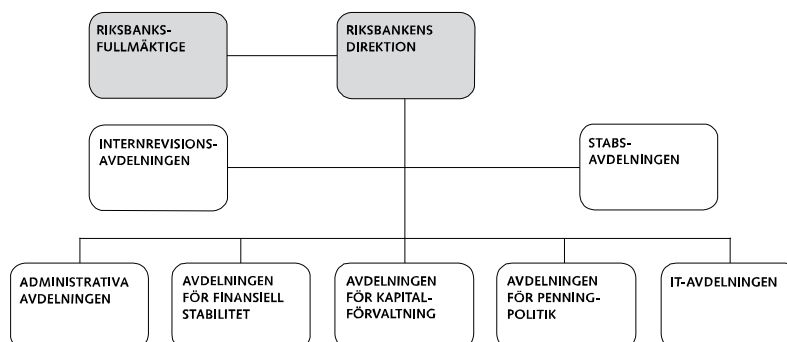
Arbetet med att sträva mot Riksbankens vision om att vara bland de bästa fortsatte under 2009. Flera avdelningar arbetade vidare i visionens anda med den strategiska översynen av den löpande tillgångsförvaltningen. Det juridiska stödet respektive analysen av finansiella marknader och svenska banker fick en ny placering i organisationen för att de interna arbetsprocesserna ytterligare skulle anpassas till verksamhetens behov. En ny funktion för den interna styrningen och kontrollen inrättades dessutom på stabsavdelningen. Den regelbundna uppföljningen och utvärderingen visade att Riksbanken nådde goda resultat i arbetet med att följa visionen och den strategiska planen för året.

Riksbankslagen, arbetsordningen och instruktionen lägger fast Riksbankens mål, uppdrag och organisation. Riksbankens vision anger övergripande mål och inriktning för verksamheten de närmaste tio åren i strävan att vara bland de bästa när det gäller kvalitet och effektivitet för att behålla ett högt förtroende.

Riksbankens organisation

Riksbanken var organiserad i sju avdelningar under 2009. Tre av avdelningarna hade direkt inriktning mot bankens huvuduppgifter: avdelningen för penningpolitik, avdelningen för finansiell stabilitet och avdelningen för kapitalförvaltning.

Figur 3: Riksbankens organisation från och med den 1 januari 2009

En ledningsgrupp bestående av cheferna för samtliga avdelningar utom internrevisionsavdelningen har till uppgift att samordna och följa upp verksamheten. Chefen för stabsavdelningen är ordförande i ledningsgruppen.

Översyn av Riksbankens kapitalförvaltning

Riksbanken klargjorde i sitt yttrande över betänkandet ”Riksbankens finansiella oberoende” (SOU 2007:51, Fi2007/6427) att det fanns skäl att se över valutareservens storlek och graden av valutarisk i bankens finansiella tillgångar. Riksbanken aviserade samtidigt att man avsåg att genomföra en allmän översyn av riktlinjerna för kapitalförvaltningen och återkomma med resultatet senast i årsredovisningen för 2009. Översynen kommer dock att fortsätta under 2010.

Arbetet med den strategiska översynen av Riksbankens kapitalförvaltning började 2008 och fortsatte under 2009. Inom ramen för denna översyn analyserar avdelningen för kapitalförvaltning, avdelningen för finansiell stabilitet och stabsavdelningen olika aspekter på tillgångsförvaltningen för att komma fram till vilka tillgångar Riksbanken behöver och hur dessa bäst förvaltas. Resultaten blir vägledande för såväl kapitalförvaltningens inriktning som dess resursinsatser de kommande åren.

Översynen berör ett område som är mycket komplext och som i hög grad påverkas av den pågående finansiella krisen. Till följd av krisen blev utvecklingen under året en helt annan än vad som förutsågs i utredningsbetänkandet, vilket Riksbanken måste beakta. Under krisens gång har det blivit klart att problematiken kring förvaltningen av valutareserven behöver ses ur ett antal helt nya perspektiv. Dessa är av sådan betydelse för översynen att de behöver utredas på ett genomgripande och noggrant sätt innan slutsatserna kan formuleras. Därför behöver översynen ta längre tid än beräknat i den ursprungliga planen.

Mindre förändringar i den organisatoriska strukturen

Under året genomförde Riksbanken ett antal mindre förändringar för att ytterligare anpassa den organisatoriska strukturen till verksamhetens behov och därmed säkra effektiva besluts- och beredningsprocesser.

Rättssekretariatet vid stabsavdelningen lades formellt ned i februari. I och med detta övergick Riksbankens jurister till avdelningar och enheter på banken för att integrera de juridiska funktionerna med de verksamhetsområden som har störst behov av juridiska tjänster. Två jurister flyttade till avdelningen för kapitalförvaltning, en till avdelningen för finansiell stabilitet och två till direktionssekretariatet på stabsavdelningen. Chefsjuristen placerades i staben på stabsavdelningen.

I april delades verksamheten vid enheten för bank- och finansmarknadsanalys på avdelningen för finansiell stabilitet upp i två delar för att ännu tydligare fokusera Riksbankens finansiella analys på låntagarstruktur och kreditrisker hos de svenska bankerna. Den del av enheten där man analyserar de finansiella marknaderna bildade en separat enhet, finansmarknadsenheten. Den del som ansvarar för analys av bankerna slogs däremot samman med enheten för låntagaranalys.

Riksbanken började under året utveckla en ny organisation för risk, styrning och kontrollfrågor. Stabsavdelningens direktionssekretariat fick i augusti samordningsansvaret för intern styrning och kontroll. Samordningen ska underlätta ledningens arbete med att dels upprätthålla en intern styrning och kontroll av Riksbankens verksamhet, dels möjliggöra anpassning till de aviserade reglerna på detta område. I november beslutade direktionen att etablera en central riskenhet på stabsavdelningen från och med den 1 januari 2010 (se rutan "Riksbankens interna styrning och kontroll").

Riksbankens avdelningar och deras uppgifter

Administrativa avdelningen

Administrativa avdelningen ansvarar för Riksbankens arbete med kontantförsörjning, personalutveckling och kompetensförsörjning, kontors- och fastighetsservice, transporter, säkerhet, underlag för budget, bokslut samt löneadministration.

Avdelningschef: Agneta Rönström

Antal årsarbetskrafter: 74

Avdelningen för finansiell stabilitet

Avdelningen för finansiell stabilitet ansvarar för analysen av det finansiella systemets stabilitet och effektivitet. Den ger underlag för de beslut som fattas för att klara uppdraget att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Avdelningen analyserar löpande risker och hot mot stabiliteten i det svenska finansiella systemet och ansvarar för kontroll av de risker som uppstår i Riksbankens finansiella verksamhet. Främst arbetar avdelningen med analys av storbankerna, aktie- och kreditmarknaderna samt marknadsstrukturen.

Avdelningschef: Mattias Persson

Antal årsarbetskrafter: 52

Avdelningen för kapitalförvaltning

Avdelningen för kapitalförvaltning arbetar med att förvalta Riksbankens tillgångar i guld och utländsk valuta. Den administrerar och avvecklar transaktioner i förvaltningen av Riksbankens finansiella tillgångar samt utvärderar och mäter löpande resultat och risker inom denna förvaltning. Dessutom ansvarar avdelningen för Riksbankens betalningssystem RIX för betalningar mellan bankerna.

Avdelningschef: Sophie Degenne

Antal årsarbetskrafter: 41

Avdelningen för penningpolitik

Avdelningen för penningpolitik ansvarar för den ekonomiska analys som ger underlag för de beslut som fattas för att uppfylla målet om ett fast penningvärde. Den genomför också penning- och valutapolitiska operationer i enlig-

het med de penningpolitiska besluten. Dessutom har avdelningen huvudansvaret för all analys av räntor och valutakurser. Avdelningen följer och analyserar konjunktur- och prisutvecklingen samt ansvarar för statistik över finansmarknaden och betalningsbalansen. Inom avdelningen finns även Riksbankens forskningsenhet.

Avdelningschef: Anders Vredin (till och med den 12 november 2009)

Tillförordnad avdelningschef: Jesper Hansson

Antal årsarbetskrafter: 76

Internrevisionsavdelningen

Internrevisionsavdelningen granskar och bedömer om riskhanteringen samt styrnings- och ledningsprocesserna är ändamålsenliga med hänsyn till målen för Riksbankens verksamhet. Avdelningen medverkar även till att effektivisera och förbättra dessa delar av verksamheten.

Avdelningschef: Patrick Bailey

Antal årsarbetskrafter: 4

IT-avdelningen

IT-avdelningens uppdrag är att tillhandahålla ett kostnadseffektivt och användarorienterat IT-stöd till Riksbankens olika verksamhetsdelar. Avdelningen arbetar främst med IT-systemets arkitektur och infrastruktur. Den ansvarar för drift, underhåll, inköp, utveckling, ändring och anpassning av applikationer och system samt för övergripande IT-säkerhet och persondatormiljö.

Avdelningschef: Hans Ohlson

Antal årsarbetskrafter: 58

Stabsavdelningen

Stabsavdelningen ansvarar för att samordna den löpande verksamheten och stödja direktionens styrning och kontroll samt strategiska utveckling av bankens verksamhet. Den är också kansli åt fullmäktige, direktionen och ledningsgruppen. Vidare samordnar avdelningen Riksbankens informationsarbete och det internationella arbetet. Inom avdelningen finns också funktioner för regeluppföljning, kontinuitetssamordning och juridiskt stöd.

Avdelningschef: Kai Barvèll

Antal årsarbetskrafter: 40

Antal årsarbetskrafter avser antalet vid årets slut.

Verksamhetsstyrning

Riksbankens vision

Riksbanken ska vara bland de bästa när det gäller kvalitet och effektivitet i jämförelse med såväl andra centralbanker som andra myndigheter, akademiska institutioner och privata företag, för att behålla ett högt förtroende. Riksbanken ska vara en organisation beredd till förändring, som utför det den är mest lämpad för och utvärderar sin verksamhet. Riksbanken ska vara öppen och kommunicera på ett sådant sätt att en bred krets av utomstående kan tillgodogöra sig kunskap om bankens uppgifter och resultat. Banken ska ha professionella medarbetare med både hög spetskompetens och breda sakkunskaper samt stor förståelse för helhet och samband.

Enligt visionen ska banken också ha ett gott arbetsklimat som motiverar och engagerar. Riksbanken ska vara en arbetsplats att vara stolt över, där varje medarbetare har och tar ett eget ansvar och tydligt ser sitt bidrag till bankens övergripande mål. Det ska gå att kombinera arbete och privatliv på ett bra sätt.

Inför verksamhetsplaneringen 2010 diskuterade direktionen och ledningsgruppen hur visionen, som varit på plats i tre år, hittills fungerat som utgångspunkt för Riksbankens planering och uppföljning. Denna utvärdering visade att Riksbanken arbetar efter den inriktning visionen anger och att de mål och prioriteringar som visionen innehåller har fortsatt relevans för samtliga verksamheter. De kan alltså med fördel vara vägledande för verksamhetsinriktningen även de kommande åren. Samtidigt är det dock viktigt att ytterligare konkretisera vad visionen innebär för olika områden, till exempel genom att tydliggöra vilka ”de bästa” inom varje område och perspektiv är och jämföra Riksbanken med dem.

Styrning av verksamheten

Riksbankens interna verksamhetsstyrning bygger på en planeringskedja med en vision på lång sikt, strategiska mål på medellång sikt och en årlig verksamhetsplan som är kopplad till de strategiska målen och visionen. De strategiska målen är navet i Riksbankens planering och uppföljning. Under 2009 var de indelade i sju verksamhetsområden: penningpolitik, finansiell stabilitet, betalningssystem, kontantförsörjning, kapitalförvaltning, statistik och bankgemensamt.

Det bankgemensamma området var vidare uppdelat i åtta målområden: kommunikation, internationellt samarbete, personal, ledning och styrning, IT, administrativt stöd och service, miljö samt resurser. För varje mål finns en eller flera indikatorer som tillsammans ska ge en bild av hur det går för Riksbanken på området. Till exempel anger två indikatorer – antal upptäckta förfalskade sedlar och bedömning av kvaliteten (hållbarheten) på inlämnade brukssedlar – hur nära Riksbanken är att uppfylla målet om sedlar och mynt

av hög kvalitet. Indikatorerna fungerar också som ett underlag för diskussioner om inriktning och prioriteringar.

Riksbanken är en decentraliserad organisation där avdelningscheferna ansvarar gentemot direktionen för styrning och kontroll av den egna verksamheten, dess effektivitet, resultat och riskhantering. På uppdrag av direktionen utför internrevisionsavdelningen en oberoende utvärdering av den operativa verksamhetens interna styrning och kontroll, riskhantering och ledningsprocesser.

Riksbankens interna styrning och kontroll

Sedan februari 2009 arbetar riksdagsförvaltningen på riksdagsstyrelsens uppdrag med en översyn av lagen (2006:999) om ekonomiadministrativa bestämmelser för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän samt Riksrevisionen. Uppdraget berör även Riksbanken och handlar bland annat om att utforma ett förslag till ändring i riksbankslagen som innebär att Riksbankens direktion ska uttala sig om den interna styrningen och kontrollen i banken. Motsvarande krav finns redan i dag för myndigheter under regeringen.

Riksbanken strävar efter att utföra sina uppdrag effektivt, i enlighet med gällande rätt och med en tillförlitlig och rättvisande redovisning. Detta förutsätter en god intern styrning och kontroll av verksamheten. Under året påbörjade Riksbanken en medveten satsning för att skapa ett mer samordnat och väl dokumenterat sätt att arbeta med dessa frågor. Satsningen ska göra det möjligt för Riksbankens ledning att på ett tillförlitligt sätt följa och rapportera hur lagens krav uppfylls.

En viktig utgångspunkt var att skapa ett gemensamt arbetssätt när det gäller identifiering och hantering av operativa risker. Risk är en naturlig del av Riksbankens verksamhet eftersom många faktorer som påverkar denna inte kan styras eller förutsägas. Genom att löpande arbeta med att identifiera, värdera och hantera risker skapas bättre förutsättningar för att hantera oönskade händelser när de inträffar. Detta ökar också effektiviteten i Riksbankens arbete, ger bättre förutsättningar för att genomföra bankens uppdrag och bidrar till att verksamheten uppnår målen.

Under året analyserade Riksbankens avdelningar operativa risker på alla nivåer. Riskanalyserna konsoliderades till en övergripande bild av bankens operativa risker. Därefter integrerades handlingsplaner för att begränsa de identifierade riskerna med verksamhetsplanen för 2010. Avdelningarna uppdaterade och kompletterade också sina kontinuitetsplaner under året.

Riksbanken genomförde dessutom en översyn av den interna organisationen för riskrelaterade frågor. Mot bakgrund av översynens resultat beslutade direktionen att etablera en central riskenhets på stabsavdelningen från och med den 1 januari 2010. Inom enheten kommer man att samordna arbetet med både finansiell och operativ risk, kontinuitet, informationssäkerhet, personsäkerhet samt styrning och kontroll. Syftet är att uppnå förbättrad helhetssyn och effektivare processer.

Huvudsakligen positivt resultat 2009

Riksbanken arbetar aktivt med att följa visionen och den strategiska planen. Under året fick direktionen två uppföljningsrapporter som innehåller status för indikatorerna, de prioriterade handlingsplanerna och budgeten.

De flesta strategiska mål uppfyllda

Totalt användes 75 indikatorer i 2009 års verksamhetsplan. Vid en utvärdering visade flertalet på ett godkänt resultat under första delen av året. Det gäller bland annat inflationsförväntningarna som på fem års horisont översteg inflationsmålet endast med 0,2 procentenheter, tillgängligheten i betalningssystemet som uppgick till 100 procent och avkastningen på Riksbankens tillgångar som redan under våren översteg målet med 174 miljoner kronor.

Några indikatorer pekade dock på ett sämre resultat. Exempelvis låg restposten i betalningsbalansstatistiken länge över målet på 5 procent av omsättningen i bytesbalansen, men efter halvårsskiftet visade betalningsbalansen en restpost som låg under målet. Dessutom visade uppföljningen av de prioriterade handlingsplanerna för 2009 att den pågående finansiella krisen medförde en fortsatt kraftig ansträngning av personalresurserna och ledde till att stora delar av utvecklingsarbetet behövde omprioriteras. Den planerade konsolideringen och kompetensutvecklingen fick därmed inte så stort utrymme i verksamheten.

De strategiska målen om rätt kompetens och gott arbetsklimat har huvudsakligen uppfyllts i och med att flertalet indikatorer i årets medarbetarundersökning pekar på att medarbetarna är starkt engagerade i Riksbankens verksamhet och anser att de arbetar i en väl fungerande organisation. Dessutom ligger förtroendet för närmaste chefer och riksbankschefen högt över genomsnittet bland Sveriges yrkesarbetande befolkning, vilket är ett mycket gott resultat inom det strategiska målet om gott ledarskap. Ett område som däremot behöver utvecklas vidare är återkopplingen till individuella mål inom ramen för kompetensutvecklingsplanerna.

Stort förtroende bland olika grupper i samhället

Riksbanken mäter också hur väl banken nått målen genom externa undersökningar. De förtroendemätningar som under 2009 genomfördes bland Riksbankens viktigaste målgrupper, såsom riksdagens ledamöter, de finansiella marknaderna och andra myndigheter, visar på ett fortsatt stort förtroende för Riksbanken. Även utomstående mätningar av allmänhetens förtroende för finansiella institutioner under året uppger liknande resultat.

Enligt Medieakademiens förtroendebarmeter från hösten är även förtroendet för Riksbanken som samhällsinstitution högt bland allmänheten. I denna undersökning kommer banken på andra plats efter universitet/högskolor. SOM-institutets årliga undersökning visar däremot på ett något lägre förtroende bland allmänheten. Riksbanken hamnar på femte plats bland svenska samhällsinstitutioner – efter sjukvården, universitet/högskolor, radio och tv

samt polisen. Detta är en försämring med en placering jämfört med året innan. Undersökningens resultat redovisades 2009 men grundar sig på en enkät som huvudsakligen genomfördes i början av hösten 2008 då den finansiella krisen precis brutit ut.

Förbättrad image och stor öppenhet

Riksbanken analyserar regelbundet sin mediebild. Sedan andra halvåret 2008 har bankens kommunikation präglats av "kriskommunikation" och hög närvaro i medierna. Riksbankens image har samtidigt förbättrats i medierna. Under 2009 uppfattades banken i större utsträckning som en modern, kompetent, tydlig och öppen organisation. Enligt en aktuell studie från OECD utmärkte sig Riksbanken också bland världens centralbanker när det gäller att öppet redovisa sina penningpolitiska mål och beslut samt redogöra för sin makroekonomiska analys och penningpolitiska process.

Medarbetare

Årets medarbetarundersökning visade att Riksbanken har starkt engagerade medarbetare i en väl fungerande organisation. I början av 2009 inledde Riksbanken en kompetenssatsning som bland annat innebar arbete med att vidga kompetensbegreppet och att ta fram en karriärtrappa. Ett gemensamt traineeprogram påbörjades också tillsammans med Finansinspektionen och Riksgälden.

Riksbanken strävar efter att vara en attraktiv arbetsplats som tar till vara medarbetarnas motivation, effektivitet och arbetsglädje. Samtliga medarbetare ska känna sig delaktiga i arbetet och förstå vilken betydelse den egna arbetsinsatsen har för organisationen.

Starkt engagemang och stärkt kompetensutveckling

Under hösten 2009 genomfördes en medarbetarundersökning som visar att Riksbankens medarbetare är starkt engagerade i sitt arbete och jobbar i en väl fungerande organisation. Analysen pekar på att kompetensutveckling är det område som har störst betydelse för engagemanget bland medarbetarna och därmed för organisationens styrka.

Medarbetarundersökningens resultat är helt i linje med den kompetenssatsning som inleddes i början av 2009. Syftet med satsningen var dels att skapa en enhetlig syn på kompetensutveckling, dels att öka medvetenheten om de möjligheter till kompetensutveckling som finns på Riksbanken. En del i detta arbete har varit att utvidga själva begreppet kompetensutveckling till att inte bara inkludera kurser och utbildningar utan även omfatta den utveckling som medarbetare får när de prövar på nya arbetsuppgifter och arbetar med nya arbetskamrater. Detta blev särskilt tydligt under den finansiella krisen då många medarbetare hanterade nya och komplexa uppgifter med mycket goda resultat.

För att få en större samsyn kring olika utvecklingsvägar, och göra den individuella utvecklingsprocessen på olika avdelningar mer tydlig och transparent, har även en karriärtrappa tagits fram. Karriärtrappan definierar olika utvecklingssteg i karriären utifrån arbetsuppgifternas komplexitet och ansvarsnivå. Karriär har ofta ett naturligt samband med löneutveckling. Därför har ett lönespann kopplats till varje steg i karriärtrappan.

Dessutom har Riksbanken gemensamt med Finansinspektionen och Riksgälden startat ett traineeprogram. Programmet syftar till att utveckla samverkan och kompetensöverföring mellan myndigheterna. Totalt 542 ekonomer sökte till de sammanlagt 6 traineetjänsterna. Kandidaterna har nu börjat sitt arbete på respektive myndighet och erfarenheterna så här långt är mycket goda.

Mångfald en viktig faktor i kompetensförsörjningen

Grupper som består av människor med skilda erfarenheter och perspektiv är mer effektiva och dynamiska än grupper som består av alltför lika individer. Att åstadkomma väl sammansatta arbetsgrupper är därför en viktig del i Riksbankens arbete med den långsiktiga kompetensförsörjningen. Under våren genomfördes en mätning av mångfalden på Riksbanken i samarbete med Statistiska centralbyrån. Resultatet visar att andelen utrikesfödda på Riksbanken ligger på 14 procent, vilket motsvarar mångfalden i svenskt arbetsliv. Enligt årets medarbetarundersökning upplever medarbetarna att man tar till vara varandras olikheter när det gäller livserfarenheter, perspektiv och personligheter i högre grad än föregående år.

Ökat förtroende för ledningen och lägre stressnivå

Enligt medarbetarundersökningen har förtroendet för Riksbankens ledning ökat, och nio av tio har förtroende för riksbankschefen. Trots att arbetsbelastningen 2009 var hög till följd av den pågående finansiella krisen visar undersökningen att många medarbetare upplever en lägre stressnivå än året innan. Den upplevda stressnivån ligger nu under genomsnittet för Sveriges yrkesarbetande befolkning. Medarbetarundersökningens resultat visar även att arbetet med individuella mål och uppföljning av dessa är det område som Riksbanken fortfarande behöver utveckla.

Bra resultat inom arbetsmiljöarbetet

Under våren genomförde Haluxa, Riksbankens leverantör av företagshälsovård, en utvärdering av det systematiska arbetsmiljöarbetet på banken. Utvärderingen visade på mycket bra resultat som nu ligger till grund för 2010 års arbetsmiljöplan. Ambitionen är att under nästa år ytterligare stärka det hälsofokus som Riksbanken har i sitt arbetsmiljöarbete.

Riksbanken organiserar en mängd friskvårdsaktiviteter som utnyttjas väl av medarbetarna. Medarbetarna erbjuds bland annat att delta i olika träningsformer med utbildade instruktörer. För att tidigt kunna identifiera och åtgärda problem med exempelvis alkohol fick samtliga medarbetare under året möjlighet att delta i ett seminarium om den så kallade Riskbruksmodellen som Statens folkhälsoinstitut arbetat fram.

Sjukfrånvaron bland Riksbankens medarbetare var 2,5 procent under 2009, vilket är en marginell ökning jämfört med 2008.

Ledning

Riksbanken leds av en direktion som utses av fullmäktige. Fullmäktige i sin tur utses av riksdagen. Direktionen har ett gemensamt ansvar för bankens strategiska ledning medan fullmäktige främst utövar en kontrollerande funktion.

Riksbankens direktion

Riksbanken leds av en direktion som utses av fullmäktige. Direktionen består av sex ledamöter som utses för en tid av fem eller sex år. Fullmäktige utser en ordförande i direktionen, som samtidigt ska vara chef för Riksbanken, och minst en vice ordförande, som samtidigt ska vara vice riksbankschef. Fullmäktige fastställer löner och andra anställningsförmåner för ledamöterna i direktionen. Direktionen har följande ledamöter:

Stefan Ingves, mandatperiod sex år från den 1 januari 2006

Stefan Ingves är riksbankschef och ordförande i direktionen. Ingves är chef över avdelningscheferna och har ansvar för att lägga fram förslag om tillsättning av de tjänster som beslutas av direktionen. Ingves är medlem i Europeiska centralbankens (ECB:s) allmänna råd och ledamot av Bank for International Settlements (BIS) styrelse. Han är också Sveriges guvernör i Internationella valutafonden (IMF). Ingves är ekonomie doktor och var fram till att han tillträdde som riksbankschef chef för avdelningen för monetära och finansiella system på IMF. Dessförinnan var han bland annat vice riksbankschef, generaldirektör för Bankstödsnämnden, finansråd och chef för finansmarknadsavdelningen på Finansdepartementet.

Svante Öberg, mandatperiod sex år från den 1 januari 2006

Svante Öberg är förste vice riksbankschef. Han representerar Riksbanken i EU:s ekonomiska och finansiella kommitté (EFK) och i ECB:s internationella kommitté. Öberg är nationalekonom och var fram till att han tillträdde som vice riksbankschef generaldirektör för Statistiska centralbyrån. Dessförinnan var han bland annat generaldirektör för Konjunkturinstitutet, statssekreterare på Finansdepartementet och rådgivare på IMF.

Karolina Ekholm, mandatperiod sex år från den 15 mars 2009

Karolina Ekholm är vice riksbankschef. Hon är riksbankschefens ställföreträdare i ECB:s allmänna råd och deltar tillsammans med riksbankschefen i BIS styrelsemöten respektive möten för centralbankschefer. Ekholm är docent i nationalekonomi och var fram till att hon tillträdde som vice riksbankschef forskare vid nationalekonomiska institutionen vid Stockholms universitet.

Dessförinnan var hon forskare vid Handelshögskolan i Stockholm och Industriens Utredningsinstitut.

Lars Nyberg, mandatperiod sex år från den 1 januari 2006

Lars Nyberg är vice riksbankschef. Han är av regeringen utsedd ledamot av Finansinspektionens styrelse samt Riksbankens representant i G10:s kommitté för det globala finansiella systemet och i ECB:s kommitté för banktillsyn. Nyberg har uppdraget att företräda Riksbanken inom området finansiell stabilitet. Nyberg är docent i nationalekonomi och har tidigare bland annat varit vice vd i Handelsbanken och Föreningssparbanken samt vd i Länsförsäkringsbolagens förening.

Lars E.O. Svensson, mandatperiod sex år från den 21 maj 2007

Lars E.O. Svensson är vice riksbankschef. Han representerar Riksbanken i OECD:s kommitté WP3. Svensson är sedan 2009 affilierad professor vid Institutet för internationell ekonomi (IIES) vid Stockholms universitet. Han var professor vid Princeton University 2001–2009 (tjänstledig 2007–2009). Dessförinnan var han professor vid IIES vid Stockholms universitet. Han var vetenskaplig rådgivare till Riksbanken 1990–2007.

Barbro Wickman-Parak, mandatperiod sex år från den 21 maj 2007

Barbro Wickman-Parak är vice riksbankschef. Hon företräder Riksbanken i den nordisk-baltiska valkretsens kommitté för IMF-samarbetet. Wickman-Parak är nationalekonom och har tidigare bland annat varit chefsekonom i bostadsfinansieringsföretaget SBAB och ekonom vid Konjunkturinstitutet och Postens ekonomiska sekretariat. Hon arbetade på Riksbanken 1970–1985.

Direktionens uppgifter

Direktionen har ett gemensamt ansvar för bankens strategiska ledning. Direktionens roll som strategisk beslutsfattare innebär att arbetet inriktas på centrala beslut om penning- och valutapolitiken, betydelsefulla frågor inom området finansiell stabilitet och Riksbankens kapitalförvaltning. Direktionen fattar också de övergripande besluten om Riksbankens verksamhet, såsom besluten om strategiska mål, verksamhetsplan och budget samt uppföljning av dessa. Samtidigt har riksbankschefen ett tydligt uppdrag att leda bankens dagliga operativa verksamhet, liksom ansvaret för att följa upp verksamheten mot fastställda planer och mot beslutad budget. Avdelningscheferna bereder och lägger fram förslag eller underlag till direktionen i de ärenden som beslutas i direktionen.

Direktionen fattar gemensamma beslut vid sina sammanträden. Fullmäktiges ordförande och vice ordförande får närvara vid direktionens sammanträden med yttranderätt. De har dock inte förslags- och rösträtt. Enligt riksbankslagen ska Riksbanken informera regeringen inför alla viktiga penningpolitiska beslut.

Direktionen 2009

Direktionens arbete präglades starkt av den finansiella oron. Bland annat höll direktionen flera extra sammanträden då man behandlade frågor med anknytning till utvecklingen på de finansiella marknaderna. Totalt höll direktionen under året 29 sammanträden, varav 6 penningpolitiska sammanträden. Direktionsledamöterna höll drygt 160 anföranden, varav 24 stycken var publicerade tal. Anförandena handlade bland annat om den aktuella penningpolitiken och konjunkturläget, finansiell stabilitet och finanskrisen.

Direktionen lämnar två gånger om året en skriftlig redogörelse för penningpolitiken till riksdagens finansutskott. Den då aktuella penningpolitiska rapporten används som redogörelse och kompletteras med en offentlig utfrågning av riksbankschefen i finansutskottet. Under året besökte riksbankschefen Stefan Ingves finansutskottet vid två sådana utfrågningar. Flera direktionsledamöter framträdde därutöver vid finansutskottets slutna sammanträden där de talade om finanskrisen och internationella frågor.

Direktionsledamöterna deltog också i konferenser och seminarier som Riksbanken organiserade under året. Bland annat talade riksbankschefen och förste vice riksbankschef Svante Öberg vid en paneldebatt om lärdomar av finanskrisen i samband med lanseringen av Gunnar Wetterbergs bok om Riksbankens historia ”Pengarna och makten” i mars. I september medverkade direktionsledamöterna i konferensen ”Tio år med självständig Riksbank”. Vid denna konferens presenterade vice riksbankschef Lars E.O. Svensson sin uppsats om vilken roll öppenhet och kommunikation har för förväntningar om Riksbankens styrränta och värdering av penningpolitiken.

Direktionsledamöternas sidouppdrag

Om en direktionsledamot vill ta en anställning eller ett uppdrag vid sidan om anställningen vid Riksbanken måste detta godkännas av fullmäktige. Nedan ges en sammanställning av direktionsledamöternas sidouppdrag vid utgången av 2009. Dessa har godkänts av fullmäktige och ska prövas vartannat år.

Stefan Ingves

- styrelseledamot i The Toronto International Leadership Centre for Financial Sector Supervision

Lars Nyberg

- ledamot i Finansinspektionens styrelse

Lars E.O. Svensson

- ledamot i Kungliga Vetenskapsakademien
- medlem av Academia Europaea
- utländsk ledamot i Finnish Academy of Science and Letters
- utländsk ledamot i American Academy of Arts and Sciences
- ledamot i Econometric Society
- ledamot i European Economic Association

- ”Research Associate” vid National Bureau of Economic Research
- ”Research Fellow” vid Centre for Economic Policy Research
- affilierad professor vid Institutet för internationell ekonomi (IIES) vid Stockholms universitet

Riksbanksfullmäktige

Riksbanksfullmäktige har elva ledamöter och lika många suppleanter. Ledamöterna utses av riksdagen efter allmänna val för en mandatperiod på fyra år. Fullmäktige väljer inom sig ordförande och vice ordförande.

Fullmäktigeledamöter sedan den 17 oktober 2006 är Johan Gernandt (ordförande), Leif Pagrotsky (vice ordförande), Sinikka Bohlin, Peter Egardt, Susanne Eberstein, Bo Bernhardsson, Elizabeth Nyström, Anders Flanking, Karin Pilsäter, Kjell Nordström och Ebba Lindsö. Suppleanter är Pär Nuder (sedan den 14 februari 2008), Anne-Katrine Dunker, Carin Lundberg, Stephan Tolstoy, Fredrik Olovsson, Lena Sommestad, Ulla Löfgren (sedan den 2 juni 2008), Håkan Larsson, Carl B Hamilton (sedan den 11 november 2008), Tommy Waidelich och Ulf Perbo (sedan den 15 december 2008).

Riksbanksfullmäktiges uppgifter

Fullmäktige utser ledamöter i direktionen och beslutar om deras löne- och anställningsvillkor. Fullmäktige fastställer också Riksbankens arbetsordning och beslutar om utformningen av sedlar och mynt.

En av fullmäktiges uppgifter är att löpande följa upp Riksbankens verksamhet och hur direktionsledamöterna bedriver verksamheten. Fullmäktige utövar kontroll bland annat genom att fullmäktiges ordförande och vice ordförande har närvaro- och yttranderätt på direktionens sammanträden. De har dock inte förslags- och beslutsrätt. Fullmäktige har också en revisionsenhet som bland annat granskar direktionsledamöternas tjänsteutövning och Riksbankens bokslutsarbete med inriktning på beräkningen av Riksbankens resultat. Revisionsenhetens arbete utförs av en av Riksbanken upphandlad auktoriserad revisor.

Fullmäktige lämnar förslag till riksdagen om hur Riksbankens resultat ska disponeras och yttrar sig till riksdagen i frågan om direktionsledamöternas ansvarsfrihet.

Fullmäktige lämnar remissyttranden inom sitt verksamhetsområde och lämnar i samråd med direktionen förslag till riksdagen och regeringen om ändringar i författningar eller andra åtgärder inom sitt ansvarsområde.

Sedan några år lämnar ordföranden och vice ordföranden två gånger om året redovisning inför riksdagens finansutskott om fullmäktiges arbete, kommande problem och frågeställningar för Riksbanken och direktionsledamöternas tjänsteutövning.

Riksbanksfullmäktige 2009

Under året sammanträdde fullmäktige vid 12 tillfällen.

Fullmäktige utsåg vid sitt sammanträde den 30 januari 2009 Karolina Ekholm till ny direktionsledamot efter Irma Rosenberg, vars mandatperiod gick ut vid årsskiftet 2008/09. Beslutet hade föregåtts av ett extra fullmäktigesammanträde med en hearing med Karolina Ekholm. Vid sammanträdet den 30 januari utsågs också Svante Öberg till ny förste vice riksbankschef efter Irma Rosenberg. Fullmäktige behandlade under året även frågor om direktionsledamöternas anställningsvillkor, personallån och sidouppdrag.

Yttranden och skrivelser till regeringen och riksdagen

Under 2009 lämnade fullmäktige tillsammans med direktionen ett yttrande till riksdagsförvaltningen över en remiss om betänkandet ”Bestämmelser om intern styrning och kontroll i riksdagens myndigheter” (2008/09:URF4). I betänkandet hade föreslagits ändringar i riksbankslagen som till stor del skulle innebära en kodifiering av redan gällande praxis i Riksbanken. Ändringarna tillstyrktes därför i Riksbankens yttrande. I yttrandet framhölls särskilt vikten av att fullmäktige även i fortsättningen ska besluta om Riksbankens arbetsordning medan direktionen ska besluta om den mer detaljerade instruktionen. Vidare noterades i yttrandet att det, samtidigt som direktionens internrevision föreslås skrivas in i riksbankslagen, är viktigt att även fullmäktiges revisionsenhet finns kvar i lagen, även om den med fördel kan byta namn till fullmäktiges revisionsfunktion. Slutligen välkomnade Riksbanken förslaget att årsredovisningen ska lämnas senast den 22 februari i stället för den 15 februari. I samband med behandlingen av remissyttrandet informerades fullmäktige även om Riksbankens interna arbete med intern styrning och kontroll.

Under året samrådde direktionen vid tre tillfällen med fullmäktige om skrivelser till regeringen och riksdagen. De frågor som var föremål för samråd gällde undantag från lagen om offentlig upphandling vid vissa upphandlingar, kredit till Internationella valutafonden (IMF) samt överföring av pensionsrättigheter till och från Europeiska centralbanken.

Arbete med utformningen av sedlar och mynt

Fyra ledamöter i fullmäktige och fyra utomstående experter bildar Beredningsgruppen för utformning av sedlar och mynt. Gruppen leds av en av fullmäktigeledamöterna, Peter Egardt. Experter i gruppen är statsheraldikern, chefen för Kungliga Myntkabinettet samt en företrädare vardera för Nationalmuseum och Konstakademien. Gruppens uppdrag är sedan 2008 att bereda frågor om grafisk och konstnärlig utformning av sedlar och mynt i allmänhet.

Direktionen informerade fullmäktige löpande om det fortsatta arbetet med översynen av den svenska sedel- och myntserien. Frågan diskuterades även ingående i beredningsgruppen som var medarrangör vid ett seminarium för en

bred grupp intressenter om temat för utformningen av den nya sedel- och myntserien. En fråga som särskilt engagerade gruppen var frågan om en ny sedel- och myntserie ska innefatta en tjugokronorsedel eller ett tjugokronorsmynt. Frågan kommer att diskuteras vidare under 2010. Beredningsgruppen behandlade under året även frågan om ett minnesmynt 2010 med anledning av vigseln mellan kronprinsessan Victoria och Daniel Westling. Sedan direktionen fattat beslut om utgivning av ett sådant mynt beslutade fullmäktige om utformningen vid sitt sammanträde i december.

Fullmäktiges internationella arbete

I början av februari 2009 var fullmäktiges ledamöter tillsammans med ledamöter ur direktionen i Helsingfors med anledning av Märkesåret 1809 (ett regeringsprojekt för att uppmärksamma att det 2009 var 200 år sedan Finland och Sverige blev två länder och för att stärka samhörigheten mellan Finland och Sverige). Riksbanken gav med anledning av märkesåret ut en specialpräglad enkrona som vid en ceremoni på Finlands Bank överlämnades till ordföranden i den finska centralbankens bankfullmäktige. I november tog fullmäktige emot bankfullmäktige från Finlands Bank till ett endagsseminarium i Riksbanken. Vid seminariet behandlades fullmäktiges roll, Riksbankens organisation, Riksbankens penningpolitik och den finansiella krisen samt läget i Baltikum.

Fullmäktiges ledamöter genomförde tillsammans med ledamöter ur direktionen en studieresa till Washington D.C. och New York under hösten 2009. Resans syfte var att få en ökad förståelse för den ekonomiska och finansiella utvecklingen och de åtgärder som vidtagits under den finansiella krisen samt att få en större inblick i olika ekonomiska och finansiella institutioner i USA. De institutioner som besöktes var Board of Governors of the Federal Reserve System i Washington, Federal Reserve Bank of New York, IMF, US Treasury, Council of Economic Advisers vid Vita huset, Peterson Institute for International Economics, CLS Bank International samt Fortress Investment Group.

I februari var fullmäktiges ordförande och vice ordförande i Moskva för att besöka den ryska centralbanken och centralbankschefen. Syftet var att lära mer om hur de hanterat krisen i banksystemet.

Några ledamöter ur fullmäktige besökte Tallinn i mars för att lära mer om den estländska situationen i den globala finanskrisen. Gruppen träffade Estlands president, parlamentets talman, centralbankschefen samt ministern för ekonomi och kommunikation.

I december var några ledamöter i Riga för att på motsvarande sätt lära mer om den lettiska situationen. Gruppen träffade premiärministern, centralbankschefen, ordföranden i budget- och finansutskottet samt finansministern.

Uppföljning av direktionens arbete

Ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige följde direktionens arbete under året. Bland annat deltog de i direktionens sammanträden, något som finansutskottet uttalat som en av de viktigaste delarna i fullmäktiges kontrollerande funktion. Utskottet uttryckte våren 2008 i sin utvärdering av penningpolitiken att man välkomnar och stöder fullmäktiges arbete med att vidareutveckla den kontrollerande funktionen. Som ett led i denna utveckling deltog ordföranden och vice ordföranden under året i fler informella möten. Bland annat deltog de vid vissa beredningsmöten i den penningpolitiska processen. Arbetet med att utveckla rollen fortsätter.

Ledamöterna i direktionen deltog normalt i fullmäktiges sammanträden och lämnade då regelbundet redogörelser för viktigare beslut och händelser i Riksbankens verksamhet. Direktionen lämnade bland annat redogörelser för den aktuella penningpolitiken och för arbetet med att övervaka stabiliteten i det finansiella systemet. Fullmäktige fick också löpande information om läget på de finansiella marknaderna och om de åtgärder som Riksbanken vidtagit under den finansiella krisen. I maj fick fullmäktige ta del av direktionens diskussioner om en förstärkning av valutareserven och hade inga kommentarer med anledning av informationen. Fullmäktige fick även information om budgeten, verksamhetsplanen, utvecklingen av risker och resultat i tillgångsförvaltningen, resultatet av Riksbankens medarbetarenkät, arbetet med jämställdhet och mångfald, utfallet i övrigt av verksamheten och om internrevisionens verksamhet. Vid decembersammanträdet fick fullmäktige information om behovet av en utredning för att se vilka förändringar som kan behöva göras i det finansiella regelverket till följd av iakttagelser under den finansiella krisen.

Fullmäktige fick information om de remissyttranden direktionen beslutade om under året. Direktionen informerade även fullmäktige om sina beslut om mål och strategi för det internationella arbetet och om viktiga internationella möten med till exempel IMF.

Under året informerade direktionen om förändringar av den penningpolitiska kommunikationspolicyn. Fullmäktige hade inga invändningar mot att policyn infördes. Fullmäktige fick även information om ändringar i instruktionen med anledning av omorganisationen av bankens juridiska tjänster, av samordning, stöd och kontroll i riskfrågor liksom av arbetet med internationella frågor. Vidare informerade direktionen om Riksbankens planer för ett nytt riksbankskontor i Stockholmsområdet.

För att komplettera informationen vid sammanträdena inbjöd direktionen fullmäktige till frukostmöten för att ge direkt information efter de penningpolitiska beslut som inte låg i nära anslutning till fullmäktiges ordinarie sammanträden. Fullmäktiges ledamöter bjöds också in till de informationsseminarier som Riksbanken höll för riksdagens utskott.

Fullmäktiges ordförande och vice ordförande talade båda vid konferensen ”Tio år med självständig Riksbank” som Riksbanken arrangerade i september. Övriga talare var bland annat nuvarande och tidigare riksbankschefer och

ordföranden i finansutskottet. Inbjudna att delta i konferensen var representanter för fullmäktige, riksdagen, statliga myndigheter, näringslivet och akademiska forskare.

Fullmäktiges granskning av Riksbankens verksamhet

Fullmäktiges revisionsenhet arbetade under året i enlighet med en revisionsplan som fastställts av fullmäktige. Revisionsenheten gjorde en registeranalys av värdepapperstransaktioner och granskade erhållna panter relativt Riksbankens utlåning, implementeringen av fastställda policyer, tillgångsförvaltningen och exponeringar på grund av stora växelkursförändringar samt Riksbankens förslag till vinstdisposition. Granskningarna ledde inte till några anmärkningar. Fullmäktige fick även information om Riksrevisionens granskning av Riksbankens verksamhet.

I fullmäktiges löpande uppföljning av direktionsledamöternas arbete under 2009 framkom ingenting som föranledde fullmäktige att rikta någon anmärkning mot deras tjänsteutövning.

2 BALANSRÄKNING OCH RESULTATRÄKNING

Redovisningsprinciper

Riksbankens balansräkning och resultaträkning har upprättats enligt riksbankslagen med tillämpning av Regler för bokföring och årsredovisning i Sveriges riksbank fastställda av direktionen den 5 november 2008 (dnr 2008-786-ADM).

Reglerna för löpande bokföring är hämtade från förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring och reglerna för årsredovisning från Europeiska centralbankssystemets riktlinjer för redovisning (ECB/2006/16). Riksbanken ska enligt 10 kap. 3 § riksbankslagen i aktuella delar tillämpa Europeiska centralbankssystemets riktlinjer för redovisning.

Redovisningsprinciperna har inte ändrats under 2009.

Grundläggande redovisningsprinciper

Följande grundläggande redovisningsprinciper har tillämpats:

- Redovisningen ska återspegla den ekonomiska verkligheten och präglas av öppenhet.
- Värderingen av tillgångar och skulder liksom resultatavräkningen ska präglas av försiktighet.
- Tillgångar och skulder ska justeras så att hänsyn tas till händelser som inträffar mellan räkenskapsårets utgång och den dag då direktionen godkänner årsredovisningen, förutsatt att dessa händelser påverkat värdet på tillgångarna eller skulderna per bokslutsdagen.
- Vid värderingen av tillgångar och skulder ska det förutsättas att verksamheten kommer att fortsätta.
- Inkomster och utgifter ska redovisas som intäkter och kostnader på den redovisningsperiod då de intjänas eller uppkommer oavsett tidpunkten för betalning.
- Kriterierna för värdering av balansräkningsposter och för resultatavräkning ska tillämpas konsekvent.

Redovisning av tillgångar och skulder

Tillgångar och skulder redovisas i balansräkningen endast om det är sannolikt att ett eventuellt framtida ekonomiskt resultat med anknytning till tillgången eller skulden kommer att utgöra ett flöde till eller från Riksbanken och att i princip alla risker och rättigheter med anknytning till tillgången eller skulden har överlåtit.

Affärsdagsredovisning

Valutatransaktioner och värdepapperstransaktioner bokförs i balansräkningen på likviddagen. Realiserade vinster och förluster från nettoförsäljningar bokförs på affärsdagen.

Värderingsregler för balansräkningen

Guld och värdepapper värderas till de valutakurser och priser som råder på bokslutsdagen.

Fordringar, tillgodohavanden och skulder värderas till det nominella värdet. Belopp i utländsk valuta omräknas till bokslutsdagens valutakurs med undantag av fordringar och skulder som redovisas under posterna övriga tillgångar och övriga skulder. Dessa värderas till affärsdagens valutakurs.

Aktier och andelar värderas till anskaffningsvärdet.

Materiella och immateriella anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärdet och skrivs av enligt plan. Nedskrivningar görs där värdeminskningen bedöms varaktig. Uppskrivning får endast ske om tillgången har ett tillförlitligt och bestående värde som väsentligt överstiger bokfört värde. Avskrivningstiden för byggnader är 50 år och för övriga fastighetsanläggningar 5–10 år. Avskrivningstiden för maskiner och inventarier inklusive datorer är 3–7 år. Direkta personalkostnader hänförliga till egenutvecklade IT-investeringar inräknas i anskaffningsvärdet för tillgången.

Reverserade transaktioner

Repoavtal redovisas som lånetransaktioner i stället för att påverka värdepappers- eller guldinnehavet. Med repoavtal avses ett avtal om försäljning av tillgångar, såsom värdepapper och guld, där säljaren samtidigt förbinder sig att köpa tillbaka motsvarande tillgångar till ett överenskommet pris vid en framtida tidpunkt.

De tillgångar som Riksbanken lämnar som säkerhet vid inlåningsrepor redovisas fortsatt i balansräkningen och värderas enligt de regler som gäller för Riksbankens övriga värdepappers- och guldinnehav. Belopp som motsvarar erhållen köpeskilling redovisas som skuld, och de överförda tillgångarna redovisas inom linjen.

Tillgångar som Riksbanken erhåller vid utlåningsrepor redovisas inte i balansräkningen eftersom de är att betrakta som säkerhet för lån. Belopp som motsvarar erlagd köpeskilling redovisas som en fordran. Skillnaden mellan repans båda likvidbelopp (avista och termin) periodiseras över repans löptid.

Transaktioner som genomförs inom ramen för avtal om automatiserade repor redovisas i balansräkningen endast om säkerhet ställts i form av kontanter under transaktionens hela löptid.

Sedlar och mynt

Balansräkningsposten utelöpande sedlar och mynt beräknas genom att värdet motsvarande de sedlar och mynt Riksbanken mottagit från tillverkarna redu-

ceras dels med värdet motsvarande de sedlar och mynt som ingår i Riksbankens lager, dels med värdet motsvarande de sedlar och mynt Riksbanken makulerat och avskrivit. Utelöpande sedlar och mynt som upphört att vara lagliga betalningsmedel förs till resultaträkningen senast då dessa inte längre löses in av Riksbanken. De bör dock föras till resultaträkningen tidigare om endast ett mindre belopp förväntas återstå att lösa in och det samtidigt görs en avsättning för detta belopp.

Resultatavräkning

Realiserade vinster och realiserade förluster förs till resultaträkningen.

Orealiserade vinster förs till ett värderegleringskonto i balansräkningen.

Orealiserade förluster förs till resultaträkningen om de överstiger orealiserade vinster som eventuellt tidigare finns bokförda på det korresponderande värderegleringskontot. Orealiserade förluster som förs till resultaträkningen får inte återföras mot nya orealiserade vinster de påföljande åren. Orealiserade förluster i ett visst värdepapper, en viss valuta eller guld nettas inte mot orealiserade vinster i andra värdepapper, valutor eller guld.

Överkurser och underkurser på förvärvade värdepapper beräknas och redovisas som en del av ränteintäkterna och skrivs av under värdepapperens återstående löptid.

Transaktionskostnader

För guld, instrument i utländsk valuta och värdepapper används genomsnittsmetoden dagligen för att fastställa anskaffningskostnaden för sålda poster, när valutakurs- och priset effekter beräknas. Vid nettoförvärv av valuta och guld läggs den genomsnittliga anskaffningskostnaden för dagens förvärv av varje enskild valuta och guld till den föregående dagens innehav så att ett nytt vägt genomsnitt av valutakursen eller guldpriset erhålls. Vid nettoförsäljning beräknas det realiserade resultatet baserat på den genomsnittliga anskaffningskostnaden den föregående dagen för innehavet i fråga.

Derivatinstrument

Derivatinstrument värderas kontrakt för kontrakt inom varje grupp av derivatinstrument. Grupper med positivt värde redovisas som tillgång och med negativt värde som skuld.

Valutaterminer bokförs till ett värde som motsvarar kontraktets valutabelopp multiplicerat med skillnaden mellan bokslutsdagens och affärsdagens valutakurs (avista). Skillnaden mellan affärsdagens valutakurs (avista) och den avtalade terminsvalutakursen periodiseras som ränta under kontraktets löptid.

På affärsdagen bokförs såld valuta, multiplicerat med skillnaden mellan affärsdagens valutakurs (avista) och den genomsnittliga anskaffningskursen som realiserat resultat.

Avistaledet i valutaswappar bokförs på likviddagen till affärsdagens valutakurs (avista). Terminsledet i valutaswappar bokförs på samma sätt som valutaterminer, det vill säga till ett värde som motsvarar kontraktets valutabelopp multiplicerat med skillnaden mellan bokslutsdagens och affärsdagens valutakurs (avista). Skillnaden mellan affärsdagens valutakurs (avista) och den avtalade terminsväxelkursen periodiseras som ränta under kontraktets löptid. Till skillnad mot vid valutaterminer uppkommer inga realiserade valutakursresultat vid bokföring av valutaswappar.

Ränteswappar bokförs, för både de inkommande och utgående transaktionerna, till ett värde som motsvarar skillnaden mellan kontraktets nominella belopp och det nominella beloppet omräknat till bokslutsdagens pris. Det framräknade beloppet omräknas till kronor med bokslutsdagens valutakurs.

Guldoptioner bokförs på affärsdagen till ett belopp som motsvarar erlagd alternativt erhållen premie. Vid bokslut justeras det bokförda värdet till ett värde som motsvarar kontraktets antal uns omräknat till bokslutsdagens optionspris och valutakurs. Optionspriset beräknas utifrån en vedertagen beräkningsmodell.

Futurekontrakt bokförs dagligen som realiserat resultat till ett belopp som motsvarar det värde som beräknats vid den dagliga avräkningen.

Balansräkning

Miljoner kronor

Tillgångar

		2009-12-31	2008-12-31
Guld	Not 1	31 691	29 976
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige			
Fordringar på IMF	Not 2	30 898	6 261
Banktillgodohavanden och värdepapper	Not 3	271 450	194 187
		302 348	200 448
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande i Sverige	Not 4	–	196 124
Utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter			
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	Not 5	–	–
Finjusterande transaktioner	Not 6	–	–
Strukturella transaktioner	Not 7	368 801	264 800
Utlåningsfacilitet	Not 8	1	0
Övrig utlåning	Not 9	–	1 662
		368 802	266 462
Övriga tillgångar			
Materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not 10	406	421
Finansiella tillgångar	Not 11	521	524
Derivatinstrument	Not 12	136	8
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not 13	4 608	5 931
Övriga tillgångar	Not 14	326	317
		5 997	7 201
Summa tillgångar		708 838	700 211

Skulder och eget kapital

		2009-12-31	2008-12-31
Utelöpande sedlar och mynt			
Sedlar	Not 15	104 590	106 266
Mynt	Not 16	6 073	6 007
		110 663	112 273
Skulder i svenska kronor till penningpolitiska motparter			
Inlåningsfacilitet	Not 17	56	32
Finjusterande transaktioner	Not 18	171 107	206 664
		171 163	206 696
Emitterade skuldcertifikat	Not 19	192 222	48 946
Skulder i svenska kronor till hemmahörande i Sverige	Not 20	–	104
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	Not 21	70	189 248
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige	Not 22	92 544	1 862
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	Not 23	–	8 688
Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF	Not 24	25 216	2 979
Övriga skulder			
Derivatinstrument	Not 25	3	9 254
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 26	606	697
Övriga skulder	Not 27	53	47
		662	9 998
Avsättningar	Not 28	251	264
Värderegleringskonton	Not 29	37 818	49 228
Eget kapital			
Grundfond	Not 30	1 000	1 000
Reserver	Not 31	63 025	57 742
		64 025	58 742
Årets resultat		14 204	11 183
Summa skulder och eget kapital		708 838	700 211

Inom linjen förda poster, se not 44.

Resultaträkning

Miljoner kronor

		2009	2008
Ränteintäkter	Not 32	10 997	10 610
Räntekostnader	Not 33	-2 796	-2 600
Nettoreultat av finansiella transaktioner	Not 34	6 714	3 051
Avgifts- och provisionsintäkter	Not 35	58	43
Avgifts- och provisionskostnader	Not 36	-43	-8
Erhållna utdelningar	Not 37	55	45
Övriga intäkter	Not 38	16	824
Summa nettointäkter		15 001	11 965
Personalkostnader	Not 39	-342	-337
Administrationskostnader	Not 40	-267	-264
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not 41	-71	-68
Sedel- och myntkostnader	Not 42	-117	-113
Övriga kostnader	Not 43	-	-
Summa kostnader		-797	-782
Årets resultat		14 204	11 183

Kassaflödesanalys

Miljoner kronor

LÖPANDE VERKSAMHET	2009-12-31	2008-12-31
<i>Kassaflöde från den löpande verksamhetens resultat</i>		
Erhållna räntor	13 231	8 873
Betalda räntor	-2 796	-2 599
Erhållet netto av finansiella transaktioner	7 192	4 271
Erhållna avgifter och provisioner	58	43
Betalda avgifter och provisioner	-43	-8
Övriga inbetalningar	16	11
Betalda förvaltningskostnader	-746	-663
	16 912	9 928
<i>Kassaflöde från den löpande verksamhetens tillgångar</i>		
Guld	1 059	1 102
Fordringar på IMF	-26 845	-1 078
Värdepapper	-101 703	-6 468
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande i Sverige	189 193	-189 193
Strukturella transaktioner	-104 001	-264 800
Övriga tillgångsposter	1 656	-1 653
	-40 641	-462 090
<i>Kassaflöde från den löpande verksamhetens skulder</i>		
Utelöpande sedlar och mynt	-1 610	-1 238
Skulder i svenska kronor till penningpolitiska motparter	-35 533	206 553
Emitterade skuldcertifikat	143 276	48 946
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	-189 178	189 166
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige	85 897	-
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	-7 437	-4 610
Övriga skuldposter	25 691	1 367
	21 106	440 184
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-2 623	-11 978

Tabellen fortsätter på nästa sida.

	2009-12-31	2008-12-31
INVESTERINGSVERKSAMHET		
Förvärv och avyttringar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-56	-37
Förvärv och avyttringar av finansiella tillgångar	3	-
Erhållen utdelning	55	45
Kassaflöde från investeringsverksamheten	2	8
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Inleverans till statsverket	-5 900	-3 600
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-5 900	-3 600
Periodens kassaflöde	-8 521	-15 570
Likvida medel vid periodens början	12 399	27 235
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-2 623	-11 978
Kassaflöde från investeringsverksamheten	2	8
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-5 900	-3 600
Kursdifferens i likvida medel	-737	734
Likvida medel vid periodens slut	3 141	12 399
Specifikation av likvida medel		
	2009-12-31	2008-12-31
Banktillgodohavanden i utländsk valuta, se not 3	3 140	12 399
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	-	-
Finjusterande transaktioner	-	-
Utlåningsfacilitet	1	-
Summa likvida medel	3 141	12 399

Kassaflödesanalysen visar in- och utbetalningar under perioden samt likvida medel vid periodens början och slut. Kassaflödesanalysen delas in i betalningar från den löpande verksamheten, investeringsverksamheten och finansieringsverksamheten.

Den löpande verksamheten

Kassaflöden som är hänförliga till den löpande verksamheten härrör från Riksbankens huvudsakliga verksamhet. Kassaflödet från den löpande verksamheten utgår från resultatet. Justering görs för poster som inte påverkar kassaflödet alternativt inte hör till den löpande verksamheten. Därutöver ingår

kassaflödespåverkande förändringar av sådana balansräkningsposter som ingår i den löpande verksamheten.

Investeringsverksamheten

Investeringsverksamheten består av förvärv och försäljningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar samt de aktier och andelar som redovisas under posten finansiella tillgångar. Därutöver ingår erhållen utdelning från aktie- och andelsinnehavet.

Finansieringsverksamheten

Finansieringsverksamheten består av förändring i eget kapital som normalt sker genom utdelning, även kallad inleverans till statsverket.

Noter

Miljoner kronor

Förekommande sifferuppgifter inom parentes avser 2008.

Not 1 Guld

	2009-12-31	2008-12-31
Kvantitet		
Uns (miljoner)	4,0421	4,4049
Pris		
US-dollar/uns	1 096,1990	867,4480
Kronor/US-dollar	7,1521	7,8449
Bokfört värde	31 691	29 976

Per den 31 december 2009 innehar Riksbanken 4,0 miljoner uns (troy/oz) guld, vilket motsvarar 125,7 ton. Under 2009 har Riksbanken avytttrat 0,4 miljoner uns guld, vilket motsvarar 11,3 ton.

Not 2 Fordringar på IMF

	2009-12-31	2008-12-31
Särskilda dragningsrätter	25 685	2 401
Reservposition i IMF		
Insatskapital (kvot)	26 859	28 946
IMF kronkonto	-21 854	-25 311
Övriga fordringar	208	225
Summa	30 898	6 261

Riksbankens innehav av särskilda dragningsrätter (SDR) uppgår till 2 291 miljoner SDR (199). Under 2009 tilldelades Riksbanken dragningsrätter om totalt 2 002,5 miljoner SDR, varav 1 776 miljoner i augusti och 226,5 miljoner i september. Ett belopp motsvarande de SDR som sammanlagt tilldelats av IMF redovisas som skuld. Se not 24.

Under posten reservposition i IMF netto redovisas Riksbankens totala insatskapital (kvoten) i Internationella valutafonden (IMF) om 2 395,5 miljoner SDR, med valutafondens konto för svenska kronor.

Posten övriga fordringar avser en räntefri insättning hos IMF som förvaltare av bidrag för IMF:s andel av skuldlättnadsinitiativet HIPC (Heavily Indebted Poor Countries) och för fondens mjuka utlåning. Insättningen om totalt 18,6 miljoner SDR ska vara återbetald den 1 januari 2019.

Vid utgången av 2009 har Riksbanken dessutom en fordran på IMF om 16,3 miljoner SDR (16,3) som avser medel som IMF får använda vid ränte- och kreditförluster till följd av dröjsmål. Medlen har överförts genom att IMF löpande gjort avdrag från ränteutbetalningar som avser Riksbankens reservposition i IMF. Riksbanken har löpande bokfört dessa avdrag i resultaträk-

ningen. Därför finns de inte upptagna som fordran på IMF i Riksbankens balansräkning. I januari 2009 har Riksbanken, i enlighet med förslag från IMF och efter riksdagens medgivande, meddelat IMF att de får använda 5,1 miljoner SDR av dessa medel för att finansiera avskrivning av Liberias skuld till IMF.

Not 3 Banktillgodohavanden och värdepapper

	2009-12-31	2008-12-31
Banktillgodohavanden	3 140	12 399
Värdepapper	268 310	181 788
Summa	271 450	194 187

Denna post består till övervägande del av utländska statspapper och statsgaranterade värdepapper samt därutöver av tillgodohavanden i utländska banker såsom tidsbegränsad utlåning och behållningar på bankkonton.

Banktillgodohavandena och värdepapperen är denominerade i euro, amerikanska dollar, brittiska pund, australiensiska dollar, kanadensiska dollar, norska kronor och japanska yen. Fördelningen framgår av tabellen nedan.

	2009-12-31	2008-12-31
Euro	138 476	95 518
Amerikanska dollar	96 317	56 270
Brittiska pund	17 653	17 683
Australiensiska dollar	9 529	10 834
Kanadensiska dollar	9 473	9 018
Lettiska lats	–	2 865
Isländska kronor	–	1 997
Norska kronor	2	2
Japanska yen	0	0
Summa	271 450	194 187

Banktillgodohavanden och värdepapper fördelade enligt löptid

Löptid	Banktillgodohavanden	Värdepapper
Upp till 1 månad	3 140	–
Över 1 månad, upp till 3 månader	–	–
Över 3 månader, upp till 1 år	–	38 734
Över 1 år, upp till 5 år	–	184 531
Över 5 år	–	45 045
Summa	3 140	268 310

Som en del av förvaltningen av valutareserven deltar Riksbanken i automatiserade värdepapperslåneprogram med två depåbanker, där dessa å Riksbankens vägnar lånar ut värdepapper i utbyte mot andra värdepapper. Per den 31 december 2009 uppgick värdet på utlånade värdepapper till 26 717 miljoner kronor (34 835).

Not 4 Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande i Sverige

Under denna post redovisas Riksbankens utlåning i utländsk valuta till penningpolitiska motparter. Riksbankens likviditetsstödjande utlåning i dollar till svenska banker som upphörde i oktober 2009 redovisades under denna post.

Not 5 Huvudsakliga refinansieringstransaktioner

Under denna post redovisas Riksbankens regelbundna penningpolitiska repo-transaktioner. Denna utlåning sker till Riksbankens viktigaste styrränta, det vill säga reporäntan, med en löptid på i regel en vecka.

Not 6 Finjusterande transaktioner

Under denna post redovisas utlåning vars syfte är att finjustera likviditeten i det finansiella systemet. Denna utlåning sker i regel över natten.

Not 7 Strukturella transaktioner

Under denna post redovisas Riksbankens utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter med en i regel längre löptid än för huvudsakliga och finjusterande transaktioner. Denna utlåning kan antingen syfta till att tillfredsställa den finansiella sektorns finansieringsbehov på längre sikt eller att påverka Riksbankens strukturella position gentemot den finansiella sektorn. Dessa transaktioner syftar inte till att sända penningpolitiska signaler. Alternativt kan denna utlåning ges till fast ränta och med upp till tolv månaders löptid i syfte att sända penningpolitiska signaler som ska bidra till lägre räntor på lån till företag och hushåll. Vid utgången av 2009 uppgick utlåningen till fast ränta till 295 301 miljoner kronor (-).

Not 8 Utlåningsfacilitet

Under denna post redovisas utlåning över natten till bankerna på deras RIX-konton i Riksbanken.

Not 9 Övrig utlåning

Under denna post redovisades Riksbankens likviditetsstöd till Kaupthing Bank Sverige AB. Denna fordran reglerades i mars 2009.

Not 10 Materiella och immateriella anläggningstillgångar

	2009-12-31	2008-12-31
Byggnader och mark		
Anskaffningsvärde, årets början	337	337
Årets förvärv	38	–
Årets avyttringar	–	–
Anskaffningsvärde, årets slut	375	337
Ack. avskrivningar, årets början	–134	–125
Årets avskrivningar	–9	–9
Årets avyttringar	–	–
Ack. avskrivningar, årets slut	–143	–134
Bokfört värde	232	203
Maskiner och inventarier		
Anskaffningsvärde, årets början	598	567
Årets förvärv	18	37
Årets avyttringar	–99	–6
Anskaffningsvärde, årets slut	517	598
Ack. avskrivningar, årets början	–380	–327
Årets avskrivningar	–62	–59
Årets avyttringar	99	6
Ack. avskrivningar, årets slut	–343	–380
Bokfört värde	174	218
Summa	406	421
Taxeringsvärde		
Byggnader	–	–
Mark	–	–

Under posten byggnader och mark redovisas två fastigheter, huvudkontoret i Stockholm samt mark i Sigtuna kommun. Dessa klassificeras som specialenheter och är därför inte skattepliktiga.

2009 års förvärv avser bland annat inköp av mark och anläggningar för den nya kontantdepån i Sigtuna kommun om 38 miljoner kronor och personatorutrustning om 3 miljoner kronor (3).

I posten bokfört värde maskiner och inventarier ingår immateriella anläggningstillgångar i form av applikationssystem med 97 miljoner kronor (124).

Not 11 Finansiella tillgångar

	2009-12-31	2008-12-31
Aktier och andelar		
BIS		
17 244 aktier à nominellt 5 000 SDR varav 25 % är inbetalt	441	441
Europeiska centralbanken		
7 % av 2,2582 % av totala andelsbe- loppet, 9 106 093,68 EUR	79	82
SWIFT		
10 (35) aktier à nominellt 125 EUR	1	1
Summa	521	524

Per den 1 januari 2009 justerades Riksbankens procentuella andel i Europeiska centralbanken från 2,3313 procent till 2,2582 procent, och det inbetalda andelsbeloppet justerades ned med 294 772,58 euro. Detta gjordes med anledning av att fördelningsnyckeln ändrades för samtliga EU-länder. EU-länder som inte övergått till euro betalar endast in 7 procent av sin procentuella andel.

Not 12 Derivatinstrument

	2009-12-31	2008-12-31
Valutaswappar, positivt värde	332	–
Valutaswappar, negativt värde	–196	–
Valutaterminer, positivt värde	–	8
Summa	136	8

Under denna post redovisas derivatinstrumentgrupper med positivt värde.

Derivatkontraktens nominella belopp som redovisas inom linjen (se not 44) framgår nedan.

	2009-12-31	2008-12-31
Valutaswappar, positivt värde	11 278	–
Valutaswappar, negativt värde	7 474	–
Valutaterminer, positivt värde	–	706
Summa	18 752	706

Not 13 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Under denna post redovisas förutbetalda kostnader och upplupna intäkter. Posten innehåller främst upplupna obligationsräntor om 3 741 miljoner kronor (2 501) samt upplupna ränteintäkter för utlåning i form av strukturella transaktioner om 526 miljoner kronor (2 301).

Not 14 Övriga tillgångar

	2009-12-31	2008-12-31
Personallån	290	283
Kundfordringar	3	6
Fordran på Crane & Co. Inc.	21	20
Momsfordran	6	6
Banktillgodohavanden	6	2
Övrigt	0	0
Summa	326	317

Fordran på Crane & Co. Inc. avser en del av försäljningslikviden för Crane AB och kommer att regleras med 3 miljoner amerikanska dollar 2011.

Not 15 Sedlar

De utelöpande sedlarna fördelar sig på följande valörer:

	2009-12-31	2008-12-31
1 000 kronor	31 367	34 302
500 kronor	59 447	58 021
100 kronor	9 866	9 999
50 kronor	1 253	1 257
20 kronor	1 759	1 735
Minnessedlar	2	2
Ogiltiga sedlar efter 2005	896	950
Summa	104 590	106 266

Posten ogiltiga sedlar efter 2005 innehåller utelöpande sedlar som upphörde att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av 2005. Sedlar som varit ogiltiga i över 10 år skrivs av från den utelöpande sedelskulden och förs till resultatet reducerat med ett mindre belopp som förs till posten avsättningar. Riksbanken får lösa in ogiltiga sedlar om det finns särskilda skäl.

Not 16 Mynt

De utelöpande mynten fördelar sig på följande valörer:

	2009-12-31	2008-12-31
10 kronor	2 548	2 518
5 kronor	1 313	1 303
2 kronor	8	8
1 krona	1 349	1 330
50 öre	197	188
Minnesmynt	658	660
Summa	6 073	6 007

Not 17 Inlåningsfacilitet

Under denna post redovisas inlåning över natten från bankerna på deras RIX-konton i Riksbanken.

Not 18 Finjusterande transaktioner

Under denna post redovisas inlåning vars syfte är att finjustera likviditeten i det finansiella systemet. Denna inlåning sker i regel över natten.

Not 19 Emitterade skuldcertifikat

Under denna post redovisas Riksbankens emission av skuldcertifikat vars syfte är att dra in likviditet från det finansiella systemet. Denna inlåning sker till Riksbankens viktigaste styrränta, det vill säga reporäntan, med en löptid på en vecka.

Not 20 Skulder i svenska kronor till hemmahörande i Sverige

Under denna post redovisades per den 31 december 2008 konton i svenska kronor som Riksbanken höll för Kaupthings räkning. Skulden reglerades i mars 2009.

Not 21 Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige

Under denna post redovisas konton i svenska kronor som Riksbanken håller för andra centralbankers och internationella organisationers räkning. Vid utgången av 2008 uppgick saldot för den amerikanska centralbanken, Federal Reserve, till 189 193 miljoner kronor, vilket förklarades av att kontot användes vid betalning av 25 000 miljoner amerikanska dollar inom ramen för swapavtal med Federal Reserve. Detta swapavtal utnyttjades till och med oktober 2009.

Not 22 Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige

Under denna post redovisas från och med juni 2009 upplåning av utländsk valuta från Riksgälden. Upplåningen har gjorts i syfte att förstärka valutareserven.

Per den 31 december 2008 redovisades under denna post en skuld till Kaupthing hf för en mottagen säkerhet om 170 miljoner euro som avsåg Riksbankens utlåning till Kaupthing Bank Sverige AB. Säkerheten mottogs i form av insättning på ett konto som Riksbanken har hos en annan centralbank. Denna skuld reglerades i mars 2009.

Not 23 Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige

Belopp motsvarande erhållen köpeskilling i utländsk valuta för inlåningsrepor redovisas under denna post.

Inlåningens valutafördelning framgår av tabellen nedan.

	2009-12-31	2008-12-31
Euro	–	7 297
Amerikanska dollar	–	–
Brittiska pund	–	168
Kanadensiska dollar	–	–
Australiensiska dollar	–	1 223
Summa	–	8 688

Not 24 Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF

Under denna post redovisas Riksbankens skuld motsvarande de särskilda dragningsrätter (SDR) som ursprungligen tilldelades av IMF. Den sammanlagda tilldelningen uppgår till 2 249 miljoner SDR (246,5). Under 2009 tilldelades Riksbanken dragningsrätter om totalt 2 002,5 miljoner SDR, varav 1 776 miljoner i augusti och 226,5 miljoner i september. Det aktuella innehavet av SDR uppgår till 2 291 miljoner SDR (199) och redovisas under posten fordringar på IMF. Se not 2.

Not 25 Derivatinstrument

	2009-12-31	2008-12-31
Valutaterminer, positivt värde	–	–
Valutaterminer, negativt värde	3	–
Valutaswappar, positivt värde	–	–571
Valutaswappar, negativt värde	–	9 825
Ränteswappar, negativt värde	–	–
Summa	3	9 254

Under denna post redovisas grupper av derivatinstrument med negativt värde.

Derivatkontraktens nominella belopp, som redovisas inom linjen (se not 44), framgår av tabellen nedan.

	2009-12-31	2008-12-31
Valutaterminer, positivt värde	–	–
Valutaterminer, negativt värde	1 138	–
Valutaswappar, positivt värde	–	49 308
Valutaswappar, negativt värde	–	174 958
Ränteswappar, negativt värde	–	–
Summa	1 138	224 266

Not 26 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Under denna post redovisas upplupna kostnader och förutbetalda intäkter, varav 494 miljoner kronor avser upplupna räntekostnader för inlåning från Riksgälden. Vid utgången av 2008 avsåg posten främst upplupna valuta-swapräntor.

Not 27 Övriga skulder

	2009-12-31	2008-12-31
Leverantörsskuld	32	25
Övrigt	21	22
Summa	53	47

Not 28 Avsättningar

	2009-12-31	2008-12-31
Pensionsskuld	133	134
Ogiltiga sedlar	65	74
Hysesavtal Malmökontoret	47	51
Trygghetsstiftelsen	6	5
Summa	251	264

Pensionsskulden har beräknats av Statens pensionsverk (SPV). 119 miljoner kronor (124) avser PA 91-pensionärer med avgångsdag före 2003, och 14 miljoner kronor (10) avser personer som från och med 2003 beviljats delpension alternativt pensionsersättning före 65 års ålder. Riksbanken löste per den 31 december 2002 in sin pensionsskuld för de personer som vid denna tidpunkt hade en anställning eller rätt till livränta hos Riksbanken.

I posten avsättningar ingår även 65 miljoner kronor (74) för den bedömda framtida kostnaden för skuldavskrivna sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel men som Riksbanken fortfarande kan lösa in. Vidare ingår 47 miljoner kronor (51) för den bedömda framtida hyreskostnaden för kontoret i Malmö som avvecklades 2006. Dessutom ingår 6 miljoner kronor (5) för kompetensutveckling och kompetensväxling som avsatts i enlighet med avtal med Trygghetsstiftelsen.

Not 29 Värderingskonton

	2009-12-31	2008-12-31
Priseffekt	5 597	11 220
Valutakurseffekt	12 327	20 888
Guldvärdeeffekt	19 894	17 120
Summa	37 818	49 228

På särskilda värderingskonton redovisas från och med 2004 realiserade vinster och förluster som utgörs av skillnaden mellan anskaffningsvärde och marknadsvärde. Vid övergången 2004 beslutades att anskaffningsvärdena

skulle motsvara marknadsvärdena per den 31 december 2003. Om de orealiserade förlusterna överstiger de orealiserade vinsterna vid årets slut redovisas skillnaden i resultaträkningen. Denna beräkning sker värdepapper för värdepapper och valuta för valuta.

Priseffekten består främst av orealiserade värdepappersvinster.

Valutakurseffektens fördelning framgår av följande tabell.

	2009-12-31	2008-12-31
Euro	5 765	14 473
Amerikanska dollar	1 263	5 028
Brittiska pund	170	–
Australiensiska dollar	1 472	221
Kanadensiska dollar	1 234	703
Särskilda dragningsrätter	494	106
Norska kronor	1 929	357
Summa	12 327	20 888

Not 30 Grundfond

Riksbanken ska enligt riksbankslagen ha en grundfond som uppgår till 1 000 miljoner kronor.

Not 31 Reserver

	2009-12-31	2008-12-31
Reservfond	500	500
Dispositionsfond	36 480	34 078
Resultatutjämningsfond	26 045	23 164
Summa	63 025	57 742

Riksbanken ska enligt riksbankslagen ha en reservfond som uppgår till 500 miljoner kronor och en dispositionsfond.

Dispositionsfonden och resultatutjämningsfonden används sedan 1988 enligt riktlinjerna för Riksbankens vinstdisposition som fastställdes samma år. Därutöver har dispositionsfonden använts till att föra uppskrivningsbelopp vid uppskrivning av tillgångar. Riksbankens guldinnehav skrevs upp till marknadsvärdet den 31 december 1998, och anläggningstillgångarna aktiverades i balansräkningen 1994 till anskaffningsvärdet minskat med avskrivningar. Under 2009 har omföring gjorts från delposterna uppskrivning av guldinnehav och anläggningstillgångar till vinstdisposition med 772 (804) respektive 2 (3) miljoner kronor till följd av årets avyttringar och avskrivningar av de uppskrivna tillgångarna. Värdet på BIS-aktierna skrevs upp 1996 för att motsvara marknadsvärdet på det guld som erlades som likvid för aktietilldelningen samma år.

Dessa dispositioner och uppskrivningar framgår av tabellen nedan.

	2009-12-31	2008-12-31
<i>Vinstdisposition:</i>		
Valutakurseffekt	8 057	7 450
Guldvärdeeffekt	5 764	4 712
Övrig vinstdisposition	13 713	12 197
<i>Uppskrivning av tillgångar:</i>		
Guldinnehav	8 604	9 376
Anläggningstillgångar	107	108
BIS-aktier	235	235
Summa	36 480	34 078

Förändringen av posterna grundfond, reserver och årets resultat förklaras av nedanstående tabell.

	Grundfond	Reserver	Årets resultat
Saldo 31 december 2008	1 000	57 742	11 183
Inleverans till statsverket			-5 900
<i>Överföring till/från:</i>			
Resultatutjämningsfond		2 881	-2 881
Dispositionsfond		2 402	-2 402
Årets resultat			14 204
Saldo 31 december 2009	1 000	63 025	14 204

Not 32 Ränteintäkter

	2009	2008
<i>Från utländska tillgångar:</i>		
Värdepapper	6 935	6 409
Banktillgodohavanden	1 169	1 567
Fordringar på IMF	44	83
Guldutlåning	-	4
Värdepapperslåneprogram	17	90
	8 165	8 153
<i>Från inhemska tillgångar:</i>		
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	-	90
Finjusterande transaktioner	-	7
Strukturella transaktioner	2 802	2 301
Utlåningsfacilitet	0	11
Övrig utlåning	25	43
Personallån	5	5
	2 832	2 457
Summa	10 997	10 610

Not 33 Räntekostnader

	2009	2008
<i>Från utländska skulder:</i>		
Inlåningsrepor	-177	-610
Särskilda dragningsrätter	-31	-66
Inlåning Riksgälden	-597	-
Derivatinstrument	-611	-256
	-1 416	-932
<i>Från inhemska skulder:</i>		
Finjusterande transaktioner	-698	-1 015
Emitterade skuldcertifikat	-651	-522
Inlåningsfacilitet	-0	-11
Kontantdepåer	-29	-119
Konton i svenska kronor	-2	-1
	-1 380	-1 668
Summa	-2 796	-2 600

Not 34 Nettoresultat av finansiella transaktioner

	2009	2008
Priseffekt	2 325	1 392
Valutakurseffekt	2 797	607
Guldvärdeeffekt	1 592	1 052
Summa	6 714	3 051

Priseffekten innefattar realiserade kursvinster och -förluster på värdepapper om 2 706 miljoner kronor (1 436) samt orealiserade kursförluster på värdepapper om -381 miljoner kronor (-44) som förts till resultatet till följd av nedskrivning av värdepappersinnehavet.

Valutakurseffekten innefattar realiserade valutakursvinster och -förluster om 2 797 miljoner kronor (2 488). Inga orealiserade valutakursförluster har i år förts till resultatet till följd av nedskrivning av valutainnehavet (-1 881).

Guldvärdeeffekten innefattar en realiserad vinst om 1 592 miljoner kronor (1 052).

Not 35 Avgifts- och provisionsintäkter

Posten innefattar års- och transaktionsavgifter för RIX-systemet med 58 miljoner kronor (43).

Not 36 Avgifts- och provisionskostnader

Posten innefattar främst depå- och transaktionskostnader för valutareservförvaltningen, vilka ökat under 2009 till följd av Riksbankens likviditetsstödjande åtgärder.

Not 37 Erhållna utdelningar

En utdelning på 55 miljoner kronor (45) har under 2009 erhållits från BIS.

Not 38 Övriga intäkter

	2009-12-31	2008-12-31
Mottagna ej inlösta kontanter	4	0
Ersättning infärgade sedlar m.m.	5	1
Myntrullar m.m.	–	4
Minnesmynt	0	1
Skuldavskrivna sedlar	–	813
Sida	3	4
Övrigt	4	1
Summa	16	824

Intäkterna från Sida avser ersättning för experthjälp till andra centralbanker i några utvecklingsländer. Posten skuldavskrivna sedlar avser 2008 års upplösning av ogiltiga sedlar som upphörde att vara lagliga betalningsmedel efter 1998.

Not 39 Personalkostnader

	2009	2008
Löner och andra ersättningar	–199	–197
Tillgångsförda löner	1	5
Sociala avgifter	–65	–66
	–263	–258
Pensionspremier	–34	–34
Pensionsutbetalningar	–19	–21
Förändring pensionsskuld	2	6
Särskild löneskatt	–13	–15
	–64	–64
Utbildning	–5	–6
Personalrepresentation	–3	–2
Övrigt	–7	–7
	–15	–15
Summa	–342	–337

Pensionspremier har utbetalats i enlighet med pensionsavtal för arbetstagare hos staten med flera, PA 03 och PA 91.

Posten pensionsutbetalningar avser utbetalningar dels till pensionärer med avgångsdag före 2003, dels till personer som från och med 2003 beviljats delpension alternativt pensionsersättning före 65 års ålder.

Löner och andra ersättningar till ledamöterna i direktionen uppgick under 2009 till 11,5 miljoner kronor, fördelat enligt följande.

	2009	2008
Stefan Ingves	1,9	1,9
Svante Öberg	2,0	1,9
Karolina Ekholm	1,5	–
Lars Nyberg	2,0	1,9
Lars E.O. Svensson	2,2	2,0
Barbro Wickman-Parak	1,9	1,9
Irma Rosenberg	–	2,4
Karensperiodlön	0	2,0
Summa	11,5	14,0

Därutöver har riksbankschefen under 2009 erhållit styrelsearvode om 0,7 miljoner kronor (0,6) från Bank for International Settlements (BIS).

Fullmäktige har beslutat att direktionsledamöterna under den lagstiftade karensperioden, på högst ett år efter att anställningen upphört, ska erhålla full lön för anställning utan tjänstgöringsskyldighet, dock med avräkning för eventuell inkomst av annan tjänst under tiden. Posten karensperiodlöner 2008 avser Irma Rosenbergs karensperiodlön som utbetalats under 2009.

Enligt ett fullmäktigebeslut om riktlinjer för pensionsvillkoren för Riksbankens direktionsledamöter från den 21 maj 1999 ska föreskriften (RFS 1996:4) utfärdad av riksdagens förvaltningsstyrelse om tillämpningen av förordningen (1995:1038) om statliga chefspensioner m.m. tillämpas för Riksbankens direktionsledamöter. Enligt denna föreskrift ska äldre bestämmelser från 1991 dock tillämpas för den som den 31 december 1996 omfattades av den upphävda förordningen om förordnandepension.

Förordningen (1995:1038) om statliga chefspensioner m.m. har upphävts och ersattes den 1 april 2003 av förordningen (2003:55) om avgångsförmåner för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning. Enligt denna förordning ska de nya bestämmelserna tillämpas från och med den 1 januari 2003. Bestämmelserna i förordningen om statliga chefspensioner ska dock fortfarande tillämpas på den som den 31 december 2002 hade en sådan chefsanställning som avses i förordningen, om arbetstagaren i oavbruten följd fortsätter sin anställning. Vidare ska bestämmelserna i den tidigare upphävda förordningen om förordnandepension m.m. fortfarande tillämpas på den som tidigare omfattades av denna.

Detta innebär följande: För Svante Öberg tillämpas den äldre förordningen (1991:1160) om förordnandepension m.m. För Lars Nyberg tillämpas den äldre förordningen (1995:1038) om statliga chefspensioner m.m. För Karolina Ekholm, Barbro Wickman-Parak och Lars E.O. Svensson tillämpas förordningen (2003:55) om avgångsförmåner för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning. För Stefan Ingves tillämpas samma förordning med undantag för minskning av inkomstgarantin för pensionen från IMF.

Stefan Ingves kan vidare enligt rådande ordning komma att få en viss pension från BIS. Denna betalas ut till styrelseledamöter som innehaft sitt uppdrag i BIS i minst fyra år, men först när de uppnått en ålder av 65 år. Pensionen beräknas på basis av utbetalda styrelsearvodet och uppgår till 1,82 procent av dessa.

Medelantalet årsarbetskrafter uppgick 2009 till 346 (354), varav 149 (152) kvinnor och 197 (202) män. Antalet årsarbetskrafter vid årets slut uppgick till 351 (348). Den totala sjukfrånvaron uppgick 2009 till 2,5 procent (2,4) av de anställdas sammanlagda arbetstid. Sjukfrånvaron under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer uppgick 2009 till 50,7 procent (55,8) av den totala sjukfrånvaron. Kvinnors sjukfrånvaro i relation till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för kvinnor uppgick 2009 till 2,8 procent (2,8), och mäns sjukfrånvaro i relation till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för män uppgick 2009 till 2,2 procent (2,0).

Av tabellen nedan framgår sjukfrånvaron för respektive åldersgrupp i relation till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för åldersgruppen.

	2009	2008
29 år eller yngre	0,5 %	0,5 %
30–49 år	1,6 %	1,2 %
50 år eller äldre	4,0 %	4,2 %

Not 40 Administrationskostnader

	2009	2008
Information, representation	-11	-12
Transport, resor	-15	-13
Konsultuppdrag	-49	-43
Övriga externa tjänster	-69	-66
IT-drift	-57	-61
Ekonomipris	-16	-16
Kontors- och fastighetsdrift	-45	-47
Övrigt	-5	-6
Summa	-267	-264

I informationskostnader ingår kostnader för Riksbankens löpande publikationer, bland annat de penningpolitiska rapporterna, de finansiella stabilitetsrapporterna och årsredovisningen.

Representationskostnaderna uppgick till 3,2 miljoner kronor (3,0).

I posten transport och resor ingår förutom resekostnader även kostnader för Riksbankens transporter av sedlar och mynt.

Konsultkostnaderna uppgår till 49 miljoner kronor (43). Häri ingår bland annat IT-konsulter om 31 miljoner kronor (28), varav konsultstöd inom betalningssystemet RIX uppgår till 4 miljoner kronor (4) och kontanthanteringssystemet Caesar till 2 miljoner kronor (2).

Inom övriga externa tjänster är den enskilt största posten statistikleveranser om 49 miljoner kronor (52) som avser ersättning till SCB för framtagande av bland annat betalningsbalans- och finansmarknadsstatistik. Därtill ingår revisionsarvode till Riksrevisionen och fullmäktiges revisorer med 3 miljoner kronor (2).

I posten IT-drift ingår licenskostnader om 38 miljoner kronor (41).

I posten ekonomipris ingår prissumman om 10 miljoner kronor (10) och administrationskostnader för detta pris om 6,5 miljoner kronor (6,5).

De största posterna inom kostnadsgruppen kontors- och fastighetsdrift består av ombyggnad och underhåll av Riksbankens lokaler, 9 miljoner kronor (14), och lokalhyra, 11 miljoner kronor (11).

Not 41 Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar

Under denna post redovisas planenliga avskrivningar av de materiella och immateriella anläggningstillgångarna.

Not 42 Sedel- och myntkostnader

Av den totala kostnaden för sedlar och mynt på 117 miljoner kronor (113) avser 80 miljoner kronor (30) inköp av bruksedlar, 37 miljoner kronor (75) inköp av bruksmynt och 0 miljoner kronor (8) inköp av minnesmynt.

Not 43 Övriga kostnader

Under posten övriga kostnader redovisas kostnader av engångskaraktär.

Not 44 Inom linjen förda poster

Ställda säkerheter

Vid utgången av 2009 har inga värdepapper ställts som säkerhet i samband med utländska värdepappersrepor (8 567).

Ansvarsförbindelser

De utestående ersättningskraven uppgick vid utgången av 2009 till 3 miljoner kronor (4).

Avtal där Riksbanken garanterar värdet på de svenska statsobligationer, stats-skuldväxlar och bostadsobligationer som används som säkerhet för intradagskrediter mellan affärsbankerna och centralbankerna inom euroområdet.

Åtagande mot Nobelstiftelsen att årligen ställa medel till förfogande för att dela ut ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne och administrationskostnader för detta pris. Åtagandet uppgick för 2009 till 16,5 miljoner kronor (16,5).

Förbindelse att till KPA Pensionsförsäkring AB betala kompletteringsersättning om så erfordras på grund av värdesäkring av de pensionsförmåner som

den försäkrade har rätt till. Åtagandet avser personal som 1971 övergick från Riksbanken till AB Tumba Bruk (numera Crane AB).

Eventualtillgångar

Vid utgången av 2009 hade Riksbanken inga utestående ersättningsanspråk (3).

Utlåningsavtal

Swapavtal med den isländska centralbanken Seðlabanki Íslands löpte ut under 2009.

Swapavtal med den lettiska centralbanken Latvijas Banka som innebär att Riksbanken per den 31 december 2009 hade ett åtagande att låna ut 500 miljoner euro (157), vilket motsvarar 5 125 miljoner kronor (1 725), i utbyte mot lettiska lats.

Åtagande att köpa alternativt sälja särskilda dragningsrätter (SDR) mot betalning i amerikanska dollar eller euro inom ett spann mellan 50 och 150 procent av Riksbankens sammanlagda nettotilldelning av SDR som vid utgången av 2009 uppgick till 2 249 miljoner SDR, vilket motsvarar 25 216 miljoner kronor.

Avtal under GAB (General Arrangements to Borrow) och NAB (New Arrangements to Borrow) om kreditarrangemang för IMF som uppgår till högst 850 miljoner SDR (850), vilket motsvarar 9 350 miljoner kronor (10 270).

Åtagande att tre månader efter eventuell anfordran betala till BIS återstående 75 procent av det nominella värdet av Riksbankens aktieinnehav i BIS. Åtagandet uppgick vid utgången av 2009 till 65 miljoner SDR (65), vilket motsvarar 729 miljoner kronor (785).

Inlåningsavtal

Swapavtal med den amerikanska centralbanken Federal Reserve som innebär att Riksbanken per den 31 december 2009 hade möjlighet att låna upp till 30 000 miljoner amerikanska dollar (5 000), vilket motsvarar 214 563 miljoner kronor (39 225), i utbyte mot svenska kronor.

Avtal med BIS som innebär att Riksbanken har möjlighet att låna utländsk valuta.

Avtal med Europeiska centralbanken som innebär att Riksbanken har möjlighet att låna euro i utbyte mot svenska kronor. Inget belopp ingår i avtalet.

Riksbankens resultaträkning och balansräkning fördelade på verksamhetsområden

Av tabellen nedan framgår Riksbankens nettointäkter och kostnader fördelade på verksamhetsområden.

<i>Miljoner kronor</i> Verksamhets- område	2009			2008		
	Netto- intäkter	Kostna- der	Resultat	Netto- intäkter	Kostna- der	Resultat
Penningpolitik	2	-184	-182	2	-185	-183
Finansiell stabilitet	2	-111	-109	1	-99	-98
Betalningssystem	60	-67	-7	43	-66	-23
Kontanthantering	-17	-216	-233	701	-214	487
Tillgångsförvaltning	14 896	-97	14 799	11 169	-91	11 078
Statistik	-	-81	-81	-	-86	-86
Internationellt arbete i övrigt	58	-19	39	49	-22	27
Fullmäktige och ekonomipris	-	-22	-22	-	-19	-19
Summa	15 001	-797	14 204	11 965	-782	11 183

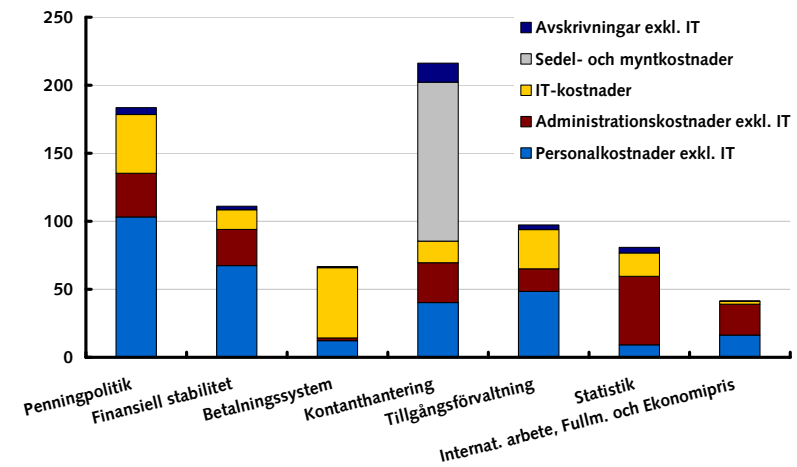
De fördelade andelarna ska så nära som möjligt spegla den verkliga förbrukningen av de resurser som tas i anspråk inom varje verksamhetsområde. Principen är att kostnaderna och intäkterna i så hög grad som möjligt direkt ska föras till respektive verksamhetsområde utan inblandning av någon fördelningsnyckel.

Fördelningsmodellen utgår från uppställningen i resultat- och balansräkningen, där Riksbankens förvaltningskostnader för 2009 uppgår till 797 miljoner kronor (782) och tillgångar och skulder till 708 838 miljoner kronor (700 211).

Från och med 2009 fördelas kostnaderna för övervakning av den finansiella infrastrukturen och policyarbete inom betalningssystemet till verksamhetsområdet finansiell stabilitet, samtidigt som kostnaderna för utveckling av den ekonomiska statistiken fördelas till verksamhetsområdet statistik i stället för verksamhetsområdet penningpolitik. Detta medför en reducering av 2008 års fördelade kostnader för betalningssystemet med 15 miljoner kronor och för penningpolitik med 8 miljoner kronor, och samtidigt en ökning av kostnaderna för finansiell stabilitet med 15 miljoner kronor och för statistik med 8 miljoner kronor. Därtill har omklassificering av licenskostnader för finansiella informationstjänster gjorts, vilket medfört att 2008 års kostnader för tillgångsförvaltning ökat med 3 miljoner kronor och kostnaderna för statistik ökat med 1 miljon kronor samtidigt som kostnaderna för betalningssystemet reducerats med 4 miljoner kronor.

Fördelning av kostnader

Diagram 26: Fördelning av kostnadslag per verksamhetsområde 2009, miljoner kronor

Källa: Riksbanken.

Personalkostnader exklusive IT-personal

Personalkostnaderna för de medarbetare som är direkt involverade i ett verksamhetsområde har fördelats med faktisk lönekostnad. Lönekostnaderna för de medarbetare som ingår i stödfunktionerna har fördelats med hjälp av en fördelningsnyckel. Den oftast förekommande nyckeln utgörs av antalet direkt involverade medarbetare i förhållande till det totala antalet direkt involverade medarbetare inom alla verksamhetsområden. Totalt är cirka 200 medarbetare eller 57 procent av totalt 351, direkt involverade i något verksamhetsområde. De resterande 151 medarbetarna finns inom stödfunktionerna, såsom IT, transport och bevakning, fastighet och internservice.

Administrationskostnader, exklusive IT-kostnader

Riksbankens processredovisning innebär att administrationskostnaderna fördelas direkt per verksamhetsområde vid fakturaregistreringen.

En stor del av Riksbankens kostnader är dock gemensamma kostnader, till exempel kostnader för lokaler, fastighetsskötsel, säkerhet och bevakning. Dessa kan inte direktfördelas utan har fördelats med hjälp av fördefinierade nycklar, oftast bestående av antalet direkt involverade medarbetare per verksamhetsområde i förhållande till det totala antalet direkt involverade medarbetare inom alla verksamhetsområden.

Avskrivningar, exklusive IT-relaterade investeringar

Avskrivningarna är direkt fördelade till det verksamhetsområde som respektive anläggning stöder eller fördelade utifrån antalet direkt involverade medarbetare per verksamhetsområde i förhållande till det totala antalet direkt involverade medarbetare.

Sedel- och myntkostnader

Kostnaderna för inköp av sedlar och mynt uppgick 2009 till 117 (113) miljoner kronor. Kostnaderna belastar i sin helhet verksamhetsområdet kontanthantering.

IT-kostnader

Modellen för fördelning av IT-kostnader bygger på fyra IT-tjänster: telefoni, pc-tjänster, licenser och IT-system. Telefoni och pc-tjänster fördelas på användare med gemensamt överenskomna priser per telefon, mobiltelefon och pc. De stora verksamhetslicenserna, främst finansiella informationstjänster, fördelas på respektive licenstagare med faktiskt pris. Kostnaderna för IT-system fördelas utifrån antalet logiska servrar per system.

Fördelning av nettointäkter

Fördelningen av nettointäkter på verksamhetsområden har gjorts utifrån ett operationellt perspektiv. Intäkterna har förts till det verksamhetsområde som har störst möjlighet att påverka och hantera dessa. Hänsyn har därför till exempel inte tagits till att seignoraget har sitt ursprung i kontanthantering, utan seignorageintäkterna har fördelats till tillgångsförvaltningen.

Intäkterna inom betalningssystemet 2009 inkluderar månads- och transaktionsavgifter från deltagarna för perioden februari–december 2009. Intäkten för januari månad 2009 redovisades 2008. Månadsavgifterna uppgick i genomsnitt till 5 miljoner kronor.

Tillgångsförvaltningens nettointäkter om 14 896 miljoner kronor, reducerat med balansförda pris-, valuta- och guldvärdeeffekter om 11 410 miljoner kronor, vilka motsvaras av årets förändring i värderegleringskontot (se not 29), utgör den totala avkastningen från Riksbankens tillgångsförvaltning 2009 om 3 486 miljoner kronor (se tabell 5 i förvaltningsberättelsens avsnitt "Tillgångsförvaltning").

Fördelning av tillgångar och skulder

Av tabellen nedan framgår Riksbankens tillgångar och skulder fördelade på verksamhetsområden i miljoner kronor.

Verksamhetsområde	2009-12-31		2008-12-31	
	Tillgångar	Skulder	Tillgångar	Skulder
Kontanthantering	–	110 663	–	112 273
Tillgångsförvaltning	707 575	481 637	698 941	468 318
Ofördelat	1 263	116 538	1 270	119 620
Summa	708 838	708 838	700 211	700 211

Posten ofördelade tillgångar innehåller främst materiella och immateriella anläggningstillgångar samt aktie- och andelsinnehav. Posten ofördelade skulder innehåller främst eget kapital, värderingskonto och årets resultat.

Riksbankens extraordinära åtgärder*Miljoner kronor*

Till följd av finanskrisen har Riksbanken vidtagit en del extraordinära åtgärder. Nedan framgår räntenetto och utestående lånebelopp avseende dessa åtgärder.

	Räntenetto jan–dec 09	Räntenetto jan–dec 08	Lånebelopp 2009-12-31	Lånebelopp 2008-12-31
Utlåning i svenska kronor till svenska banker				
Strukturella transaktioner	2 802	2 301	368 801	264 800
Finjusterande transaktioner	-698	-1 010	-171 107	-206 664
Emitterade skuldcertifikat	-651	-522	-192 222	-48 946
	1 453	769	5 472	9 190
Utlåning i amerikanska dollar till svenska banker				
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande i Sverige	1 129	883	–	196 124
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige ¹	-814	-663	–	-189 193
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	-141	-150	–	–
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige ⁶	-18	–	–	–
	156	70	–	6 931
Swaputlåning till centralbanker				
Banktillgodohavanden och värdepapper ²	5	4	–	4 862
Utlåning på särskilda villkor till svenska banker				
Övrig utlåning ³	23	43	–	1 662
			514	2 914
Summa exklusive valutareservförstärkning	1 637	886	5 986	25 559
Valutareservförstärkning				
Banktillgodohavanden och värdepapper ⁴	481	–	93 166	–
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige ⁵	-101	–	–	–
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige ⁶	-579	–	-92 544	–
Upplupen ränta			-523	–
	-199	–	99	–
Summa extraordinära åtgärder	1 438	886	6 085	25 559

¹ Federal Reserves konto i svenska kronor. ² Island, Lettland. ³ Kaupthing, Carnegie.

⁴ Beredskapsportfölj (marknadsvärde). ⁵ ECB:s konto i svenska kronor. ⁶ Riksgälden.

Femårsöversikt

I femårsöversikten presenteras balans- och resultaträkningarna omräknade i enlighet med nu gällande redovisningsprinciper. I denna översikt har posterna årets resultat, nettoresultat av finansiella transaktioner och värderegleringskonto justerats med 1 733 miljoner kronor för åren 2005 och 2006 med anledning av ändringen i redovisningsprinciper 2008 för IMF:s tillgodohavande i svenska kronor. År 2007 påverkas inte av denna förändring eftersom nedskrivning av SDR gjordes detta år samtidigt som det inte fanns något saldo på värderegleringskontot för SDR vid årets ingång.

Balansräkning

<i>Miljoner kronor</i>	2009-12-31	2008-12-31	2007-12-31	2006-12-31	2005-12-31
TILLGÅNGAR					
Guld	31 691	29 976	25 827	22 222	22 235
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige					
Fordringar på IMF	30 898	6 261	4 614	4 892	5 729
Banktillgodohavanden och värdepapper	271 450	194 187	167 942	162 292	167 429
	302 348	200 448	172 556	167 184	173 158
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande i Sverige					
	–	196 124	–	–	–
Utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter					
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	–	–	7 199	6 700	9 600
Finjusterande transaktioner	–	–	1 787	267	–
Strukturella transaktioner	368 801	264 800	–	–	–
Utlåningsfacilitet	1	0	143	121	1
Övrig utlåning	–	1 662	–	–	–
	368 802	266 462	9 129	7 088	9 601
Övriga tillgångar					
Materiella och immateriella anläggningstillgångar	406	421	452	483	512
Finansiella tillgångar	521	524	524	594	594
Derivatinstrument	136	8	497	379	19
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	4 608	5 931	2 612	2 429	2 183
Övriga tillgångar	326	317	329	306	305
	5 997	7 201	4 414	4 191	3 613
SUMMA TILLGÅNGAR	708 838	700 211	211 926	200 685	208 607

	2009-12-31	2008-12-31	2007-12-31	2006-12-31	2005-12-31
SKULDER OCH EGET KAPITAL					
Utelöpande sedlar och mynt					
Sedlar	104 590	106 266	108 517	106 862	105 516
Mynt	6 073	6 007	5 807	5 518	5 559
	110 663	112 273	114 324	112 380	111 075
Skulder i svenska kronor till penningpolitiska motparter					
Inlåningsfacilitet	56	32	143	121	23
Finjusterande transaktioner	171 107	206 664	–	–	227
	171 163	206 696	143	121	250
Emitterade skuldcertifikat	192 222	48 946	–	–	–
Skulder i svenska kronor till hemmahörande i Sverige					
	–	104	–	–	–
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige					
	70	189 248	82	66	94
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige					
	92 544	1 862	–	–	–
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige					
	–	8 688	12 047	13 906	10 159
Motpost till SDR som tilldelats av IMF	25 216	2 979	2 517	2 540	2 797
Övriga skulder					
Derivatinstrument	3	9 254	17	6	1
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	606	697	114	188	111
Övriga skulder	53	47	53	68	82
	662	9 998	184	262	194
Avsättningar	251	264	206	276	289
Värderegleringskonton	37 818	49 228	20 081	10 221	21 947

	2009-12-31	2008-12-31	2007-12-31	2006-12-31	2005-12-31
Eget kapital					
Grundfond	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Reserver	63 025	57 742	57 247	53 769	55 813
	64 025	58 742	58 247	54 769	56 813
Årets resultat	14 204	11 183	4 095	6 144	4 989
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL	708 838	700 211	211 926	200 685	208 607

Resultaträkning

<i>Miljoner kronor</i>	2009	2008	2007	2006	2005
Ränteintäkter	10 997	10 610	7 566	6 386	5 421
Räntekostnader	-2 796	-2 600	-1 089	-826	-320
Nettoresultat av finansiella transaktioner	6 714	3 051	-1 722	1 025	617
Avgifts- och provisionsintäkter	58	43	43	37	45
Avgifts- och provisionskostnader	-43	-8	-10	-9	-7
Erhållna utdelningar	55	45	131	45	43
Övriga intäkter	16	824	33	190	10
Summa nettointäkter	15 001	11 965	4 952	6 848	5 809
Personalkostnader	-342	-337	-329	-316	-308
Administrationskostnader	-267	-264	-237	-223	-249
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-71	-68	-76	-100	-84
Sedel- och myntkostnader	-117	-113	-154	-65	-179
Övriga kostnader	-	-	-61	-	-
Summa kostnader	-797	-782	-857	-704	-820
Årets resultat	14 204	11 183	4 095	6 144	4 989

3 ÖVRIGT

Riksbankens remissarbete

Riksbanken besvarar årligen ett stort antal remisser. Avdelningscheferna ansvarar för hanteringen av remisser inom respektive avdelnings ansvarsområde. I avdelningschefens ansvar ingår att lämna underlag för bedömningen av om ett remissyttrande ska beslutas av direktionen eller avdelningschefen. Om yttrandet ska beslutas av direktionen ingår i ansvaret även att lägga fram ett förslag till yttrande till direktionen. Ansvaret för övergripande samordning och administration kring remissarbetet ligger på stabsavdelningen.

Under 2009 dominerades remissarbetet av frågor som avser reglering inom den finansiella sektorn. Åtgärder för att stärka stabiliteten i det finansiella systemet liksom konsumentskydd och tillsyn på det finansiella området var några av de områden som behandlades. Även förslag om att införa beslutade EU-regler i svensk lagstiftning och förslag kring Finansinspektionens regler behandlades.

Direktionen och fullmäktige behandlade gemensamt en remiss som gällde bestämmelser om intern styrning och kontroll för riksdagens myndigheter. Direktionen lämnade även yttranden över remisser om Långtidsutredningen 2008, en översyn av budgetlagens bestämmelser om utgiftstak, frågan om införande av stabilitetsavgift respektive den svenska insättningsgarantin.

Följande remissyttranden lämnades av Riksbanken under 2009. Där inget annat anges har beslut fattats av chefen för den berörda avdelningen.

Riksdagsförvaltningen

2009-08-28

Yttrande över remiss angående betänkandet Bestämmelser om intern styrning och kontroll för riksdagens myndigheter (2008/09:URF4). Beslut i detta ärende har fattats gemensamt av Riksbankens direktion och riksbanksfullmäktige.

2009-02-02

Yttrande över remiss angående uppföljning av Riksrevisionsreformen (2008/09:URF1)

Finansdepartementet

2009-10-16

Yttrande över remiss om Förslag till riktlinjer för statsskuldens förvaltning

2009-09-24

Yttrande över remiss angående Bättre och snabbare insättningsgaranti (SOU 2009:41). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2009-09-24

Yttrande över remiss angående Bankföreningens promemoria om Likviditetsmatchning för säkerställda obligationer efter konkurs

2009-09-18

Yttrande över remiss angående Utkast till proposition om införande av stabilitetsavgift

2009-06-05

Yttrande över remiss angående utkast till lagrådsremiss om förslag till ändringar i premiepensionssystemet

2009-06-05

Yttrande över remiss angående förslag från Premiepensionsmyndigheten om utvidgade placeringsmöjligheter

2009-05-26

Yttrande över remiss angående departementspromemorian Stärkt finanspolitiskt ramverk – översyn av budgetlagens bestämmelser om utgiftstak (Ds 2009:10). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2009-05-07

Yttrande över huvudbetänkandet Långtidsutredningen 2008 (SOU 2008:105). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2009-04-06

Yttrande över remiss angående utkast till proposition om Ändring av täckningsbeloppet för insättningsgarantin

2009-04-02

Yttrande över remiss angående utkast till lagrådsremiss om stabilitetsavgift. Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2009-04-02

Yttrande över remiss angående upprustning av miljonprogrammets flerbostadshus – Statlig medverkan i finansieringen

2009-03-02

Yttrande över promemoria Gränsöverskridande fusioner för finansiella företag

2009-03-02

Yttrande över remiss angående Etiken, miljön och pensionerna (SOU 2008:107)

Finansinspektionen

2009-11-20

Yttrande över remiss om förslag till allmänna råd om fortsatt tillämpning av 5 § lag (2006:1372) om införande av lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar

2009-11-19

Yttrande över remiss angående förslag till föreskrifter och allmänna råd om ersättningssystem i finansiella företag. Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

2009-11-02

Yttrande över remiss angående förslag till ändringar i redovisningsföreskrifterna FFFS 2008:25 och FFFS 2008:26

2009-11-02

Yttrande över remiss angående förslag till ändringar i föreskrifter om värdepappersrörelse

2009-11-02

Yttrande över remiss angående förslag till ändringar i föreskrifter om kvartalsstatistik för vissa värdepappersbolag

2009-06-22

Yttrande över remiss angående förslag till föreskrifter om ägar- och ledningsprövning

2009-03-26

Yttrande över remiss angående förslag till Finansinspektionens föreskrifter om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (FFFS 2009:1)

Försvarsdepartementet

2009-10-13

Yttrande över slutbetänkande om En ny ransonerings- och prisregleringslag (SOU 2009:69)

2009-03-11

Yttrande över remiss om delbetänkandet Ransonering och prisreglering i krig och fred (SOU 2009:3)

Justitiedepartementet

2009-08-27

Yttrande över remiss angående Förenklad löneutmätning – KFM Rapport 2009:3

2009-06-22

Yttrande över remiss angående Förslag till omarbetning av direktivet om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner

2009-03-26

Yttrande över remiss angående Allmän översyn av EG:s fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiv

2009-03-11

Yttrande över remiss angående EG:s redovisningsdirektiv – Mikroföretag

2009-03-02

Yttrande över remiss angående departementspromemorian Betalningsansvar vid obehöriga transaktioner (Ds 2008:86)

Socialdepartementet

2009-01-28

Yttrande över remiss angående Brist på brådska – en översyn av aktivitetserättningen (SOU 2008:102)

Utbildningsdepartementet

2009-11-27

Yttrande över remiss angående Globaliseringsrådets slutrapport Bortom krisen – om ett framgångsrikt Sverige i den nya globala ekonomin (Ds 2009:21)

Medlingsinstitutet

2009-12-08

Yttrande avseende förslag till Svensk standard för indelning av arbetskraftskostnader med mera, 2008 (SIAK 08)

Publikationer

Riksbanken ger varje år ut ett flertal publikationer, bland annat följande:

Penningpolitisk rapport

Utkommer tre gånger per år och är underlag för penningpolitiska beslut. Genom att publicera rapporten gör Riksbanken sina bedömningar allmänt tillgängliga. På så sätt kan Riksbanken stimulera intresset och underlätta förståelsen för penningpolitiken.

Penningpolitisk uppföljning

Utkommer tre gånger per år mellan två penningpolitiska rapporter. Innehåller ett begränsat antal prognoser och sprider kunskap om de bedömningar som Riksbanken gör i samband med de penningpolitiska beslut som inte grundas på en penningpolitisk rapport.

Finansiell stabilitet

Utkommer två gånger per år. I rapporten presenterar Riksbanken sin syn på utvecklingen i det finansiella systemet och vad den innebär för stabiliteten. Avsikten är att påverka utvecklingen i det finansiella systemet och stimulera till diskussion kring ämnet.

Penning- och valutapolitik

Utkommer tre gånger per år och innehåller fördjupande artiklar inom Riksbankens arbetsområde.

Underlag för utvärdering av penningpolitiken

Redogör årligen för den penningpolitik som Riksbanken fört under de närmast föregående åren. Innehåller uppgifter och bedömningar som är nödvändiga för att riksdagen ska kunna utvärdera penningpolitiken. Till och med 2007 ingick underlaget i den första penningpolitiska rapporten varje år.

Den svenska finansmarknaden

Presenterar årligen grundläggande statistik om den finansiella sektorns olika delar och ger pedagogiska förklaringar till hur dessa marknader, institutioner och system fungerar.

Riksbankens årsredovisning

Beskriver Riksbankens verksamhet under det gångna året. Innehåller också bokslutet.

Working Paper Series

Presenterar utredningar som har anknytning till Riksbankens verksamhetsområden och som bedöms vara av intresse för externa läsare.

Publikationer från Europeiska centralbanken (ECB)

Omfattar svenska versioner av ECB:s månadsrapporter, årsrapporter och konvergensrapporter.

På webbplatsen (www.riksbank.se) presenteras Riksbankens samtliga publikationer i fulltext. Flertalet av dessa publiceras både på svenska och på engelska. Beställning görs enklast på webbplatsen. På webbplatsen publicerar Riksbanken också pressmeddelanden, tal, artiklar och protokoll från direktions och riksbanksfullmäktiges sammanträden. Även Riksbankens ekonomiska kommentarer i form av korta utredningar och debattartiklar samlas på webbplatsen. Från och med 2009 kan dessutom resultaten av Riksbankens företagsintervjuer och riskenkäter laddas ned som separata publikationer i pdf-format.

Adress

Sveriges riksbank

103 37 Stockholm

Telefon 08-787 00 00

www.riksbank.se

Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2009

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfreds Nobels minne 2009 tilldelades Elinor Ostrom och Oliver E. Williamson. Elinor Ostrom har visat hur gemensamma tillgångar kan förvaltas framgångsrikt av föreningar av brukare. Oliver E. Williamson har utvecklat en teori där företag ses som strukturer för konfliktlösning. Härigenom har de lagt grunden för den snabbt växande forskningen om ekonomisk organisering.

Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap instiftades i samband med Riksbankens 300-årsjubileum 1968. Genom donationen förband sig Riksbanken att för all framtid varje år ge Nobelstiftelsen såväl prissumman som det belopp som behövs för att täcka stiftelsens kostnader för förvaltning och ekonomi. Regeringen har fastställt stadgarna för priset.

Varje år delas priset i ekonomisk vetenskap ut till en eller fler personer som utfört ett arbete av framstående betydelse inom ekonomisk vetenskap. Kungliga Vetenskapsakademien utser ekonomipristagare enligt samma principer som gäller för Nobelpriset. Prissumman är 10 miljoner svenska kronor, det vill säga densamma som för Nobelpriset. Pengarna betalas ut av Riksbanken. Om det är flera pristagare delas prissumman lika mellan dem.

Elinor Ostrom är född 1933 i Los Angeles, CA, USA (amerikansk medborgare). F.D. i statsvetenskap vid University of California, Los Angeles, CA, USA, 1965. Arthur F. Bentley Professor of Political Science och professor vid School of Public and Environmental Affairs, båda vid Indiana University, Bloomington, USA. Founding Director, Center for the Study of Institutional Diversity vid Arizona State University, Tempe, USA.

Oliver E. Williamson är född 1932 i Superior, WI, USA (amerikansk medborgare). F.D. i nationalekonomi vid Carnegie Mellon University, Pittsburgh, PA, USA, 1963. Edgar F. Kaiser Professor Emeritus of Business, Economics and Law och Professor of the Graduate School, båda vid University of California, Berkeley, USA.

Tidigare pristagare

Priset har delats ut varje år från och med 1969 enligt följande:

1969	R. Frisch och J. Tinbergen
1970	P.A. Samuelson
1971	S. Kuznets
1972	J.R. Hicks och K.J. Arrow
1973	W. Leontief
1974	G. Myrdal och F.A. von Hayek

1975	L.V. Kantorovich och T.C. Koopmans
1976	M. Friedman
1977	B. Ohlin och J.E. Meade
1978	H.A. Simon
1979	T.W. Schultz och A. Lewis
1980	L.R. Klein
1981	J. Tobin
1982	G.J. Stigler
1983	G. Debreu
1984	R. Stone
1985	F. Modigliani
1986	J.M. Buchanan Jr
1987	R.M. Solow
1988	M. Allais
1989	T. Haavelmo
1990	H.M. Markowitz, M.H. Miller och W.F. Sharpe
1991	R.H. Coase
1992	G.S. Becker
1993	R.W. Fogel och D.C. North
1994	J.C. Harsanyi, J.F. Nash Jr och R. Selten
1995	R.E. Lucas Jr
1996	J.A. Mirrlees och W. Vickrey
1997	R.C. Merton och M.S. Scholes
1998	A. Sen
1999	R.A. Mundell
2000	J.J. Heckman och D.L. McFadden
2001	G.A. Akerlof, A.M. Spence och J.E. Stiglitz
2002	D. Kahneman och V.L. Smith
2003	R.F. Engle och C.W.J. Granger
2004	F.E. Kydland och E.C. Prescott
2005	R.J. Aumann och T.C. Schelling
2006	E.S. Phelps
2007	L. Hurwicz, E.S. Maskin och R.B. Myerson
2008	P. Krugman

Ordlista

Avveckling

Slutlig reglering av en skuld när pengar eller värdepapper överförs från en part till en annan, oftast betalning från ett konto till ett annat konto.

Basel II

Internationellt regelverk som reglerar bankernas kapitaltäckning, det vill säga hur mycket kapital en bank måste hålla i förhållande till den risk den tar.

Baselkommittén

Internationell organisation för banktillsyn som tar fram standarder, riktlinjer och rekommendationer som är normgivande för de flesta tillsynsmyndigheter.

Basis-spread

Skillnad mellan tre månaders interbankränta och förväntad styrränta.

Betalningsbalans

Sammanställning av ett lands ekonomiska transaktioner med utlandet. Består av bytesbalans, kapitalbalans och finansiell balans. Summan av transaktionerna med utlandet är alltid noll, det vill säga transaktionerna är i balans. Se även bytesbalans.

Betalningssystem

Konton, regler och datasystem som behövs för att genomföra betalningar och för att överföra värdepapper mellan olika aktörer.

BIS, Bank for International Settlements

Samarbetsorgan för centralbanker med säte i Basel. Bedriver utredningsverksamhet och utarbetar normer och standarder för finansiell verksamhet. BIS har även inlåning från och utlåning till centralbanker. Riksbanken är delägare i BIS och representerad i dess styrelse.

BNP, bruttonationalprodukt

Värde av alla de varor och tjänster som produceras i ett land för att användas till konsumtion, export och investeringar under en period, vanligtvis ett år eller ett kvartal.

Bytesbalans

Sammanställning som visar ett lands transaktioner med utlandet när det gäller handel med varor och tjänster, löner, avkastning på kapital samt löpande transfereringar som till exempel bidrag till EU. Bytesbalansen är en del av betalningsbalansen.

Centralbank

Institution som ansvarar för penningpolitiken i ett land eller valutaområde, det vill säga fastställer en ränta för att bevara värdet på pengar. En centralbank ansvarar normalt även för att stabiliteten i betalningsväsendet kan upprätthållas och ger ut kontanta betalningsmedel. Riksbanken är Sveriges centralbank. I andra länder kan centralbanker också ha andra uppgifter, till exempel ansvara för den finansiella tillsynen eller förvalta statsskulden.

Clearing

Betalningsutjämning eller kvittning av ömsesidiga fordringar mellan banker.

Clearinghus

Finansiellt företag som har tillstånd att på kundens vägnar bedriva clearing. Kallas också för clearingorganisation.

CLS, Continuous Linked Settlement

Internationellt system för clearing och avveckling av valutatransaktioner.

Dagslån

Lån från en bankdag till nästa som bankerna eller andra finansinstitut ger varandra. Bankerna kan också låna eller placera i Riksbanken under bara en dag.

Dagslånemarknad

Marknad där framför allt banker kan placera och låna från en bankdag till nästa eller upp till en vecka.

Dagslåneränta

Ränta som marknadens aktörer betalar eller får om de lånar eller placerar från en dag till nästa. Dagslåneräntan är den kortaste marknadsräntan.

Derivatinstrument

Finansiellt instrument som innebär överenskommelser om förpliktelser, rättigheter eller andra förutsättningar vid en given framtida tidpunkt. Värdet på ett derivatinstrument är kopplat till en underliggande tillgång. De vanligaste derivatinstrumenten är optioner, terminer och swappar.

ECB, Europeiska centralbanken

Gemensam centralbank för de medlemsländer i EU som har infört euron som valuta. Säte i Frankfurt. Bankens uppgifter anges i en stadga som är en del av EU-fördraget. Målet för ECB:s penningpolitik är att upprätthålla prisstabilitet i euroområdet. Högsta beslutsorgan är ECB-rådet, som utgörs av de sex direktionsledamöterna i ECB och cheferna för de nationella centralbankerna i de länder som har infört euron.

ECB:s allmänna råd

Samrådsorgan inom Europeiska centralbankssystemet (ECBS) där centralbankschefer i alla EU-länder samt ECB:s ordförande och vice ordförande ingår.

EFK, EU:s ekonomiska och finansiella kommitté

Rådgivande organ till Ekofinrådet och Europeiska kommissionen. Följer bland annat den ekonomiska och finansiella utvecklingen i EU och euroområdet samt granskar medlemsländernas stabilitets- och konvergensprogram. Centralbankerna är företrädare i EFK av vice centralbankschefer.

Ekofinrådet

Sammansättning av Europeiska unionens råd med EU-ländernas finans- och ekonomiministrar. Varje år utfärdar Ekofinrådet ekonomisk-politiska riktlinjer och beslut, tillsammans med Europaparlamentet, om finansiell lagstiftning och EU:s budget om cirka 100 miljarder euro.

Euro

Valuta i de EU-länder som har infört gemensam valuta och som för en gemensam penningpolitik under ledning av Europeiska centralbanken (ECB).

Eurosystemet

Samlande benämning på ECB och centralbankerna i de länder som infört euron som gemensam valuta.

Finansiella marknader

Samlingsnamn för de marknader där finansiella tillgångar köps och säljs. De finansiella marknaderna i Sverige består bland annat av aktie-, ränte- och valutamarknaderna.

Finansiellt system

Samlingsbegrepp för ett system av lagar och regler som berör finansiella transaktioner, banker och andra företag, marknadsplatser och infrastruktur. Via detta system ska människor kunna betala, spara pengar som andra kan låna och få hjälp att hantera risker som kan uppstå på de finansiella marknaderna.

Finansinspektionen

Statlig myndighet med uppgift att övervaka verksamheten för banker, kreditmarknadsbolag, värdepappersbolag, fondkommissionärer, fondbolag, börser, auktoriserade marknadsplatser, clearingorganisationer och försäkringsförmedlare.

Finansutskottet

Riksdagsutskott som bereder ärenden i ekonomiska frågor, bland annat om Riksbankens verksamhet och om statsbudgeten.

Finjustering

Resultat av Riksbankens så kallade finjusterande transaktioner med bankerna. De finjusterande transaktionerna innebär antingen att Riksbanken drar in överskottslikviditet från bankerna, det vill säga bankerna deponerar pengar hos Riksbanken, eller att bankerna lånar pengar mot säkerhet hos Riksbanken.

Företagscertifikat

Finansiellt instrument som ges ut av företag och används för kortfristig upplåning på penningmarknaden.

G10, Group of Ten eller Tiogruppen

Forum för internationellt ekonomiskt samarbete. Består namnet till trots av elva länder: Belgien, Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Nederländerna, Schweiz, Storbritannien, Sverige, Tyskland och USA. Spelar en aktiv roll i BIS-arbetet med att utveckla finansiella normer och standarder. Se BIS, Bank for International Settlements.

G20, Group of Twenty eller Tjugogruppen

Samrådsgrupp för industri- och utvecklingsländer med syfte att stabilisera globala finansmarknader. I G20 ingår EU och 19 länder: Argentina, Australien, Brasilien, Frankrike, Indien, Indonesien, Italien, Japan, Kanada, Kina, Mexiko, Ryssland, Saudiarabien, Storbritannien, Sydafrika, Sydkorea, Turkiet, Tyskland och USA. Sverige ingår endast indirekt via EU i G20.

GAB, General Arrangements to Borrow

Lånarrangemang mellan IMF och elva länder eller centralbanker för att tillfälligt komplettera fondens utlåningsresurser när NAB inte aktiveras.

Garantiprogrammet

Kortsiktig åtgärd för att underlätta bankers och bostadsinstituts upplåning och minska deras lånekostnader under den globala finanskris som började hösten 2008. Garantiprogrammet ger dessa institut och vissa kreditmarknadsbolag möjlighet att avtala med staten om att denna mot en avgift lovar att träda in om institutet inte kan betala sina långivare.

Guld- och valutareserv

Sveriges reserv av guld och värdepapper i utländsk valuta som förvaltas av Riksbanken. Denna buffert kan användas för att vid behov försvara värdet på den svenska kronan och ge nödkrediter till solventa banker som får problem.

HIKP, harmoniserat konsumentprisindex

Harmoniserat index för konsumentpriser som används inom EU. Utgörs av KPI exklusive räntekostnader för egnahem, bostadsrättsavgifter, lotteri, tips och toto med mera. HIKP innehåller även vissa kostnader som för närvarande inte ingår i KPI, till exempel barnomsorgsavgifter.

Hodrick-Prescott-filter

Statistisk metod för att dela upp utvecklingen av en variabel i en trendmässig och en cyklisk del. Metoden motsvarar ett viktat dubbelsidigt glidande medelvärde och lägger större vikt på närliggande observationer och successivt fallande vikt på observationer som ligger längre bort i tiden. Kallas också för HP-filter.

IMF, International Monetary Fund eller Internationella valutafonden

Organ som verkar för att det globala finansiella systemet ska vara stabilt och att det inte ska uppstå internationella finansiella kriser. Övervakar och analyserar utvecklingen i de 185 medlemsländerna, ger teknisk assistans och lånar ut pengar till länder som genomför ekonomiska anpassningsprogram.

Inflation

Allmänna prisökningar som gör att pengarnas värde minskar, det vill säga att man kan köpa färre varor och tjänster för samma mängd pengar. Motsatsen är deflation.

Inflationsmått

Det finns flera olika mått på inflation, se exempelvis KPI, KPIF, KPIX eller HIKP.

Insättningsgaranti

Statlig försäkring på medel insatta på konton hos anslutna kreditinstitut. Om ett kreditinstitut går i konkurs får kontoinnehavarna tillbaka sina insatta medel, vanligen upp till ett visst fastställt belopp.

Interbankränta

Daglig referensränta baserad på de räntesatser för osäkrade lån som banker erbjuder andra banker när de lånar av varandra på den så kallade interbanklå-nemarknaden på löptider upp till ett år.

KPI, konsumentprisindex

Statistiskt mått på hur konsumentpriserna utvecklas. Beräknas av Statistiska centralbyrån (SCB) varje månad. Riksbankens inflationsmål är uttryckt i termer av den årliga procentuella förändringen i KPI.

KPIF, konsumentprisindex med fast bostadsränta

Statistiskt mått på hur konsumentpriserna utvecklas exklusive direkta effekter av förändringar i bostadsräntorna.

KPIX, underliggande inflation

Statistiskt mått på inflation som inte tar hänsyn till mer tillfälliga effekter. Beräknas månadsvis av SCB som KPI exklusive hushållens räntekostnader för egnahem och rensat för de direkta effekterna av förändringar i indirekta skatter och subventioner.

Kreditfacilitet

Avtal om kredit som kan utnyttjas vid senare tillfälle. Vanligen medför en sådan kreditmöjlighet en avgift för den som ska ta lånet. Kallas också för lånefacilitet.

LIBOR, London Inter Bank Offered Rate

Referensränta som baseras på räntor som bankerna dagligen tar för att låna ut utan säkerhet till andra banker på interbankmarknaden i London. Används som norm i Europa.

Likviditet

Mått på ett företags eller en organisations betalningsförmåga på kort sikt. Kan även beskriva hur snabbt det är möjligt att omsätta en tillgång i pengar.

Likviditetsstöd

Åtgärder som en centralbank kan vidta för att stödja ett eller flera finansinstituts betalningsförmåga på kort sikt i syfte att undvika en allvarlig störning i det finansiella systemet och stärka förtroendet för betalningsväsendet.

Marknadsoperationer

Ränte- eller valutatransaktioner som en centralbank gör för att påverka räntor eller valutor, med andra ord transaktioner med penning- eller valutapolitiskt syfte.

Medieakademin

Samarbetsprojekt mellan Göteborgs-Posten, Göteborgs universitet, Forsman & Bodenfors och NFO Infratest (numera TNS Gallup) som sedan 1997 bland annat gör en årligt återkommande undersökning som mäter förtroendet för samhällsinstitutioner, enskilda företag och massmedier.

Modifierad duration

Mått på hur känsligt värdet på ett räntebärande värdepapper är för förändringar i räntenivån. Anges som procentuell förändring av priset på värdepapperet om räntan stiger med 1 procentenhet.

NAB, New Arrangements to Borrow

Lånearrangemang mellan IMF och 26 länder eller centralbanker för att tillfälligt komplettera fondens utlåningsresurser.

Nödkredit

Kredit som en centralbank på särskilda villkor kan bevilja ett finansiellt institut i likviditetsstödande syfte. Centralbanken kan alternativt ställa ut garantier som medför att sådana kan låna på marknaden.

OTC, Over The Counter

Handel som sker direkt mellan en köpare och en säljare och inte på börs.

OTC-derivat

Skräddarsydda finansiella instrument med inget eller lågt andrahandsvärde som handlas mellan två finansiella institut eller mellan ett finansiellt institut och ett företag på OTC-basis.

Overnight Index Swap

Räntekontrakt som prissätter förväntningar om dagslåneräntan under givna tidsintervall.

Penningmarknad

Den del av kreditmarknaden där man handlar med instrument som har en löptid på mindre än ett år, till exempel statsskuldväxlar och certifikat. En av penningmarknadens viktigaste funktioner är att säkra tillgången till likviditet för banker och andra finansiella institut.

Penningpolitik

Åtgärder som en centralbank vidtar för att upprätthålla prisstabilitet i ekonomin. Penningpolitiken kan även påverka växelkursen och effekterna av konjunkturutvecklingen.

Penningpolitisk motpart

Kreditinstitut med säte eller filial i Sverige som är deltagare i RIX och som har tillgång till kreditfaciliteter hos Riksbanken. Sedan april 2009 kan kreditinstitut som valt att inte delta i RIX bli begränsade penningpolitiska motparter för att få tillgång till kreditfaciliteterna.

Prisstabilitet

Tillstånd där priserna på varor och tjänster ökar endast måttligt eller inte alls. Enligt Riksbankens definition innebär prisstabilitet att inflationen, mätt med konsumentprisindex, begränsas till 2 procent med ett intervall på ± 1 procentenhet. Detta mål ska normalt uppnås på två års sikt.

Repa, repotransaktion

Återköpsavtal som liknar ett kortfristigt lån. Riksbanken lånar ut pengar genom att köpa värdepapper av bankerna. Samtidigt åtar sig Riksbanken att sälja tillbaka dessa värdepapper vid ett bestämt datum för ett något högre belopp, där prisskillnaden motsvarar reporäntan. Riksbanken får alltså då tillbaka pengarna, och värdepapperet återgår till den ursprungliga ägaren. Marknadsaktörerna kallar Riksbankens återköp av värdepapper för en omvänd repa. Reporna utförs vanligtvis varje vecka. Från engelskans repurchase agreement.

Reporänta

Riksbankens viktigaste styrränta genom vilken Riksbanken kan styra de korta marknadsräntorna med avsikt att påverka inflationen. Motsvarar prisskillnaden mellan försäljning och återköp av en repa. Bankerna betalar reporänta när de lånar pengar i Riksbanken via Riksbankens repotransaktioner.

Riksbankens direktion

Sex ledamöter som utses av riksbanksfullmäktige med mandatperioder på fem eller sex år. Direktionen ansvarar för Riksbankens verksamhet och fattar beslut om penningpolitiken, frågor om finansiell stabilitet, marknadsoperationer och betalningsväsende.

Riksbankscertifikat

Värdepapper med kort löptid som kan ges ut av Riksbanken i syfte att vid behov dra in överskott av likvida medel som uppstår inom banksystemet till följd av att Riksbanken lånat ut svenska kronor för att på kort sikt underlätta bankernas finansieringssituation.

Riksbanksfullmäktige

Elva ledamöter och lika många suppleanter som utses av riksdagen och har samma mandatperiod som riksdagsledamöterna. Utser i sin tur de sex ledamöterna i Riksbankens direktion, följer upp Riksbankens verksamhet och beslutar bland annat om utformningen av sedlar och mynt.

Riksbankslagen

Lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank som fastställer Riksbankens mål och arbetsuppgifter.

RIX, Riksbankens betalningssystem

Centralt betalningssystem som hanterar betalningar till och från bankernas konton hos Riksbanken. Riksbanken fungerar som bankernas bank för betalningar i svenska kronor.

Ränterisk

Risk för att värdet på ett räntebärande värdepapper sjunker eller stiger till följd av att marknadsräntorna ändras.

SCB, Statistiska centralbyrån

Central förvaltningsmyndighet för den officiella statistiken och för annan statlig statistik i Sverige.

SDR, Special Drawing Rights eller särskilda dragningsrätter

Reservtillgång som skapats av IMF för tilldelning till medlemsländerna. Värdet på SDR beräknas som en korg av dollar, euro, yen och pund.

Seignorage

Inkomster som en centralbank får på sin sedel- och myntutgivning. Motsvarar avkastningen på de av centralbankens tillgångar som svarar mot utelöpande sedlar och mynt minskad med centralbankens totala kostnad för kontanthantering. Se även förklaring i rutan "Seignorage" i förvaltningsberättelsens avsnitt "Tillgångsförvaltning".

SOM-institutet

Centrum för den undersöknings- och seminarieverksamhet som drivs gemensamt av Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Statsvetenskapliga institutionen samt Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) vid Göteborgs universitet.

Stresstest

Analys av olika scenarier för att bedöma vilken motståndskraft bankerna, hushållen eller andra enheter har mot oväntade och negativa händelser.

Styrräntor

Räntor som en centralbank sätter i penningpolitiskt syfte. I Sverige är det reporäntan samt in- och utlåningsräntan till banksystemet.

Swapfacilitet

Tillfälligt arrangemang om ett ömsesidigt utbyte av skilda valutor eller värdepapper med olika avkastningsvillkor. Priser och löptider för att utnyttja faciliteten avtalas i förväg mellan parterna.

SWIFT, Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication

Meddelandesystem som används av aktörerna på de finansiella marknaderna för bland annat internationell betalningsförmedling och för meddelanden som avser avveckling av finansiella transaktioner via teleförbindelser med stor snabbhet och hög säkerhet.

VaR, Value-at-Risk,

Statistisk metod som beskriver den största potentiella förlust vid en investering som med viss sannolikhet kan uppstå under en bestämd tidsperiod. Används för att mäta risken i en specifik tillgång eller i en portfölj av tillgångar.

Valutakurs

Se växelkurs.

Valutapolitik

Åtgärder som en centralbank vidtar för att påverka den egna växelkursen mot andra valutor. Kallas också växelkurspolitik. I Sverige beslutar regeringen om växelkursen ska vara rörlig eller fast. Riksbanken har sedan till uppgift att sköta den dagliga politiken inom ramen för det beslutade systemet.

Valutareserv

Se guld- och valutareserv.

Valutaswap

Se swapfacilitet.

Volatilitet

Uttryck för rörelse i olika priser och räntor. Hög volatilitet i till exempel en aktie betyder snabba och stora svängningar i en akties börskurs.

Växelkurs

Värdeförhållande mellan två valutor, det vill säga det pris till vilket en valuta kan växlas mot en annan. Kallas också valutakurs.

Stockholm den 10 februari 2010

Stefan Ingves
Riksbankschef

Svante Öberg
Förste vice riksbankschef

Karolina Ekholm
Vice riksbankschef

Lars Nyberg
Vice riksbankschef

Lars E.O. Svensson
Vice riksbankschef

Barbro Wickman-Parak
Vice riksbankschef